



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Berkant USLAN

GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
PLANLANMIŞ DAVRANIŞLAR TEORİSİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

İşletme Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Berkant USLAN

GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
PLANLANMIŞ DAVRANIŞLAR TEORİSİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Danışman

Doç. Dr. Nuray ATSAN

İşletme Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Berkant USLAN'ın bu çalışması, jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Doç. Dr. Özlem ÇETİNKAYA BOZKURT	(İmza)
Üye (Danışmanı)	: Doç. Dr. Nuray ATSAN	(İmza)
Üye	: Doç. Dr. Janset AYTEMUR	(İmza)

Tez Başlığı: GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN PLANLANMIŞ DAVRANIŞLAR TEORİSİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 24/06/2019

Mezuniyet Tarihi : 08/08/2019

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisinin Planlanmış Davranışlar Teorisine Göre Değerlendirilmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Öğrenci Adı, Soyadı

İmzası

Berkant USLAN





T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ



SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Berkant USLAN
Öğrenci Numarası	20165212020
Enstitü Ana Bilim Dalı	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Programı	İşletme Anabilim Dalı
Programın Türü	(☒) Tezli Yüksek Lisans (☐) Doktora (☐) Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Nuray ATSAN
Tez Başlığı	Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisinin Planlanmış Davranışlar Teorisine Göre Değerlendirilmesi
Turnitin Ödev Numarası	1154353040

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 62 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 23/07/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 12

alıntılar dahil % 12 'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise; Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise; Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim. Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

23/07/2019

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı

Doç. Dr. Nuray ATSAN

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	i
TABLOLAR LİSTESİ	ii
KISALTMALAR LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
TEŞEKKÜR.....	vi
GİRİŞ.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

1.1. Girişimcilik Kavramı.....	3
1.1.1. Girişimciliğin Önemi	5
1.1.2. Girişimciliği Etkileyen Faktörler	8
1.1.3. Girişimcilik Süreci.....	11
1.2. Girişimcilik Eğitimi.....	13
1.2.1. Girişimcilik Eğitiminin Önemi ve Etkisi	15
1.2.2. Girişimcilik Eğitimi İçeriği.....	16
1.2.3. Girişimcilik Eğitimi Yöntemleri ve Düzeyleri	18
1.2.4. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi	24

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

2.1. Girişimcilik Niyetine Genel Bakış	29
2.1.1. Girişimcilik Niyeti Modelleri	30
2.1.1.1. Shapero’nun Girişimcilik Etkinliği Modeli.....	32
2.1.1.2. Girişimsel Niyet Modeli ve Revize Edilmiş Girişimsel Niyet Modeli	33
2.1.1.3. Davidsson’un Ekonomik-Psikolojik Modeli.....	34
2.1.1.4. Girişimci Niyetin Yapısal Modeli	35
2.2. Planlanmış Davranışlar Teorisi	36
2.2.1. Davranışa Yönelik Tutum.....	38
2.2.2. Öznel Norm.....	38
2.2.3. Algılanan Davranış Kontrolü.....	38
2.3. Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PLANLANMIŞ DAVRANIŞLAR TEORİSİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi ve Hipotezleri	41
3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	41
3.1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları	41
3.1.3. Araştırmanın Yöntemi	41
3.1.3.1. Araştırmanın Örneklemi.....	42
3.1.3.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları.....	43
3.1.3.3. Veri Analiz Teknikleri	44
3.1.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	44
3.2. Araştırmanın Bulguları.....	45
3.2.1. Araştırmanın Örneklemine İlişkin Bulgular	45
3.2.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Bulgular	46
3.2.3. Korelasyon ve Faktör Analizi	48
3.2.4. Regresyon Analizi.....	53
SONUÇ	59
KAYNAKÇA.....	62
EK-1	74
ÖZGEÇMİŞ	78

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Johannisson Öğrenme Boyutları.....	23
Şekil 2.1 Shapero Modeli	32
Şekil 2.2 Bird Girişimsel Niyet Modeli.....	34
Şekil 2.3 Revize Edilmiş Girişimcilik Niyeti Modeli.....	34
Şekil 2.4 Davidsson Modeli.....	35
Şekil 2.5 Girişimci Niyetin Yapısal Modeli	36
Şekil 2.6 Planlanmış Davranışlar Teorisi	37
Şekil 3.1 Kavramsal Model	44
Şekil 3.2 Johannisson Öğrenme Düzeyleri Alt Boyut İlişkileri	50
Şekil 3.3 Hipotez Testleri Regresyon Analizi Sonuçları	57

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Girişimciliği Etkileyen Psikolojik Faktörler	8
Tablo 1.2 Girişimcilik Eğitimi Yöntem Önerileri	19
Tablo 1.3 Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Türkiye'de Gerçekleştirilen Ampirik Çalışmalar	27
Tablo 2.1 Girişimcilik Niyet Modelleri	31
Tablo 3.1 Kullanılan Soru Formunda Yer Alan Ölçekler.....	43
Tablo 3.2 Araştırmanın Hipotezleri	45
Tablo 3.3 Katılımcıların Demografik Özellikleri	46
Tablo 3.4 Cinsiyet ve Girişimcilik Niyeti t Testi Sonuçları	47
Tablo 3.5 Girişimcilik Tecrübesi ve Girişimcilik Niyeti t Testi Sonuçları	47
Tablo 3.6 Yakın Çevrede Girişimci Varlığı ve Girişimcilik Niyeti t Testi Sonuçları..	47
Tablo 3.7 Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi	48
Tablo 3.8 Girişimcilik Niyeti Ölçeği (Linan ve Chen) Faktör Dağılımı	49
Tablo 3.9 Johannisson Öğrenme Düzeyi Alt Boyut İlişkileri.....	50
Tablo 3.10 Girişimcilik Eğitimi Ölçeği (Tung) Faktör Dağılımı	51
Tablo 3.11 Ölçek Alt Boyutlarının Normallik Dağılımı Analizi.....	52
Tablo 3.12 Kullanılan Ölçeklerin Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler	53
Tablo 3.13 Hipotez 1 Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	54
Tablo 3.14 Hipotez 2 Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	55
Tablo 3.15 Hipotez-3a Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	55
Tablo 3.16 Hipotez-3b Basit Doğrusal Regresyon Analizi	56
Tablo 3.17 Hipotez-3c Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	56
Tablo 3.18 Hipotez Testi Sonuçları	57

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADK	: Algılanan Davranışsal Kontrol
AKGİM	: Akdeniz Üniversitesi Girişimcilik ve İş Geliştirme Merkezi
DYT	: Davranışa Yönelik Tutum
GEM	: Küresel Girişimcilik Endeksi
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
OECD	: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
ÖN	: Öznel Norm
PDT	: Planlanmış Davranışlar Teorisi

ÖZET

Türkiye gelişmekte olan ekonomiye sahip bir ülkedir ve gelişmiş ülkeler arasında yer alabilmesi için bulunduğu dönem koşullarına uyum sağlamış, başarılı girişimcilere ve yoğun girişimcilik faaliyetlerine ihtiyaçı bulunmaktadır. Bu nedenle, Türkiye’de son yıllarda her açıdan girişimciliğin geliştirilmesi çalışmaları ilgi görmektedir. Özellikle girişimciliğin geliştirilmesinde girişimcilik eğitimlerinin önemli bir rolü olduğu düşünceşi, girişimcilik eğitimi olgusunu hem araştırmacılar hem de politika yapıcıların odaklandıkları bir mesele olarak ön plana çıkarmaktadır. Buna rağmen literatür incelendiğinde gerek tez gerekse makale ve diğer araştırma ve yayın türleri açısından büyük bir eksiklik söz konusudur. Kısaca girişimcilik eğitiminin koşulları, düzeyleri, içeriği vb. konularda bilgi üretimi yetersizdir ve bu konuda yeni araştırmalara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada KOSGEB girişimcilik eğitimi alan bir grup katılımcının aldıkları eğitimin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu incelemede Ajzen’in (1971) Planlanmış Davranışlar Teorisi temel alınmıştır. Çalışmada nicel bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Akdeniz Üniversitesi Girişimcilik ve İş Geliştirme Merkezinde (AKGİM), 09/2018-12/2018 tarihleri arasında KOSGEB girişimcilik eğitimi alan 260 kursiyer oluşturmaktadır. Katılımcıların aldıkları eğitimin girişimcilik niyetleri üzerindeki etkisini ölçmek için veriler yüz yüze anket yöntemi ile toplanmış, SPSS 25 paket programı ile istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonuçları Planlanmış Davranış Teorisi boyutları olan algılanan davranışsal kontrol, öznel norm ve davranışa yönelik tutumun girişimcilik niyetinin oluşmasında etkin faktörler olduğu, girişimcilik eğitiminin tüm bu faktörleri olumlu yönde etkilediği, girişimcilik niyetinin oluşmasında doğrudan ve dolaylı olarak katkısının bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Eğitimi, Girişimcilik Niyeti, Planlanmış Davranışlar Teorisi

SUMMARY

EVALUATION OF THE EFFECT OF ENTREPRENEURSHIP EDUCATION ON ENTREPRENEURIAL INTENTION BY PLANNED BEHAVIOR THEORY

Turkey is a country with a developing economy. In order to be among the developed countries, it needs successful entrepreneurs who adapt themselves to the era's conditions and intensive entrepreneurship activities. For this reason, in recent years the efforts to develop entrepreneurship are of interest to every actor of the ecosystem. The idea that entrepreneurship education plays an important role, especially in the development of entrepreneurship, makes the concept of entrepreneurship education a main issue for both researchers and policy makers. However, when the literature is examined, there is a great shortage in terms of both dissertation and other type of research and publication. In short, knowledge creation about the conditions, levels and content of entrepreneurship education is insufficient. Therefore, new research is needed in this issue.

The aim of this study is to examine the effects of entrepreneurship education on the entrepreneurial intention of a group of participants who had KOSGEB entrepreneurship education. This study was based on the Theory of Planned Behavior of Ajzen (1971). A quantitative research method was used in the study. The sample of the study is composed of 260 trainees who have KOSGEB entrepreneurship education between 09/2018-12/2018 at Akdeniz University Entrepreneurship and Business Development Center (AKGİM). The data were collected by face-to-face survey. The data was analyzed with the SPSS 25 statistical program.

According to the findings of the study, perceived behavioral control, subjective norm and attitude towards behavior were found to be influential factors in the formation of entrepreneurial intention. In addition, it has been shown that entrepreneurship education positively affects all these factors and that it contributes directly or indirectly to the entrepreneurship intention.

Keywords: Entrepreneurship Education, Entrepreneurship Intention, Theory of Planned Behavior

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim boyunca bana her zaman yol gösteren, kendimizi ifade etmemize, geliştirmemize olanak sağlayan ve kapılarını her zaman açık tutan pek değerli danışmanım Doç. Dr. Nuray ATSAN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamın tamamlanmasında ve analiz bölümünde desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Ü. Mehmet AVCI hocama şükranlarımı sunarım.

Son olarak, yaşamım boyunca ve araştırma süresince manevi desteğini üzerimden esirgemeyen aileme, arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Berkant USLAN
Antalya, 2019

GİRİŞ

Bugünün dünyasında ülkelerin ekonomik anlamda dışa bağımlılıktan kurtulup, üretime dayalı bir ekonomik sistem kurmalarının en önemli aracı girişimcilik haline gelmiştir. Çünkü girişimciliğin ekonomik ve sosyal kalkınmayı etkileme gücü çok yüksektir. Bu doğrultuda ülkeler girişimciliği bir kariyer yolu olarak gören, girişimciliğe niyet eden bireyler yetiştirme konusunda çok kapsamlı bir çaba içine girmişlerdir. Girişimciliğin önemi ve girişimciliğin kültürler arasında benzer ve farklı özellikleri bünyesinde barındırması nedeniyle birçok araştırmada girişimci özellikleri, tipleri, neden ve nasıl girişimci olunur sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır. Literatürde bu kapsamda birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Ülkeler de gelecek strateji ve hedeflerinin içinde mutlaka girişimciliği geliştirme çalışmalarına yer verirken, kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, medya gibi kurumlar da bu hedefleri destekleyici çalışmaları geliştirme ve topluma sunma konusunda ön plana çıkmışlardır.

Girişimciliğe niyet eden bireylerin yetiştirilmesinde eğitimin rolü son yıllarda sıklıkla araştırmacıların tartıştıkları ve ilgi duydukları bir alana dönüşmüştür. Bu kapsamda girişimciliğin nasıl öğretilebileceği ile en etkin eğitim yöntemi geliştirilmesine yönelik birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar girişimciliğin eğitimle geliştirilemeyeceğini iddia edenler olsa da (Bakınız, Farhangmehr vd., 2016: 874; Cope, 2005), yaygın kanı eğitimin hem girişimcilik niyetini hem de girişimcilik becerilerini geliştirme konusunda etkili olduğu yönündedir. Bu kapsamda niyet modelleri analiz aracı olarak kullanılmış ve girişimcilik niyetini oluşturan ana etkenler ve etki düzeyleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu noktadan hareketle bu tez çalışmasında, Ajzen'in (1971) Planlanmış Davranışlar Teorisinden yararlanılarak geliştirilen bir modelle girişimcilik eğitiminin bireylerin girişimci olma niyetini etkileyip etkilemediği anlaşılmaya çalışılmıştır. Ajzen'in oluşturduğu Planlanmış Davranışlar Teorisi, kapsamlı bir niyet modelidir. Niyetin oluşmasında etken olan faktörlerin, etki seviyelerini ve gelişim yönlerini analiz etmek için literatürde kabul görmüş, yaygın olarak kullanılmış bir niyet modelidir. Araştırma sonucunda elde edilecek sonuçların, girişimcilik eğitimi ile girişimcilik niyeti ilişkisinin anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kısaca girişimciliğe ilişkin temel kavramlar ve girişimcilik eğitimi konusu ele alınmıştır. İkinci bölümde öncelikle girişimcilik niyeti konusu ve bu konuyla ilgili literatürde yer alan modeller özetlenmiştir. Yine bu bölümde girişimcilik eğitimi ve girişimcilik niyetine ilişkin yerel ve yabancı literatürde yapılan çalışmalar derlenmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise girişimcilik eğitimi

alan bir grup girişimci adayına yönelik gerçekleştirilen araştırmanın sonuç ve değerlendirmelerine yer verilmiştir.



BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

1.1. Girişimcilik Kavramı

Günümüzde girişim ve girişimcilik, Türkiye’de ve tüm dünyada popülaritesi hızla artan bir konudur. Ülke ekonomisine, küreselleşmeye ve toplumsal kalkınmaya olan etkileri araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Yapılan araştırmalar girişimciliği algılamak ve nasıl geliştirilebileceğini analiz etmek temeline dayanmaktadır. Geçmişten günümüze girişim ve girişimcilik tanımlanmaya ve evrensel kalıplara oturtulmaya çalışılmıştır. Ancak sosyal bir canlı olan insanoğlunun, çevresel faktörleri algılama seviyesi farklılıkları ve düşünce yapısı farklılıkları nedeniyle girişim ve girişimcilik tanımlamalarında ve analiz sonuçlarında farklılıklar bulunmaktadır.

Drucker (1985: 13) girişimciliğin ortaya çıkma nedenlerini, on dokuzuncu yüzyılın sonlarındaki toplumsal değerlerde, algı ve tutumlarda, eğitimde, kurumlarda ve demografik değişkenlerde yattığını belirtmiştir. Kirby’nin de (2002: 9) belirttiği gibi değişim her zaman sosyal ve ekonomik evrimin bir parçası olmuştur. Green ve arkadaşları (1996: 57), girişimciliğin birçok değişkenden etkilendiğini ve toplumsal farklılıkların girişimciliği etkileyen faktörlerin etki oranlarını farklılaştırdığını ifade etmişlerdir.

Günümüzde girişimcilik, dünyanın gördüğü en güçlü ekonomik etken olarak ortaya çıkmıştır. Ekonomik gelişmenin ve üniversitelerin iş programlarının odak noktası, girişimciliğe doğru kaymıştır (Raposo ve Paço, 2011: 453). Girişimcilik, sadece bir iş kurmayı amaçlamayı değil, ayrıca işlerini, çalışma koşullarını geliştirmek ve iyileştirmek için fırsatları, yöntemleri arama ve kullanma becerisine sahip çalışanları da kapsamaktadır (Velasco, 2013: 1). Başarı için fırsatları, temel ipuçlarını ve kaynaklar bulmayı, yaratıcı ve yenilikçi yeteneği gerektirir. Girişimcilik, mal ve hizmetler için katma değer yaratan dinamik bir süreçtir (Lotulung vd., 2018: 37). Girişimcilik, zenginliğin dinamik bir sürecidir. Zenginlik, hakkaniyet, zaman ve kariyer taahhüdü açısından önemli riskleri üstlenen kişiler tarafından yaratılır (Arthur ve Hisrich, 2011: 6). Avrupa Komisyonu raporunda (2009: 10) girişimciliğin, bir bireyin fikirlerini eyleme dönüştürme kabiliyetini, yenilikçilik, yaratıcılık ve risk alma ile proje planlama ve yönetme yeteneğini kapsadığını belirtilmektedir. Dolayısıyla, girişimciliğin yaratıcı ve yenilikçi olma, vizyon sahibi olma, hızlı karar verme, ağ bağlantılarına sahip olma özellikleri ön plana çıkmaktadır (Pişkinsüt, 2011: 99).

Kirzner (1997: 81-82), girişimci keşif sürecinin piyasada dengeleyici bir faktör olmadığını ve hükümetin girişimcilik faaliyetlerini koordinasyon etmesi ve düzenlemesi

gerekliliğini ifade etmiştir. Oysa günümüzde gerçekleştirilen araştırma bulguları, girişimcilik oranının, ekonomik refahı tanımlamak, yeni iş girişimleri için dinamikleri teşvik etmek amacıyla ekonomiler için önemli olduğunu göstermektedir ve hükümet programları, girişimcilik eğitimi, sosyal ve kültürel normların yatkınlığı, girişimci ve yenilikçi yapılar geliştiren faktörleri teşvik etmektedir (Semerci ve Çimen, 2017: 1). Girişimcilik düzeyi ülkeler arasında ve zaman içinde önemli ölçüde farklılık gösterebilir (Raposo ve Paço, 2011: 453). Kültürel inançlar ve değerler arasındaki farklılıklar nedeniyle ülkeler arasında girişimcilik faaliyeti değişen davranışlardan birisidir. Girişimcilik faaliyeti oluşumuna neden olan birçok etken, kültürler arasında yaygındır. Ancak, kültür belirli kişisel özellikleri güçlendirdiğinden veya cezalandırdığından, bazı kültürlerin girişimciliğin oluşmasına diğerlerinden daha yatkın bir şekilde olması beklenir (Mueller ve Thomas, 2000: 58).

Girişimcilik çok karmaşık bir yapıdır ve geniş bir inanç yelpazesi taşımaktadır (Gartner, 1990: 28). Girişimciliği oluşturan faktörlerin neyle bağlantılı olduğu hakkında bir belirsizlik vardır. Bu nedenle farklı disiplinlerin incelemesi söz konusudur. Dolayısıyla da iktisat, işletme, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji gibi birçok bilimin ilgilendiği çok disiplinli bir alandır (Özkul, 2008: 1).

Girişimciliği tanımlamada altı temel unsur bulunmaktadır (Lotulung vd., 2018: 36):

1. Girişimcilik; kaynak, itici güç, hedefler, taktikler, ipuçları, süreçler ve iş sonuçları olarak kullanılan bir davranışta somutlaşan değerdir.
2. Girişimcilik, yeni ve farklı bir şey yaratma yeteneğidir.
3. Girişimcilik, problemleri çözmede yaratıcılık ve inovasyon uygulama ve yaşamı veya işi iyileştirme fırsatları bulma sürecidir.
4. Girişimcilik, bir işi başlatmak ve büyütme için gerekli olan değerdir.
5. Girişimcilik, yeni ve yararlı bir şey yapma ve daha fazlasına değme sürecidir.
6. Girişimcilik, kaynakları rekabeti kazanmak için yeni ve farklı yollarla birleştirerek katma değer yaratma çabasıdır.

Girişimci kelimesi ise, Fransızca "entrepreneur" kelimesinden gelmektedir ve girişmek fiilinden türetilmiştir, bir eylemi yapmaya başlayan kişi anlamına gelmektedir (Seyfullahoğulları, 2011: 164). Drucker (1985: 21) girişimciyi, yeni pazar ve yeni bir müşteri kitlesi yaratan, ürünü standart hale getirip, yönetim kavram ve tekniklerini uygulayan olarak tanımlamaktadır. Schumpeter'in tanımladığı girişimcinin psikolojik profili tasvirinin geçerli ve doğru olduğunu ifade eden Kirzner (1999: 5) ise, girişimcinin değişiklikler yarattığını ve fırsatlara karşı uyanık olduğunu belirtmiştir.

Girişimci, bir hizmet veya mal üreterek, satarak veya kiralararak beklenen kazancı veya sonuçları elde etmeyi amaçlayan, işi yürütmek için bir süreç veya yol izleyen kişidir (Lotulung vd., 2018: 37). İktisada göre, girişimci, emeği, kaynakları, malzemeleri ve diğer varlıkları, değerlerini öncekinden daha büyük kılan ve aynı zamanda değişimleri, yenilikleri ve yeni düzeni tanıtan, bir araya getiren kişidir. Bir psikolog için, bir girişimci, bir girişimciye rakip olarak görünürken, başka bir iş adamına ise aynı girişimci bir müttefik, bir tedarik kaynağı, başkaları için de varlık yaratan bir kişi veya bir müşteri olabilir (Arthur ve Hisrich, 2011: 5). Girişimci yeni kombinasyonlar ile pazardaki değişiklikleri uygulayan bir yenilikçidir. Yeni kombinasyonlar şu şekilde tanımlanmaktadır (Lotulung vd., 2018: 37):

- (1) Yeni ürünler tanıtmak,
- (2) Yeni üretim yöntemlerini tanıtmak,
- (3) Yeni pazarlar açmak,
- (4) Yeni malzeme veya bileşenleri, yeni tedarik kaynaklarını elde etmek,
- (5) Bir endüstride yeni bir organizasyon yürütmek.

Girişimci; bir işletme kurucusu, sahibi ve yöneticisi olan ve yeni, farklı bir girişim yaratan, finansal, sosyal riskler üstlenen, kişisel tatmin ve bağımsızlıktan elde edilen ödülleri alan, riskleri üstlenen, kişisel görüşlerine daha fazla güvenen, sorumlulukları üstlenen kişidir (Bucar vd., 2003: 267-268). Tüm girişimler, yasal, finansal, pazarlama ve teknolojik gibi desteklere ihtiyaç duyar. Bir organizasyon oluşturulması, birçok faktörden etkilenen çok karmaşık bir süreçtir ve bireylerin örgüt kurmayı üstlendiği bir roldür (Gartner, 1989: 64). Girişimciler tarih boyunca ekonomik ve sosyolojik açıdan birçok değişimin ana faktörü olmuştur. Girişimciler ve girişimci liderler 21. yüzyılın kritik bileşenleridir. Kendilerini, başkalarını, işlerini, yaşadıkları ekonomi ve toplumları ilerletme yeteneğine sahiptirler (Arthur ve Hisrich, 2011: 6). ABD'nin son yüzyılda ekonomik bir güç olarak gösterdiği olağanüstü büyüme girişimcilerin kurduğu işletmelerin büyümesine dayanmaktadır ve İngiltere, Almanya, Fransa, Japonya gibi gelişmiş ülkeler, girişimci ruhun varlığı nedeniyle büyüyen ekonomilerin örnekleridir (Velasco, 2013: 1).

1.1.1. Girişimciliğin Önemi

Girişimcilik geçmişten günümüze ekonomi, kültür ve teknoloji olmak üzere birçok alanda toplumların gelişmesinin gerçekleşmesinde ana etkindir. Bu nedenle devletlerin ve toplumların girişimciliği iyi anlaması ve analiz etmesi, geliştirmek için çabalaması gerekmektedir. Girişimciliğin önemini anlamak, bu alanda daha çok analiz yapmayı ve

girişimciliği geliştirme çabasında bulunmayı gerektirmektedir. Girişimciliğin bireysel, kurumsal, bölgesel, ulusal ve küresel boyutta birçok etkisi bulunmaktadır.

Bireysel Boyutta Önemi: Girişimcilik, bireyin potansiyelini keşfetmesini ve ortaya koymasına olanak sağlar. Bağımsızlık, başarıma duygusunun tatmini, kar elde etme arzusu, saygınlık elde etme isteği gibi bireysel faydalarından bahsedilebilir. Diğer insanlara iş yaratma, onların gelişimine katkıda bulunma gibi olumlu tecrübeler de girişimciyi memnun etmektedir (Özkul, 2008: 45-46).

Kurumsal Boyutta Önemi: Ekonomik kaynakların düşük üretkenlik alanlarından yüksek alanlara aktarılma sürecinde girişimci baş aktördür (Özkul, 2008: 46). Bir firmanın büyümesinde etkili bir faktör olan girişimciliğin etkisi firmanın mutlak göstergelerinden (çalışan sayısı ve toplam satışlardaki artış) ve ayrıca göreceli olarak da pazar payı göstergelerinden (pazar payı artışı açısından rekabete kıyasla girişimciliğin etkisi) anlaşılabilir (Antoncic ve Hisrich, 2001: 523). Bir ülkede girişimciliğin artması ise rekabetin artmasına sebep olacağından, firmaların daha üretken ve daha etkin olmasını zorunlu kılmaktadır (Özkul, 2008: 47). Girişimciler ekonomideki yapısal değişimleri hızlandırırlar ve eski yerleşik şirketleri, üretime dolaylı bir katkı yapmak için şekillendirmeye zorlarlar (Raposo ve Paço, 2011: 453).

Bölgesel Boyutta Önemi: Girişimciler kendi işletme başarılarının yanında bölgenin ekonomik başarısına da katkı sağlamaktadır. Girişimcilik faaliyeti bölgelerde yeni firmaların doğmasına olanak sağlar. Yeni firmalar ise yerel ekonomiye istihdam, gelirden büyüme, vergi gelirlerinde yükselme, hizmet sağlamanın gelişmesi ve canlandırma, motivasyon etkisi ile cazibe merkezi olma faydalarını sağlamaktadır (Özkul, 2008: 47-49).

Ulusal Boyutta Önemi: Ülke ekonomisindeki girişimcilerin nitelikleri, sayıları ve yerleri ne kadar artarsa, yatırım ve katılım oranları da toplam istihdam da olumlu düzeyde etkilenmekte, kalkınmaya katkı sağlayabilmektedir (Pişkinsüt, 2011: 99). Girişimciliği teşvik eden ülkelerde, yatırımların yoğunlaştığı ve yoğun yatırım sonucu olarak da işsizliğin daha düşük düzeyde seyrettiği tespit edilmektedir (Küçükaltan, 2009: 23). Girişimciler ekonomideki yapısal değişimleri hızlandırırlar ve eski yerleşik şirketleri, üretime dolaylı bir katkı yapmak için şekillenmeye zorlarlar (Raposo ve Paço, 2011: 453). Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM) tarafından 29 ülke arasında yapılan araştırma; yüksek girişimcilik faaliyetleri olan ülkelerin, ortalama ekonomik büyümenin üzerinde gelişme gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Tan, 2015: 384).

Girişimcilik, Çin, Brezilya ve Güney Afrika gibi gelişmekte olan ülkelerde, gelişen sanayi faaliyeti nedeniyle tedarik zincirindeki nişlerden ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş

ülkelerde girişimcilik, bireylere hizmet sunarak artan zenginliğe cevap vermektedir (Oosterlinck, 2016: 6). ABD Çalışma bakanlığı 2001 verilerine göre, Kuzey Amerika’da küçük işletmeler tüm firmaların %99,7’sini temsil etmektedir ve yaklaşık 26 milyon küçük firma bulunmaktadır. Bu firmalar ABD özel sektöründe maaşların %44,3’ünü, yıllık net yeni işlerin %60-%80’ini, yüksek teknoloji personelinin %39’unu, ihracatların % 97’sini, ihracat değerinin % 29’unu üretir (Shinnar vd., 2009: 151).

Ulusal boyutta girişimciliğin faydaları (Tan, 2015: 389; Yüzüak, 2010: 6):

- Kamu kesiminde aşırı istihdam istenen düzeye çekilerek ücretlerinin arttırılabilmesi girişimcilik iklimine bağlıdır,
- Teknolojik gelişme ve buna bağlı olarak ekonomik kalkınma girişimciliğe bağlıdır,
- Gelir artışı sağlayabilmek, girişimciliğin gelişmesine ve yaygınlaşmasına bağlıdır,
- Türkiye’de genç nüfusu ekonomik bir güce dönüştürmek girişimcilikle mümkündür,
- Kalkınma ve sanayileşme girişimcilikle mümkündür,
- Dış ödemeler dengesinde açık girişimcilik sayesinde kapatılabilir,
- Yerli hammaddeler üretimde değerlendirilebilir.

Küresel Boyutta Önemi: Günümüzde dünyanın en önemli olgusu küreselleşmedir (Balay, 2004: 61). Toplumların yapısında meydana gelen ekonomik dönüşümler, nüfusun farklılaşması, yaşam tarzlarındaki değişme ve aile biçimlerindeki dönüşümler küreselleşmenin sonucunda ortaya çıkan önemli değişim konularındandır (Balay, 2004: 62). Küreselleşme ile birlikte değişim rüzgârı aslında iki boyutta esmektedir: Bir yandan teknoloji devrimi dünyayı “Küresel Köy”e dönüştürmekte, diğer yandan ise serbest piyasa ekonomisi ile serbest sermaye hareketleri gerçekleşmektedir (Akolaş, 2004: 35).

Küreselleşme, hükümetlerin ekonomik rollerini azaltmış ve küresel rekabetin uluslararası işletmeler arasında olmasına yol açmıştır (Balay, 2004: 63). Küreselleşme ve etkisi alanında yapılan araştırmalar, ABD’nin küreselleşme sürecinde geleneksel yönetim ekonomisi yerine, girişimcilik ekonomisini uygulamaya koymasının, büyüme ve istihdam sağlama kapasitesini olumlu yönde etkilediği bulgulanmıştır (Çatı, 2016: 364). Artık küresel rekabet, Japonya ile ABD, İngiltere ile Almanya veya Avrupa ile ABD arasında olmaktan çok uluslararası firmalar arasında olmaktadır. Bu değişen ve hızla gelişen süreç aynı zamanda ulus devletler ile iş dünyası arasında giderek artan amaç çakışmasının varlığını da ortaya çıkarmaktadır (Balay, 2004: 63).

Küreselleşme ve girişimcilik birbirlerini etkileyen ve birbirlerinden etkilenen kavramlardır. Özellikle 1990'ların sonunda teknoloji ve bilgide yaşanan gelişmeler sonucunda küreselleşme ivme kazanmış ve girişimciliğin önündeki engellerin kaldırılmasına, yeni fırsatların oluşması açısından gelişmeleri de beraberinde getirmiştir (Çatı, 2016: 364). Küreselleşme sayesinde, kaynaklar ve ürünler rahatlıkla dolaşabilmekte, yatırımcılar sermayelerini, işletmeler üretimlerini kendileri için olumlu buldukları bölgelere kaydırabilmektedir (Akolaş, 2004: 37).

Küreselleşme, olumlu yanların yanında birçok olumsuz etkiye de neden olmaktadır. Bir yandan insanlara yeni iş fırsatları yaratmakta, işlerin farklı tarzda yapılma usullerini öğretmekte, diğer yandan ise var olan iş alanlarının bir kısmını ortadan kaldırıp istihdamı olumsuz etkilemektedir (Balay, 2004: 65-66). Bu olumsuz etkiyi indirmek için girişimciliğe önem vermek gerekmektedir. Dünyanın birçok yerinde girişimcilik, işsizliği ve yoksulluğu önleme politikası olarak kabul edildiği için bu alanda araştırmalar, programlar, ulusal ve uluslararası destekler ve yardımlar geliştirilmiştir. Bu sayede girişimcilik dünya ekonomisinde entegrasyonu sağlayan bir role bürünmüştür (Özkul, 2008: 52-53).

1.1.2. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Son yüzyılda girişimcilik muazzam bir araştırma konusu olmuştur. En çok çalışılan sorular ise: Girişimci yapan özellikler nedir? Bireyi girişimciliğe yönlendiren, neden olan temel faktörler nelerdir? (Zhang vd., 2014: 624). Bireyin girişimcilik algısını etkileyen faktörler:

Psikolojik Faktörler: Psikolojik özellikler olarak kendine güven, motivasyon, sabır ve risk alma vb. davranışlar girişimciliğin belirlenmesinde etkin ve önemli faktörlerdir (Kalkan, 2011: 192). Bireyin girişimcilik seviyesini etkileyen psikolojik faktörler Tablo 1.1.'de derlenmiştir.

Tablo 1.1 Girişimciliği Etkileyen Psikolojik Faktörler

Girişimciliği Etkileyen Psikolojik Faktörler				
Yenilikçi Düşünce Yapısı	Başarı Güdüsü	Risk Alma Algısı	Kararlarında Israrlı Olma	Duygusal Zekâ
Değişim Odaklı Olma	Yüksek Başarı Güdüsü	Fırsatlara Odaklanma	Kendine Güven	Başarılı İletişim Kurma
Yaratıcılık	Problem Çözme ve Kavrama	Kontrol Odağı	Proaktiflik	Belirsizlik Toleransı
Esneklik	Liderlik	Rekabet Gücü	Şüpheli Yaklaşım	Dayanıklılık

Kaynak: Bozkurt ve Alparslan, 2013: 10; Ajike vd. 2015: 125.

Girişimcilik, temelde risklerin ve belirsizliğin bulunduğu ortamda yenilik yapma, fırsatları keşfetme, yorumlama ve seçme yeteneğidir. Ayrıca yeni bir iş kurmanın zorluğu,

cesaret, yetenek, özgüven, yaratıcılık ve gerekli sermayenin bir arada olması gerekliliğini zorunlu kılmaktadır. Bozkurt ve Erdurur'un (2013: 73-74) çalışmasının bulguları, girişimcilik eğiliminin oluşmasında girişimci kişilik özelliklerinin önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Başer ve Büber'in (2012: 141-142) girişimciliğe yönlendiren kişilik özelliklerini analiz etmeye yönelik gerçekleştirdikleri araştırmalarında, girişimciliğe yönlendiren en önemli kişilik özelliği "başarı ihtiyacı" özelliği olarak gözlenmiştir; en düşük kişilik özelliği ise "bağımsız olma" özelliği olarak gözlenmiştir. Linan ve arkadaşlarının araştırma bulguları (2016: 770), girişimci kişilik özellikleri içinde daha fazla bireyselci değerlere sahip bireylerin daha yüksek girişimcilik niyeti taşıdığını gösterirken, daha az bireyselci değerlere sahip bireylerin ise daha düşük girişimcilik niyeti taşıdığını göstermektedir. Ayrıca girişimciler arasındaki kişilik özellikleri üzerine yapılan bir araştırma, bir girişimcinin vicdani seviyesinin uzun vadeli iş deneyimi ile pozitif ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur (Othman vd., 2015: 16).

Demografik Faktörler: Girişimcilik eğiliminin gösterilmesinde ve girişimci kişiliğin oluşmasında eğitim ve aile etkisinin yanı sıra cinsiyet, yaş, kişisel değerler, doğum yeri ve yakın çevre modelleri gibi pek çok faktör etkili olmaktadır. Girişimcilik eğilimi gösteren adayların, girişimcilik eğilimleri aileden gelen özelliklerine, cinsiyetlerine, bulundukları yaş gruplarına, biçimsel ve biçimsel olmayan eğitim koşullarına bağlı olarak şekillenmekte ve etkilenmektedirler (Tan, 2015: 415).

Kişilik, ilk olarak ailede şekillenmeye başlar ve okulda, toplumsal yaşamda şekillenmeye devam eder. Bu durum kişiliklerin girişimcilik eğiliminde geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmasının önemini karşımıza çıkarmaktadır (Bozkurt ve Erdurur, 2013: 74). Kişiliğin ilk olarak şekillenmeye başladığı ailede girişimci kişilerin bulunması ya da girişimci ruha sahip kişilerin bulunması, özellikle de babanın girişimci kişiliğe sahip olması, o aile ortamında yetişen bireyin de girişimci kişiliğe sahip olmasında etkili olmaktadır (İrmiş ve Barutçu, 2012: 3). Demografik özellikler olarak ailelerindeki eğitim düzeyi yüksek seviyede olanların, ilk çocuk olanların, erkeklerin ve girişimci yapıya sahip aileye sahip olanların, girişimci olma oranları daha yüksektir (Kalkan, 2011: 192; Başer ve Büber, 2012: 142).

Girişimciliği etkileyen bir diğer faktör ise coğrafyadır. Karesioğlu ve Duman (2006: 149) çalışmalarında, coğrafyanın, arkadaşlar vb. çevresel etkenlerin, ekonomik koşulların ve günlük ekonomik faaliyetlerin girişimci davranışlarını etkilediğini vurgulamıştır. Coğrafya girişimci kişilik özelliklerini ve girişimcilerin yatırım kararını etkileyen bir faktördür.

Çavuş vd. (2013: 134), coğrafyanın girişimci kişilik özellikleri üzerindeki etkisini bulguladıkları çalışmalarında, coğrafyanın "başarma ihtiyacı" ve "risk alma" kişilik

özelliklerinde farklılıklara neden olduğunu ifade etmişlerdir. Uygun vd. (2012: 152-153) ise çalışmalarında, Türkiye'de batı bölgelerde büyüyenlerin diğer bölgelerde büyüyenlere göre, iş deneyimi olan bireylerin deneyimi olmayan bireylere göre, büyükşehirlerden yaşayanların daha küçük yerleşim birimlerinde yaşayanlara göre, bir sosyal kurumda üye olanların üye olmayanlara göre daha yüksek girişimcilik eğilimi taşıdığını bulgulamışlardır. Çalışmasında benzer bulgulara ulaşan Yüzüak (2010: 37), Ankara, İstanbul, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan kadın girişimcilerin diğer bölgelerde yaşayan kadın girişimcilere göre daha farklı kısıtlamalara maruz kaldığına değinmiştir. Fritsch ve Wyrwich'in (2014: 22) Almanya'da gerçekleştirdikleri çalışmalarında, Almanya'da bölgelerarası farklılıklar olduğu, girişimciliği teşvik eden alt kültürel özelliklerin var olduğu bölgelerde diğer bölgelere oranla daha yoğun girişimcilik faaliyeti gerçekleştiğini ifade etmiş ve bölgesel güçlendirmelerin ve teşviğin önemini vurgulamışlardır.

Coğrafyanın girişimcinin yatırım kararları üzerinde etkisi olduğunu ifade eden Aksoy ve Kula (2006: 399-400), Türk girişimcilerin kültürel benzerlik ve dil kolaylığı nedeniyle Türki ülkelerde girişimci faaliyetlerde bulunabileceklerini ifade ettiklerini belirtmiştir. Benzer bulgulara ulaşan Stam (2009: 3-4-7-11) ise çalışmasında, doğdukları yerde girişim faaliyetinde bulunan girişimci sayısının diğer yerleşim yerlerinde girişim faaliyetine bulunan girişimcilere oranla daha yoğun olduğunu, aynı zamanda girişimcinin yatırım kararını kentleşmenin ve coğrafi koşulların etkilediğini ifade etmiştir.

Yaratıcı eğitim sisteminin de, girişimcilik niteliklerinin gelişmesinde önemli bir katkısı olduğu düşünülmektedir (İrmiş ve Barutçu, 2012: 5). Akın'ın (2010: 19) gerçekleştirdiği çalışma, girişimcilerin eğitim düzeyinin ve sektörel farklılıklarının girişimci özelliklerinde farklılaşmaya sebep olduğunu göstermiştir. Girişimcilik deneyimi, girişimcilik özelliklerini etkilemekten başka iş başarısı ile de ilişkilidir. 2003 yılında 5911 Japon şirketinden gelen verileri analiz eden Harada, girişimcilerin işe başlamadan önceki iş deneyiminin, iş başarısı olasılığı ile pozitif ilişki içinde olduğunu göstermiştir (akt. Othman vd., 2015: 17).

Öte yandan girişimcilik sosyal ve kültürel dinamiklerden oluşan bir olgudur. Girişimciler içinde bulundukları sosyo-ekonomik ortamın ürünüdür (Bozkurt ve Alparslan, 2013: 9). Girişimcilik sosyal yapıya hâkim olan kültürel, sosyal, felsefi ve ekonomik süreçlerle de ilişkilendirilebilmektedir. Toplumların kültürel bağlamları, girişimcilik stillerini ve girişimciliğe yönelik tutumları önemli ölçüde etkilemektedir (Başer ve Büber, 2012: 142). Linan ve arkadaşlarının (2016: 770) araştırma bulgularında, kişisel değerlerin, kültürel değerler ile kişisel-bölgesel farklılık unsurlarının da girişimcilik niyeti ile anlamlı bir şekilde

ilişki içinde olduğu görülmektedir ve yapılan araştırmalar ‘birey’ ve ‘kültür’ kavramlarının girişimcilik sürecinde iç içe geçmiş ve ayrılmaz bir yapıda olduğunu göstermiştir.

Friedman ve Aziz’in (2012: 102-103) Amerikalı ve Türk girişimciler üzerine yaptığı araştırma bulgularına göre, demografik, ekonomik ve kültürel alanda iki ülke arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Türk girişimcilerin girişimciliğe yönelik motivasyon algısını, zorunluluklar (işsizlik, ekonomik koşullar) yükseltmekte, Amerikalı girişimcilerin girişimciliğe yönelik motivasyon algısını ise fırsatlar yükseltmektedir. Ayrıca Türk girişimciler kısa süre içinde daha çeşitli üretim ve daha hızlı büyümeyi gerçekleştireceklerini ifade etmektedir. Krizle yaşamayı öğrenen Türk girişimciler risk almaktan çekinmemekte ve son dönemde medya ile devletin desteğini almaktadırlar. ABD’deki medya kuruluşlarının ise Türkiye’ye oranla girişimciliğe yönelik desteği daha düşük seviyede kalmaktadır. Ayrıca Türkiye’de kadın girişimci oranı son dönemde Amerikalı kadın girişimcilere oranla daha yüksek seviyededir (Friedman ve Aziz, 2012: 102-103). İki farklı milletin benzer ve farklı değişkenler altında girişimcilik algısının oluşmasına neden olan faktörlerden etkilenme düzeylerinin değişkenlik gösterdiğini analiz eden bu çalışma, girişimciliği etkileyen faktörlerde toplumsal kültür yapısının önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

1.1.3. Girişimcilik Süreci

Girişimcilik, fırsatları görmek, risk almak, fırsatları kovalamak, hayata geçirmek ve yenilik yapmak süreçlerinden oluşmaktadır (Güner ve Korkmaz, 2011: 45). Girişimcilik, “fayda”, “ekonomik değer” ve “servet yaratma” sürecidir (Deshmukh vd., 2015: 3).

Venter ve Urban (2015: 17) girişimlerin, rastgele gerçekleşen eylemler olmadığını ve bireylerin niyetleri sonucunda ortaya çıkan davranışlarının doğrudan sonucu olduğunu ifade etmişlerdir. Girişimcilik süreci, girişimin yaratılması, kavramsallaştırılması ve yürütülmesi aşamalarından oluşur.

Dünyadaki değişen koşullar yeni ürün ve hizmetlere ihtiyaç duymaya neden olur. İhtiyaç duyulan ürünü üretmeye yönelik fikir geliştirilmesi, üretilen ürünün farklı kullanım alanlarında uygulamaya koyulmasının sağlanması veya bir girişimin franchise’nın alınması girişimcilik sürecinin ilk aşamasını başlatmaktadır (Havinal, 2009: 111). Girişimcilik süreci aşamaları:

Fırsatları görmek ve tanımlamak: Fırsatların görülmesi, tanımlanması ve belirlenmesi, yeni bir girişim sürecinin ilk adımıdır (Özkul, 2008: 18). Girişimci, fırsatları tanımlamak için hem resmi hem de resmi olmayan yollar ile analiz yapmaktadır, ancak çoğu girişimci daha

çok resmi olmayan kaynakları (aile, arkadaşlar, sosyal çevre ağı) kullanır (Šebestová, 2014: 15). Girişimcinin, değerlendirdiği fırsatlar, yeni piyasa segmentlerinin oluşmasıyla, değişen demografik unsurlarla, yeni teknolojik gelişmelerle, sosyal değişimler vb. faktörlerle oluşabilir (Durak, 2011: 196). Fırsatların fark edilmesi, bu fırsatların potansiyel ekonomik değeri ile yapılabilirliğinin ayrıntılı değerlemesi sürecinden farklıdır. Girişimci fırsatı, uzmanlık bilgisi, geçmiş iş deneyimleri veya sosyal ağları aracılığıyla görebilir. Belirlediği fırsatlar, yeni ürünlerin veya hizmetlerin üretilmesini sağlar (Sakarya vd., 2006: 102).

İş fikri geliştirmek: Girişimci keşfettiği fırsatı, topluma sunabileceği bir ürün/hizmet fikrine dönüştürür. Fikri somutlaştırmak için yapılması gerekli çeşitli etmenleri analiz eder, ana hatlarıyla uygulaması gereken adımları belirler ve geçici bir eylem planı yapar (Deshmukh vd., 2015: 17-18). Bu fikir; yeni pazar, yeni ürün, yeni teknoloji, yeni örgütsel yapılar, yeni teknoloji, yeni dağıtım kanalları, yeni yöntemler ve yeni satış kanalları vb. şeklinde olabilir (Durak, 2011: 196). Geliştirilen fikri analiz eden girişimci, fikri biçimlendirir, değiştirir ve fikrin ticari değeri olduğunu düşünürse, fırsatı değerlendirmek için riske girip, insan ve kaynak organizasyonu oluşturarak hayallerinin peşinden koşar (Thornberry, 2001: 527).

Gerekli kaynakları temin etmek: Girişimcilik fikrinin hayata geçirilmesi için öncelikle uygun bir başlangıç sermayesinin bulunması gerekmektedir (Özpeynirci vd., 2006: 162). Ayrıca bir fikrin hayata geçirilmesi için gerekli kaynakların neler olduğu ve nasıl temin edileceğinin belirlenmesi önemlidir. Bu kaynaklar; sermaye, hammadde, her düzeyde kalifiye personel, dağıtım kanalları, lisans, patent, üretim tesisi gibi farklı şekillerde olabilir (Durak, 2011: 196). İş fırsatının uygulamaya aktarılıp fiilen işin kurulması bu kaynakların elde edilebilmesi ile sağlanır (Özkul, 2008: 19). Kaynakları belirlerken miktarı, çeşitliliği dikkate alınmalı ve yetersiz kaynaklarla ilişkili olumsuz riskler de değerlendirilmelidir (Šebestová, 2014: 16).

İş planının hazırlanması: Girişimcilik sürecinde fırsatların tanımlanması, fikir geliştirilmesi, risk alınması, sonra gerekli olan kaynakların tanımlanıp belirlenmesi ve daha sonra iş planının hazırlanması gerekmektedir. İş planı, girişimcilik fikrinin fiilen hayata geçirilmesi ve devam ettirilmesinde önemli bir aşamadır (Karesioğlu ve Duman, 2006: 149). İş planı hazırlığı, girişimciliğe hazırlık ve uygulama aşamasında ne yapılması gerektiğinin, kimin neyi, nasıl, nerede ve ne zaman yapacağını belirlenmesi gerektiğinin sürecidir (Deshmukh vd., 2015: 53). Girişimcinin bu süreçten sonraki faaliyetlerine ve planlarına yön verir. Girişimci, ortaya koyduğu iş planı ile belirlediği hedeflere ulaşmak için neyi, ne zaman, nasıl yapılacağını belirler (Özkul, 2008: 20). Ayrıntılı bir şekilde hazırlanan iş planı, girişim

türlerinin seçimi ile girişimcinin içinde faaliyet gösterdiği politika çerçevesinin anlaşılmasını sağlar (Venter ve Urban, 2015: 15). Fizibilite etüdü olarak da ifade edilen bu aşama, işin tanımlanmasıyla başlayıp, üretim, yönetim, pazar analizi ve finansal süreçlerle ilgili gerçekleştirilen analizleri içermektedir ve girişimi gerçekleştirme veya vazgeçme kararı iş planının analiz sonuçlarına bağlı olarak şekillenmektedir (Özpeynirci vd., 2006: 161). İş planlaması girişimcinin hayal gücünün ve kurmak istediği işle ilgili kafasındaki düşüncelerin ayaklarını yere basar hale getirmektir.

İş fikrini uygulamaya koymak ve yönetmek: Girişimci için son aşama, fikri uygulamaya başlamasıdır. Girişimci, süreci ve elde edilen başarıyı izler, yeni yatırımların, girişimi büyütme çabasının ve tedarikçilere geri ödemelerin bulunduğu sürece girilir. Girişimcinin ürettiği her ürünün veya hizmetin toplumda bir karşılığı olması gerekmektedir. Proaktiflik, yenilikçilik, rekabetçi davranış bu süreçte çok önemlidir (Pişkinsüt, 2011: 99). Girişimcinin sahip olduğu sosyal ağları aracılığı ile yeni fikir ve fırsatlar araması, pazarlama kararlarına yön vermesi girişimcinin başarılı bir karar verme sürecinin esasını oluşturmaktadır (Kılıçer, 2013: 156). Girişimcilik niyetinin ortaya çıkması, gelişmesi ve girişimcilik sürecinin başarı ile yönetilmesi, bu süreçte karşılaşılabilecek sorunların üstesinden gelinmesi girişimcilik, finans, strateji, üretim, yönetim gibi konularda eğitim alınmasının önemini göstermektedir (Özden vd., 2008: 232).

Hayata geçirilen girişimcilik fikrinin sürdürülebilirliğini korumak için dikkat edilmesi gereken en önemli faktör, girişim fikrinin fikri mülkiyet haklarının korunması ve fikrin yeniliklerle geliştirilmesidir (Venter ve Urban, 2015: 15).

1.2. Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik eğitimi, biçimsel yolları kullanarak işletmecilik bilgisinin transferidir. Bu bilgi transferi, yeni iş kurma becerilerinin geliştirilmesi için öğrencileri eğitime, yetiştirme ve bilgilendirme amaçlı programları içerir (Bechard ve Toulouse, 1998: 323). Girişimcilik eğitimi farklı alanlarda girişimcilik başarısını desteklemek üzere girişimci adaylarına bilgi, beceri ve motivasyon sağlamayı amaçlar. Girişimcilik eğitiminin farklı programları eğitim sisteminin ilköğretim veya ortaokul düzeyinden üniversitelerin lisansüstü düzeylerine değin farklı düzeylerinde sunulabilmektedir.

Girişimcilik eğitimi sistematik olarak ilk kez Emeritus tarafından Japonya'da 1938 yılında verilmiştir. Emeritus, Japon ekonomisine girişimcilere verilen eğitimin ne kadar katkı sağlayacağını açıklamıştır ve eğitime küçük işletmelerden başlamıştır. İşletmeler için seminer ve kurslar vermiştir. Japonya'daki, üniversitelerde girişimcilik eğitiminde problem çözümleri

ve iş teorileri üzerine odaklanılmıştır (Duran vd., 2013: 42). ABD’de ise 1947 yılında Harvard İşletme Okulunda girişimcilik sınıfı açılmış ve girişimciliğin akademik alanın bir disiplini olarak daha geniş kabul görmesine imkân sağlanmıştır (Dagdilelis ve Giossi, 2015: 404). Avrupa’da ise girişimcilik eğitiminin temelleri, 1958 yılında St. Galen Üniversitesinde küçük işletmelerin eğitimleri ve sorunları üzerine düzenlenen konferansla atılmıştır (Duran vd., 2013: 42).

Bir ülkenin gelişmesi ve kalkınması, ekonomik değer yaratacak, hızla değişen koşullara uyum sağlayacak ve büyümeye ivme katacak girişimcilerin varlığına bağlıdır. Bilgi toplumlarında ülkeler, gençlerini ve insanlarını girişimci olarak yetiştirmek için çaba göstermektedir (Yüzüak, 2010: 80). Bu doğrultuda, girişimcilik öğretilir mi sorusu uzun yıllardır literatürde tartışılan bir konudur (Wilson, 2008: 2). Girişimciyi girişimci yapanın doğuştan gelen bazı özellikler olduğu ve girişimcilik eğitiminin öğrencilerin motivasyonlarını arttırmadığı savını savunan bazı araştırmacılar (Farhangmehr vd., 2016: 874; Cope, 2005) girişimci doğulur düşüncesinde olsa da, girişimciliğin öğretilir olduğu görüşü literatürde baskın görüş olmayı sürdürmektedir (Kuratko, 2005: 580; Krueger, 2009: 36-37).

Kailer ve Weib de (2018: 8) rol modellerin, koçluk ve eğitimin girişimcilik eğiliminin oluşmasında faydalı olduğunu ifade etmiştir. Eğitim, ilköğretim düzeyinden itibaren tutum, beceri ve kültürü şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Wilson, 2008: 2). Girişimci eğitimciler de, “girişimci doğulmamakta, olunmaktadır” demektedir. Bu ifade, girişimciliğin öğretilebileceğini ve bireyin kendi algısının ve girişimcilik potansiyelinin geliştirilebileceğini ima etmektedir (Mueller ve Thomas, 2000: 67). Girişimcilik eğitimi, beceri ve zihniyet gelişimi ile değişimine olanak sağlamaktadır (Wilson, 2008: 2).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada da girişimcilik eğitimi ile girişimciliğin geliştirilmesi arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir (Duran vd., 2013: 43). Benzer bulgular Küresel Girişimcilik Endeksi (GEM) 2009 raporunda da yer almış ve girişimciliğin öğretilebileceği ve girişimcilik eğitiminin bir işe başarıyla yönelmek için bireyin becerilerinin geliştirilmesinde gerekli olduğu vurgulanmıştır (Oosterlinck, 2016: 8). Girişimcilik eğitime katılan bireylerin girişimcilik hislerinin geliştiği ve çalıştıkları işlerde daha fazla tatmin oldukları literatürde yer almaktadır. Özellikle bireylerin risk alma yeteneğini ve bağımsızlık arzusunu geliştirdiği belirtilmiştir (Duran vd., 2013: 51).

Girişimcilik eğitiminin istenilen sonuçlara ulaşması ve doğru değerlendirilebilmesi için eğitimciler, kurs veya programdan ne elde etmek istediklerini iyi anlamalı ve analiz etmelidir. Girişimcilik eğitiminin hedef, yapı, içerik ve pedagojisi doğru bir şekilde

belirlenebilirse, girişimcilik programları başarılı bir şekilde öğretiler (Henry vd., 2005: 166). Girişimcilik eğitimi başarılı bir şekilde tanımlamak için dört sorunun cevap bulması gerekmektedir: Eğitimi kim verecek, ne öğretiler, nerede öğretiler, nasıl öğretiler? (Velasco, 2013: 3). Girişimcilik eğitimi, geleneksel eğitim bakış açısında olduğu gibi hangi teorileri ve bilgileri öğrencilerin bilmesi gerektiğine odaklanmak (Gibb, 2002: 1-3) yerine girişimcilik faaliyetlerini nasıl icra edileceğine odaklanmalıdır (Kassean vd., 2015: 23-24)

Girişimcilik eğitimi, farklı ülkelerin yenilik sistemlerinin geliştirilmesinde itici bir faktördür (Velasco, 2013: 4). Bu nedenle geliştirilen girişimcilik eğitimleri çoğunlukla üniversitelerde girişimci ruhu oluşturmaya, üniversite içinde ve çevresinde girişimcilik ortamı yaratmaya olanak sağlar ayrıca topluma ekonomik eğitim ve araştırma imkanı yaratır (Vučićak vd., 2018: 743).

1.2.1. Girişimcilik Eğitiminin Önemi ve Etkisi

Girişimcilik eğitiminin önemi ve etkisi üzerine literatürde yerli ve yabancı çok sayıda araştırma mevcuttur. Bu araştırmaların çoğunluğu girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini, motivasyonunu, becerilerini geliştirme konusunda etkili olduğu sonucunu vurgulamaktadır (Malebana, 2016: 382; Cooper vd., 2004: 14-15; Kailer ve Wieb, 2018: 8; Wilson, 2008: 2). Girişimciliğin ekonomik ve sosyal gelişime faydalar sağladığını ifade eden Sarah ve Anderson (1999: 114), girişimcilik eğitiminin teşvik edilmesinin ardında güçlü nedenlerin olduğunu ve buna paralel olarak girişimcilik eğitimi veren kurumların sayısında artış olduğunu belirtmiştir.

Girişimcilik eğitimi sadece teknik açıdan değil, aynı zamanda öğrencilerin zorluklarla ve belirsizlikle başa çıkmak için gerekli yönetim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olarak önemli bir rol oynamaktadır (Mueller ve Thomas, 2000: 68). Girişimcilik eğitimlerinin asıl amacı bireylerin bağımsız olarak işlerini kurmalarını ve çalışmalarını sağlamaktır (Efeoğlu vd., 2016: 19). Girişimcilik eğitimi, girişim düşüncesiyle ilişkili riski azaltmayı ve yeni bir girişimin ilk aşamasından olgunlaşma aşamasına kadar girişimcilere rehberlik etmeyi amaçlamaktadır (Ajike vd., 2015: 126).

Girişimcilik eğitiminin katılımcıların girişimci tutumları ve niyeti üzerindeki etkisini araştıran bir araştırmada, girişimcilik eğitimi veya girişimcilik dersini alan üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyetlerinin ve başlangıç eylemlerinin olumlu etkilendiği tespit edilmiştir (Tung, 2011: 11). Ajike vd. (2015: 130) çalışmalarında girişimcilik eğitiminin, algılanan fizibilite ve istenebilirliği etkilediğini ortaya koymuştur. Zhang vd.'nin (2014: 637) gerçekleştirdiği çalışma ise, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde doğrudan bir

etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Gerçekleştirilen diğer araştırmalar da, girişimcilik eğitiminin, girişimci algılar üzerinde olumlu bir etki yarattığını ortaya koymuştur (Bischoff vd., 2018: 24).

Girişimcilik eğitimi, girişimciliği yeni bir kariyer yolu olarak sunmakta ve ekonomik kriz nedeniyle ortaya çıkan işsizlik ve diğer sorunlara çözüm olmaktadır (Dagdilelis ve Giossi, 2015: 405). Bu nedenle Gürol ve Atsan (2006: 36) çalışmalarında girişimcilik eğitimi konusunda üniversitelerin teşvik edilmesini, girişimciliğe yönelik ulusal bir bakış açısının geliştirilmesini ve sadece girişimciliği öğretmek için yeni kurumların kurulması gerekliliğini vurgulamışlardır. Özdemir ve Karadağ (2013: 11) ise çalışmalarında özellikle İİBF gibi doğrudan girişimci adayları yetiştirmeyi hedefleyen fakültelerde girişimcilik dersinin zorunlu olması gerekliliğini ve üniversite-sanayi iş birliğinin oluşturularak, bağımsız kişilik özellikleri taşıyan girişimci adayı öğrencilerin eğitim-öğretim sırasında iş yaşamıyla tanıştırılması gerekliliğini vurgulamıştır.

Yukarıda bahsedilen girişimcilik eğitiminin sağladığı kazanımların yanı sıra, girişimcilik eğitiminin bireylere kazandırdığı bazı yetkinlikleri belirtmekte fayda vardır. Girişimcilik eğitimi (Raposo ve Paço, 2011: 45):

- Bireylerin fırsatları tanıma yeteneğini geliştirir.
- Bireylerin yeni fikirler üreterek ve gerekli kaynakları buldukça fırsatları takip etme yeteneğini geliştirir.
- Bireylerin yeni bir firma oluşturma ve işletme yeteneğini geliştirir.
- Bireylerin yaratıcı ve eleştirel bir şekilde düşünebilme yeteneğini geliştirir.

Kınay (2007) da “Girişimcilik, Kalkınma ve Rekabet ilişkisi” isimli kitabında girişimcilik eğitiminin önemini vurgulamış ve girişimcilik eğitimi alan bireylerin yeni iş kurmada üç kat daha istekli olduklarını, yıllık % 27 daha fazla gelir elde ettiklerini ve mal varlıklarının ise % 62 daha fazla olduğunu saptamıştır. Bu nedenle, kalitesi yüksek girişimcilik eğitimlerinin topluma sunulması, sürdürülebilir ekonomik ve sosyal gelişimin sağlanması ve küresel rekabette rekabet avantajı sağlamak açısından devletlerin sorumluluğudur (Matlay, 2008: 382-383; Katz, 2003: 298).

1.2.2. Girişimcilik Eğitimi İçeriği

Kirby (2002: 12-13) başarılı bir girişimcilik için, öğrencilere girişimcinin özellikleri ve farkındalığını geliştirmek amacıyla özel olarak tasarlanmış kurs ve modülleri tanıtmak gerektiğini, öğrencilerin öğrenme biçimlerini değiştiren ve becerilerini geliştirip, pekiştiren bir öğrenme ortamı oluşturma gerekliliğini vurgulamıştır. Girişimcilik eğitim programları,

öğrencileri girişimcilik için gerekli bilgi ve becerileri ile donatmayı ve girişimcilik tutumlarını ve niyetlerini geliştirmeyi vurgulamalıdır. Buna göre, bir girişimcilik programı / kursu tarafından ne tür bir yeterlilik sunulması gerektiğini ve öğrencilerin girişimci algılarını değiştirmeye olan etkilerini belirlemek önemlidir. Bunlar, girişimcilik eğitimi için etkili stratejiler ve kılavuzlar tasarlama konusunda önemli bilgiler sunacaktır (Tung, 2011: 36). Girişimcilik eğitimcileri, girişimciliği hem cazip hem de uygulanabilir bir kariyer seçeneği olarak göstermelidir (Malebana, 2016: 382).

Öğrencilerin başlangıçtaki tutum ve niyetlerini teşvik etmek girişimcilik eğitiminin önemli bir parçasıdır (Tung, 2011: 11). Literatürde birçok araştırmacı girişimcilik eğitimi içeriğinin fırsat tanımlama, yetenek toleransı, farklı girişimcilik aşamalarında zorlukların üstesinden gelme becerisi, iş planı yazma ve iletişim kurma yeteneği, risk sermayesi, fikir üretme ve koruma, kişilik özellikleri ve yeni girişim geliştirme, tanımlama becerisi, iş performansı, ağ oluşturma ve rehberlik, bilgisayar ve simülasyon becerileri, vaka çalışmaları, çevre analizi, film ve video, alan ve şirket analizi faktörleriyle oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir (Ajike vd., 2015: 126). Benzer bulgulara erişen Bozkurt ve Alparslan (2013: 22), girişimcilik eğitimi içeriğinin girişimcide bulunması gereken esas özellikleri (özgüven, risk üstlenme, dürüstlük, yenilikçi düşünme, fırsatları görebilme, sosyal olma) geliştirme yönünde ve mezuniyet sonrası özgüven ile kendi işlerini kurma ve yönetme becerilerini geliştirecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Shinnar vd.'nin (2009: 157) gerçekleştirdiği çalışmada öğrenciler, insan yönetiminin cazibesi ve personelin yönetiminin zorluklarının önemini ifade etmişlerdir. Bu durum, girişimcilik programlarında insan kaynakları, liderlik ve örgütsel davranış derslerine duyulan ihtiyaca işaret etmektedir. Öğrencilerin girişimcilik deneyiminden yoksun olmaları göz önünde bulundurulduğunda endişeleri şaşırtıcı değildir. Bu nedenle girişimcilik eğitimi içeriği, öğrencilerin endişelerini giderecek ve onların yetkinliklerini arttıracak bir yapıya sahip olmalıdır. Henry vd. (2005: 103) ise girişimcilik eğitiminin, öğretimsel vurgu, finansman, ağ oluşturma veya danışmanlık şeklinde bireyselleştirilmiş desteklerle desteklenmesi gereken, uygulanabilir bir iş planının geliştirilmesi üzerine olması gerektiğini belirtmiştir.

Girişimcilik eğitiminin yaygınlaşması çabaları dikkate alındığında, girişimcilik eğitim içeriklerine ilişkin potansiyel çerçevelerin uzmanlarca değerlendirilmesi zaruri bir mesele haline gelmiştir. Buna göre, Jamieson (1984) girişimcilik eğitiminde uygulanmak üzere üç kategorili bir çerçeve önermektedir (akt. Raposo ve Paço, 2011: 455):

İlk kategori: Farkındalık yaratma ile ilgilenir ve bir iş kurma, çalıştırma ile ilgili konularda öğrencileri eğitme amacına sahiptir.

İkinci kategori: Katılımcıları işlerini kurmaları ve yönetmeleri için cesaretlendirmek amacıyla girişimci adayların eğitimine önem vermek ve kariyer tercihinine yönlendirmektir.

Üçüncü kategori: Başarılı işletme yönetimi ve işin genişlemesi, gelişmesi için eğitimin hazırlanmasıdır. Bu programların örnekleri; iş yönetimi ve büyüme eğitimi, ürün geliştirme ve pazarlama kursları olabilir.

Diğer yandan Velasco (2013: 12-13) ise başarılı bir girişimcilik eğitimi içeriği için beş adımlı bir çerçeve hazırlamıştır. Bu çerçevenin adımları;

1. Girişimcilik müfredatının gözden geçirilmesi: Girişimcilik müfredatı, inovasyon ve teknoloji üzerine dersler içermelidir.

2. Rol modellerinin dokümantasyonu: Öğrenciler için rol modellerini oluşturacak girişimciler üzerinde bir araştırma yapılmalıdır.

3. Üniversitede iş kuluçkalarının kurulması: Üniversitede teknolojik temelli yüksek büyüme potansiyeli olan iş fikirleri (ürünler/hizmetler) için iş kuluçkaları yaratılmalıdır.

4. Girişimcilik üzerine araştırmalar yapılması: Girişimciliğin daha iyi anlaşılması için girişimcilik araştırmasının teşvik edilmesine özen gösterilmelidir. Girişimcilik sadece girişimcilerin deneyimlerini inceleyerek öğretilemez. Bu nedenle zaman, kültür ve coğrafyaya dayanabilecek güçlü bir kuramsal çerçeve geliştirmek için girişimcilik eğitimi içeriği hazırlanmalıdır.

5. İşbaşı eğitimi ile girişimcilerin teşvik edilmesi.

Ayrıca gençlerde proaktif bir tutum sergilemeyi teşvik etmek için, kuşaklar arası girişimcilik eğitimiyle eğitim / öğretim arasındaki bağ güçlendirilmelidir. Kuşaklararası girişimcilik eğitimi, eğitim dünyası ve iş dünyası arasındaki diyalogu desteklemeli, ağları ve işbirliğini geliştirmek için ayrıcalıklı bir öğrenme paradigmasını temsil etmelidir (Basciera vd., 2018: 18).

Girişimcilik eğitiminin başarılı olması içeriğine ve öğretme yöntemlerine bağlıdır. Eğitim içeriği üzerine yapılan araştırmaların gösterdiği bulgular genel bir çerçevenin oluşmasının önemini vurgulamaktadır.

1.2.3. Girişimcilik Eğitimi Yöntemleri ve Düzeyleri

Girişimciliğin etkisi ve öneminin anlaşılmasıyla eğitim içeriğinin etkin bir şekilde aktarılması için literatürde farklı yöntemler çalışılmıştır. Girişimcilik eğitiminden maksimum faydayı sağlama amacı taşıyan bu çalışmalardan bazıları ve önerdikleri eğitim yöntemleri Tablo 1.2’de gösterilmiştir.

Tablo 1.2 Girişimcilik Eğitimi Yöntem Önerileri

Araştırmacılar	Çalışma İçerik ve Önerileri
Ronstadt, (1990)	Girişimcilik eğitimi yeni bir işletmenin nasıl kurulacağı ve yönetileceği üzerine pratik eğitime odaklanması gerekliliğini ifade etmiştir.
Sexton ve Upton, (1984)	Bireysel faaliyetlerin girişimcilik eğitiminde grup etkinliklerinden daha fazla vurgulanması gerekliliğini vurgulamıştır.
Collin vd., (2006)	Öğrenciler arasında iş birlikli öğrenme yaklaşımlarını teşvik etmiştir
Co ve Mitchell, (2006)	Farklı öğretim yaklaşımlarına dayanarak, mevcut öğretim yöntemlerinin ders amaçlarına ulaşp ulaşmadığını incelemek gerekliliğini vurgulamıştır
Solomon vd., (2002)	Geleneksel öğretim yöntemlerinin girişimcilik eğitiminde popülerliği vurgulanmıştır.
Davies ve Gibb, (1991); Hartshorn ve Hannon, (2005)	Girişimciliğin öğretiminin yenilik ve uygulamaya dayandırılması gerekliliğini vurgulamışlardır.
Hanke vd., (2005); Wee, (2004)	Girişimcilik eğitimi için probleme dayalı öğrenme önerisinde bulundu
Ronstadt, (1987)	Girişimcilik kursunun yapılandırılmış-yapılandırılmamış yapısı göz önünde bulundurulduğunda bir girişimcilik kursu sunarken farklı yöntemleri (dersler, örnek çalışmalar ve fizibilite planları) birleştirmeyi tavsiye etti
Brawer, (1997)	Girişimcilik eğitiminin bilgisayar simülasyonları ile gerçekleştirilmesini tavsiye etti
Gartner ve Vesper, (1994)	Eğitim için “Canlı” vakaların kullanılması gerekliliğini vurgulamıştır.
Rae ve Carswell, (2000)	Yaşam öyküsü yaklaşımının kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kaynak: Tung, 2011: 45

Tung’un derlediği bu tablodan görüleceği gibi, geleneksel ve biçimsel didaktik eğitim öğretim yönteminin girişimcilik eğitimi için yeterli olmadığı araştırmacılar tarafından değerlendirilmektedir. Özellikle üniversiteler tarafından sağlanan geleneksel eğitim programları genellikle sadece teorik yaklaşıma odaklanmaktadır (Nakagawa vd., 2017: 38). Girişimciliği kendine özgü karmaşık bir süreç ve bir bilmece olarak tanımlayan Sarah ve Anderson (1999: 112), geleneksel işletmecilik eğitimi ile başarılı bir girişimcilik eğitiminin aynı olmadığını belirtmiştir. Geleneksel didaktik yaklaşım, öğretmen merkezlidir, eğitimciler bilgi vericileri olarak görülürler. Didaktik yaklaşımda, notlar, slaytlar ve ders kitapları gibi statik öğrenme materyalleri kullanılır. Didaktik yaklaşım, girişimcilik becerileri, bilgisi ve davranışının geliştirilmesinde aşırı derecede etkili olmadığı için eleştirilmiştir, ancak kısa sürede çok fazla bilgi aktarımında etkilidir. Öğretmen merkezli didaktik yaklaşımın aksine, deneyimsel öğrenme öğrenci merkezlidir (İsmail vd., 2018: 169). Girişimcilik eğitim programlarında biçimsel eğitimin dışında başarılı girişimcilerin ve girişim vakalarının yer alması, öğrencilerin girişimcilik projeleri hazırlaması ve proje işleyiş sürecinin desteklenmesi faydalı bulunmaktadır (İrmiş ve Barutçu, 2012: 23).

Vaka analizi destekli bir eğitim içeriği araştırmacıların sıklıkla ele aldıkları bir yöntem olarak ön plana çıkmakta ve bu yöntemin analitik becerilerin ve bilgi sentezleme yeteneğinin geliştirilmesinde etkili olduğu belirtilmektedir (Henry vd., 2005: 105). Diğer yandan proje yöntemine dayalı içeriğin de girişimciliğin öğretilmesinde, konu alanı hakkında bilgi ve anlayış geliştirme açısından vaka analizi yöntemi kadar değerli olabileceği belirtilmektedir

(Henry vd., 2005: 105-106). Görülen o ki, girişimcilik eğitiminde öğretme yöntemlerine yapılan vurgu, aktif bir eğitim yaklaşımını teşvik etmektedir (Henry vd., 2005: 106). Ayrıca, üniversiteler verdikleri teorik eğitimlerin gerçek dünyaya uygulanma sürecine yardımcı olmak için deneyimsel öğrenmeyi tanıtmaya çalışmaktadırlar. Deneyimsel öğrenme yöntemleri, iki yönlü etkileşimi ve öğrenmeyi teşvik etmektedir. Üniversite-endüstri işbirliği ile üniversite öğrencileri endüstriden gelen katılımcılardan zengin ve anlayışlı deneyimsel bilgi (know-how) elde edebilir ve uygulayıcılar da öğrencilerden teorik bilgi edinebilmektedir (Nakagawa vd., 2017: 38).

Girişimcilik eğitimi yöntemlerini inceleyen bir araştırmada, atasözlerinin kullanımının, girişimcilik ve finans alanında etkili bir eğitim yöntemini desteklediği görülmüştür (Cumming ve Zhan, 2018: 183).

Uluköy vd. (2013: 94) çalışmalarında girişimcilik eğitmenlerinin de önemine ve etkisine dikkat çekmişlerdir. Girişimcilik eğitimlerinin üç farklı eğitmen tarafından verilmesini önermektedirler. Birinci eğitmen temel girişimcilik bilgilerini veren akademisyen, ikinci eğitmen yaşanılan yerde farklı girişimcilik uygulamalarında bulunmuş bir girişimci ve üçüncü eğitmen de girişimcilik eğitimine katılmış ve proje hazırlamış eski bir kursiyer olmalıdır diye öneride bulunmaktadır.

Literatürde yer alan bir başka yöntem ise Bağlamsal Öğretme Öğrenme Modelidir (The Contextual Teaching Learning Model). Bağlamsal öğretme öğrenme modeli, öğrencilerin akademik hayatlarını, günlük yaşamın içeriğine, sosyal ve kültürel yaşama bağlayarak öğrendikleri akademik materyallerdeki anlamı görmelerine yardımcı olmayı amaçlayan bir eğitim sürecini içerir (Lotulung vd., 2018: 40).

Bağlamsal Öğretme Öğrenme Modeli yedi stratejiyi içermektedir. Bunlar (Lotulung vd., 2018: 41):

Problem tabanlı öğretim: Öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandıran bu yöntemde, problem çözümünde eleştirel bakış açısı ile yaklaşım gerçekleştirilmektedir.

Farklı bağlamları kullanma: Eğitimciler çeşitli bağlamları (okul, aile, topluluk vb.), bilgiyi daha anlamlı hale getirmek için kullanır.

Öğrenci çeşitliliğini göz önünde bulundurma: Eğitimciler tarafından, bireylerin ve toplumsal farklılıkların, saygı ve becerilerinin karşılıklı gerçekleştirilmesine yönelik hoşgörüyü itici bir güç olarak kullanılmasıdır.

Öğrencileri kendi başlarına öğrenmeleri için güçlendirme: Her insan, ömür boyu öğrencidir. Örgün eğitim, öğrencileri gelecekte bağımsız olarak öğrenebilme yolunda ustalaştırmalıdır. Bu nedenle, bireyler bilgiyi küçük bir yardımla veya bağımsız bir şekilde

arama ve analiz etme konusunda eleştirel ve yaratıcı düşünmek için eğitilmesi sağlanmaktadır.

İşbirliği ile öğrenme: Öğrencilerin, birbirlerinden ve gruplardan bilgi paylaşmasına yönelik eğitim.

Güvenilir puanlama kullanımı: Özgün, objektif ve doğru değerlendirme, öğrenmenin entegre ve bağlamsal bir şekilde gerçekleşmesine ve öğrenenlerin potansiyellerine uygun olarak ilerlemelerine fırsat tanır.

Yüksek standart peşinde olmak: Okullar mezuniyet yetkinliklerini belirmeli ve sürekli geliştirilmelidir.

Diğer yandan, Revans'ın 1971 de geliştirdiği eylemle öğrenme yöntemi de literatürde ele alınan girişimcilik eğitim yöntemlerinden bir başkasıdır. Bu yöntem, “P” ve “Q” olmak üzere 2 tür eğitim yönteminden oluşmaktadır. “P”, bilginin eğitmen tarafından aktarılması ve öğrenci tarafından öğrenilmesi ile gerçekleşmektedir (Cooper vd., 2004: 13). “Q” ise aktif katılımı teşvik eden eğitim yöntemidir. Deneyim, gözlem, yansıma ve deney ile sonuçlanan fikirlerin geliştirilip deneyimlemesine dayanmaktadır (Cooper vd., 2004: 14-15). Deneyimsel öğrenim sayesinde, eğitimin kalitesi artmakta ve öğrencilerin becerileri gelişmektedir (Cooper vd., 2004: 21).

Son yıllarda popüler hale gelen diğer bir eğitim yöntemi oyun yoluyla eğitimidir. Girişimcilik eğitiminde, oyunun amacı girişimcilik ve sosyal girişimcilik kavramlarının anlaşılmasını sağlamak, girişimcilik ruhunu geliştirmek ve oyunu oynayan kişilerin iş modeli ve planı geliştirme konusunda yetkinliklerini artırmaktır (Efeoğlu vd., 2016: 22). Örneğin, Efeoğlu vd.'nin (2016: 22-23) geliştirdiği oyun, aktif bir katılımı ve dinamizmi sağlamaktadır ve dört etaptan oluşmaktadır:

İlk etap: Girişimcilik ve sosyal girişimcilikle ilgili kavramları öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

İkinci etap: Girişimcilik ve sosyal girişimcilik ile ilgili hikâyelerden oluşmaktadır.

Üçüncü etap: Takımlar her bir aşamada kanvas tablolarını doldururlar, tablolar basitleştirilmiş ve oyun için uygun hale getirilmiştir.

Dördüncü etap: Takımlar iş modellerini sunum haline getirir ve fikirlerine destek bulmak amacıyla sokağa çıkar. Son olarak geri bildirimler alınır.

Günümüzde gelişen teknoloji birçok alanda eğitim sektörünü de etkilemiştir. Mühendislik, pilotluk ve benzeri birçok alanda eğitimler simülasyonlar yoluyla verilmektedir. Simülasyon yoluyla eğitimlerin başarısı kendini kanıtlamış görünmektedir. Çeşitli senaryoların simüle edilmesi ve her alternatif durumun bireye yaşatılması bireyleri bu konuda

daha yetkin bir hale getirmektedir. Örneğin, Crookall (2010: 911) araştırmasında bilgisayar teknolojisi ve video grafiklerini kullanan, öğrenmeye ve eğitime odaklanan simülasyon oyunlarının kullanılmasını önermektedir. Dagdilelis ve Giossi (2015: 410) ise öğrencileri girişimci olarak hareket etmeye hazırlamakta, en etkili uygulamanın iş simülasyonu içinde ve rol oynama ile durumların deneyimlenmesi olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer şekilde sanal gerçeklik ortamı ve artırılmış gerçeklik ortamı da girişimcilik eğitimlerinde kullanımı tartışılan teknolojik bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında sanal gerçeklik askeri, tıp ve mühendislik eğitimlerinde yaygın olarak kullanılır hale gelmiştir. Troudt vd. (2017: 37-42) sanal gerçeklik ortamı ile zenginleştirilmiş eğitim sürecini ve faydalarını aşamalara ayırmışlardır. Bu aşamalar:

Girişimcilik Uygulaması Süreci: Oluşturulan sanal şirket simülasyonu, gerçek girişimcilik süreçlerini yoğunlaşmış, hızlandırılmış ve gerçekçi bir şekilde taklit etme imkânı sağlar.

Fikir/Yaratılış uygulaması: Öğrenci, yaratıcı süreçle ilgilenir ve öngöründen ziyade fikri araştırır.

Deney/Simülasyon Uygulaması: Öğrenciler fikirlerini sanal bir kurumsal simülasyon ortamında test ederler. İşletmeyi kendi disiplinleri içinde şekillendirmek için potansiyel müşterilerle etkileşime girer.

Kuluçka Uygulaması: Öğrenciler, girişimlerini destekleyici bir bakış açısıyla destekleyici bir ortamda geliştirirler. Girişimcilik genellikle engellerle karşı karşıya kaldığında prototipleme, hızlı test ve model eksenleri gerektirir, böylece bir ürün ve pazar geliştirme süreci geliştirilir. Bu aşamada, sanal girişim öğrencileri iş modellerine ince ayar yapmakta ve akademik disiplinden, iş ve girişimciliğe kadar en önemli yetkinliklerini uygulamaktadır.

Hızlanma veya Lansman Uygulaması: Burada, öğrenci girişimciler daha önce edindikleri bilgi ve kaynaklara, çevrimiçi ticaret faaliyetlerine aktif olarak katılmalarını gerektiren yapılandırılmış bir çerçevede erişimlerini sürdürürler.

Yansıma Uygulaması: Öğrenciler sanal işletme sürecinden anlamlı dersleri özümser. Yansıma ayrıca diğer pratiklerle de etkileşir, böylece deneyimsel öğrenme yoluyla daha derin bir anlayış yaratır.

Bir işletmeyi kurma, geliştirme, risk ve fırsatları görme, sosyal çevreyle etkileşim içinde olma gibi senaryoların olduğu simülasyon ortamında bireyin birebir deneyimlediği bir oyun girişimcilik eğitiminin etkin olmasına olanak sağlayabilir. Günümüz teknolojileri sayesinde interaktif olarak oyun içinde bireyin tercihlerine göre oyunun gidişatının

şekillenmesi gerçekleştirilebilmektedir. İnteraktif simülasyon oyunu sayesinde girişimcilik deneyimini yaşamak bireylerin daha başarılı olmasına imkân sağlayabilecektir.

Girişimcilik eğitim yöntemleri içinde bu tezin araştırmasına temel oluşturan Johannisson'un öğrenme modeli de bulunmaktadır. Johannisson'un öğrenme modeli beş boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar birbiriyle bağlantılıdır ve kişinin başarılı bir girişimci olmasına temel oluşturmaktadır. Ne'yin bilgisi (Know-what), niçin'in bilgisi (know-why), kim'in bilgisi (know- who), nasıl'ın bilgisi (know- how) ve ne zaman'ın bilgisi (know-when) şeklinde tanımlanan eğitim boyutları girişimcilik niyetine doğrudan etki edebilmektedir. Johannisson'un oluşturduğu öğrenme bileşenleri son yıllarda girişimcilik eğitiminde farklı araştırmacılar tarafından da kullanılmıştır.



Şekil 1.1 Johannisson Öğrenme Boyutları

Kaynak: Johannisson, 1991: 71.

Aşağıda ana hatları çizilen çerçeve, girişimcilik eğitiminin katkı seviyesini arttırmak için farklı stratejilere işaret etmektedir (Johannisson, 1991: 73). Buna göre;

1. Niçin'in Bilgisi: Bireysel yetenekler hem genetik olarak hem de çevre tarafından şekillendirilir. Niçin'in bilgisi alt boyutu kişisel özellikleri ifade etmektedir ve McClelland gibi bazı araştırmacılar, başarı güdüsü ve risk alma gibi tutum ve güdülerin değiştirilebileceğini savunmaktadırlar.

2. Nasıl'ın Bilgisi: Bir işin yapılabilirliğine ilişkin bilgidir. Girişimcilik eyleminde kullanılabilecek yetkinlikleri ifade etmektedir. Kişiye özel mesleki eğitim ile desteklenen saha deneyimi, bu yeteneklerin temelini oluşturmaktadır. Burada önemli olan gelişmiş mesleki beceri ve taklit yeteneğidir.

3. Ne Zaman'ın Bilgisi: Girişimciler, girişimlerini hayata geçirip başarılı ve başarısız bir şekilde yürüterek, kariyerindeki engelleri ve seçenekleri keşfeder ve bu durum

girişimcinin deneyiminin artmasına olanak sağlar. Ne zaman'ın bilgisi sezgiye dayanmaktadır.

4. Ne'yn Bilgisi: Olgular hakkındaki tüm bilgilerdir. Girişimcilik kariyerine etki düzeyi en düşük seviyede gerçekleşen alt boyuttur. Mesleki, kurumsal ve ansiklopedik bilgilerin etkisi bu alt boyutu oluşturmaktadır. Diğer alt boyutlarla olan ilişkisi ile girişimciyi başarıya yönlendirmektedir.

5. Kim'in Bilgisi: Bu bilgi kimin neyi bildiği ve kimin neyi nasıl yapacağına ilişkin bilgidir. Kültürel ve bilgisel ağları içermektedir. Girişimcinin çevresi ile geliştirdiği ağ bu alt boyutu ve etki seviyesini belirlemektedir.

Ne zaman'ın bilgisi (Know-when) şeklinde ifade edilen sezgi girişimcilik deneyimi sonunda gelişmektedir. Bu çalışma, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini incelemektedir. Bu nedenle, bu tezde ne zaman'ın bilgisi boyutu (know-when) kullanılmamıştır. Araştırma kapsamında, Tung tarafından geliştirilip test edilen kavramsal modelde eğitim bileşenlerinin sadece dört boyutu kullanılmıştır.

1.2.4. Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi

Bireylerin, girişimcilik temel yetkinliğini kazanmasında eğitimin rolü büyüktür. Girişimcilik eğitimi, bireylerin yaratıcı, özgüven sahibi, risk ve inisiyatif alabilen yani temel girişimcilik yetkinliklerine sahip bireyler yetiştirilmesini, yenilikçi iş fikirlerinin üretilmesi ve uygulamaya geçirilmesini, girişimciliğin toplumda kabul gören tutarlı ve makul bir kariyer yolu olarak kabul edilmesini sağlamayı amaç olarak görür. Bu amaçlar çerçevesinde gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de girişimcilik ve girişimcilik eğitimi konusu Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı ve Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planında ilk ve orta öğretim okullarının stratejik planları kapsamına alınmıştır. İlk ve orta öğretim düzeylerinde önceleri girişimcilik bir ara disiplin olarak kabul edilip temel kazanımları diğer derslerle ilişkilendirilerek verilirken, bugün girişimciliğin seçmeli ders olarak müfredata eklenmesi çalışmaları tamamlanmış görünmektedir. Aynı şekilde lise müfredatında girişimcilik modülünün oluşturulmasıyla ilgili çalışmalar devam etmektedir. Bir yandan da, öğretmenlere yönelik eğitimcinin eğitimi şeklinde girişimcilik ve yenilikçilik eğitimleri düzenlenmektedir (Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı).

Türkiye'de girişimcilik eğitimleri Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) programları ile de sürdürülmektedir. TÜBİTAK'ın yürüttüğü 1601 Girişimcilik alanlarında kapasite arttırılmasına yönelik destek programı, 1512 Girişimcilik aşamalı destek programı ve BİGG Teknogirişim sermayesi destek programı ve Girişimcilik Akademisi

Projesi, üniversiteler, teknokentler, teknoloji transfer ofisleri aracılığıyla girişimci adaylarına girişimcilik eğitimlerinin verildiği programlar olarak tasarlanmış ve gerçekleştirilmektedir (Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı).

Türkiye’de girişimcilik eğitimlerinin verilmesi, organizasyonu ve yayılması konusunda aktif ve etkili çalışan bir başka kurum, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)’dir. KOSGEB’in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak ve girişimcileri iş planı kavramı ile tanıştırmak başarılı işletmelerin kurulmasını sağlamak amacını taşımaktadır (<https://www.kosgeb.gov.tr>, erişim tarihi: 03.07.2019). Eğitimlerin hedef kitlesini kendi işini kurmak isteyen gerçek kişiler oluşturmaktadır ve genel katılıma açıktır. Eğitim süresi, içeriği ve kapsamı KOSGEB tarafından belirlenmekle birlikte, sektörel ve yerel düzeyde belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda da düzenlenmektedir. Eğitim içeriğini iş fikrinin nasıl geliştirildiği, pazar araştırmasının nasıl yapıldığı ve üretim, pazarlama, yönetim, iş planı ve finansal planın nasıl hazırlandığı hususları oluşturmaktadır Eğitimler sınıf içi eğitim ve atölye çalışmalarından oluşmakta ve en az 32 saat sürmektedir. Eğitim sonunda katılımcılara sertifika verilmekte ve KOSGEB’in girişimcilere yönelik hibe programlarına başvurma imkânı doğmaktadır. KOSGEB’in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri KOSGEB Hizmet Merkezlerinde kendi eğitmenleri tarafından düzenlendiği gibi, İŞKUR gibi kamu kuruluşları, üniversiteler, belediyeler, meslek kuruluşları, kalkınma ajansları tarafından da KOSGEB’le yapılan işbirliği protokolleri dahilinde gerçekleştirilebilmektedir (Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı).

Türkiye’de girişimcilik eğitimleri, girişimciliğin üniversitelerde seçmeli ders olarak sunulması ile başlamıştır. Gürol ve Atsan’ın 2006 yılı tarihli çalışmalarında, girişimcilik derslerinin kısıtlı sayıda üniversitede lisans düzeyindeki işletme programlarında seçmeli ders olarak sunulmaya başladığını belirtmişlerdir. Araştırmacıların 53 devlet, 23 özel üniversitenin işletme okullarının ders programlarını inceledikleri çalışmalarında 15 devlet ve 7 özel üniversitesinde girişimciliğin bir seçmeli ders olarak sunulduğu, 4 özel üniversitede ise girişimcilik dersinin zorunlu olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Y.lisans programları açısından 9 devlet ve 4 özel üniversitede seçmeli girişimcilik dersinin olduğu bulgularından bir başkasıdır. Girişimciliği bir anabilim dalı programı olarak sunan sadece bir özel üniversite mevcuttur.

Öte yandan son dönemdeki gelişmelerden biri, YÖK ve KOSGEB işbirliğiyle üniversitelerin tüm bölümlerinde girişimcilik dersinin okutulması için 22.02.2011 tarihinde protokol imzalanmış olmasıdır. Bu protokole göre, girişimcilik dersinin üniversitelerin tüm

bölümlerinde, örgün eğitim programlarında zorunlu veya seçmeli ders olarak müfredata alınacağı belirtilmiştir (Bozkurt, 2011: 48). Ayrıca üniversitelerde verilen girişimcilik eğitimlerinin büyük bir çoğunluğu müfredat ve eğitim saatlerini KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimleri ile eşdeğer hale getirmiştir. Eğitim dönemi sonunda dersi alan öğrencilere KOSGEB'in genç girişimcilere yönelik sunduğu hibe programlarına doğrudan başvurma hakkı sağlayan KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Sertifikası da sunulmaktadır. Yerli literatürde girişimcilik eğitiminin geliştirilmesi ve daha etkin olması için yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmaların derlenmiş hali Tablo 1.3'de görülebilir.



Tablo 1.3. Girişimcilik Eğitimi ile İlgili Türkiye'de Gerçekleştirilen Ampirik Çalışmalar

Ampirik Çalışmalar	Çalışmanın Konusu
Aksoy, B.; Koçancı, M.; Namal, M. K. (2019)	KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan girişimci adayların, girişimcilik süreçlerine dair daha ayrıntılı bir anlayış geliştirmek amacıyla girişimcilik motivasyonu konusu incelenmesi amaçlanmıştır.
Honça, A. A.; Çetinkaya, T. (2019)	Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli faktörler açısından incelenmesi olarak belirlenmiştir.
Aydın, Z.B.; Coşkun, G. K. (2019)	Çalışmada; Uludağ Üniversitesi Teknik Bilimler Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin girişimci özelliklerine sahip olup olmadıkları ve eğitimin girişimci bir karakteri geliştirmede ne derece etkili olduğu incelenmesi amaçlanmıştır.
Özer, E.; Durutürk, B.; Sanal Y. (2019)	Çalışmada; Uygulamalı girişimcilik eğitimlerine katılan bireylerin demografik özellikleri, girişimcilik ile ilişkilendirilen kişilik özellikleri, kurstan beklenti ve iş planları paralelinde yapılan nitel analiz ile girişimcilik eğitimlerine bir bakış sunmak amaçlanmıştır, ayrıca katıldıkları kurs ile ilgili olarak sahip oldukları bilgi ve bilinçlerine yönelik olarak bir değerlendirme yapmak hedeflenmiştir.
Asghar, M. Z.; Gul, F.; Hakkarainen P. S.; Taşdemir, M. Z (2019)	Çalışmada girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde ki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.
Uygun, M.; Güner, E.; Mete, S. (2018)	Araştırmanın temel amacı, bir üniversitede okuyan genç girişimci adayların eğitim öncesi durumları da dikkate alınarak, aldıkları girişimcilik eğitimi ile girişimcilik motivasyonları arasındaki ilişkileri incelemektir.
Tuncer, M.; Doğan, S. (2018)	Araştırmanın amacı, turizm alanında eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğitimi öncesi ve sonrasındaki girişimcilik eğilimlerine yönelik farklılıkları belirlemek ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerine olan etkisini araştırmaktır.
Özdemir A.; Özgüner, M.; Alkış H. (2018)	Çalışmada, girişimcilik eğitiminin girişimci kişilik özelliklerini ne yönde etkilediğinin analiz edilmesi amaçlanmıştır.
Aydemir, S. (2018)	Çalışmanın amacı; Yükseköğretim kurumlarında girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin, ders öncesi ve ders sonrası girişimcilik düzeylerinin saptanması, bu düzeyler arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığının incelenmesi ve öğrencilerin girişimcilik ruhunun demografik ve çeşitli faktörlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir.
Kerse, G.; Babadağ, M.; Kerse, Y. (2017)	Araştırmanın amacı girişimcilik eğitiminin, girişimcilik niyetine etkisini ve bu etkide girişimsel öz-yetkinliğin aracı rolünü belirlemektir.
Ekici, E.; Turan, M. (2017)	Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi göstermelerinde onların girişimciliğe yönelik tutumlarının, algıladıkları sosyal baskıların, algıladıkları davranışsal kontrolün ve aldıkları girişimcilik eğitiminin rolünü araştırmak olarak belirlenmiştir.
Yelkikalan, N.; Kandemir, G.; Serez, M. (2016)	Girişimcilik dersi almış olan öğrencilerin yaş, cinsiyet gibi bilgilerinden başlayarak, iş kurma ve işte başarılı olmayı etkileyen faktörler, fizibilite raporu hazırlamaktaki temel amaçlar, iş planı, girişimcinin taşıması gereken özellikler, girişimcilik için kilit beceriler, yapılacak işten vazgeçmeye sebep olacak unsurlar, gelecek on yıl için hedefler, farklı görevler içinden yapılacak ilk seçim ve üretilecek bir ürünle ilgili aşama sıralanışı gibi çeşitli konulardaki düşüncelerinin saptanması amaçlanmıştır.
Güner, H.; Korkmaz, A. (2016)	Ekonomide önemli bir yere sahip olan KOBİ'lerin kurulmasını sağlayan girişimcilere KOSGEB tarafından sunulan desteklerden Girişimcilik Destek Programının alt başlıklarından Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi (UGE) ele alınarak, UGE sonrasında girişimcilerin büyük çoğunluğunun işyeri kurmama nedenlerinin irdelenmesi amaçlanmıştır.
Tanrıverdi, H.; Bayram, G.N.; Alkan, M. (2016)	Araştırmanın amacı, girişimcilik kurslarında eğitim alan bireylerin aldıkları girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini incelemektir.
Uygun, M.; Güner, E. (2016)	Çalışmanın amacı, bir üniversitenin farklı fakülte, bölüm ve programlarında okuyan genç girişimci adayların eğitim öncesi durumları da dikkate alınarak, aldıkları girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkileri incelemek olarak belirlenmiştir.
Çolakoğlu, H.; Çolakoğlu, T. (2016)	Araştırmanın amacı, öz yeterlilik algısı ve girişimcilik potansiyeli açısından girişimcilik eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasındaki farklılıkların araştırılması amaçlanmıştır.
Büyükyılmaz, O.; Karakaya, A.; Yıldırım, C. (2015)	Çalışmanın amacı, Karabük Üniversitesi'nde girişimcilik dersi alan farklı birim ve bölümlerdeki öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini değerlendirmek, girişimcilik sürecinin temel evrelerini oluşturan düşünce, proje ve yatırım boyutlarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğinin araştırılması olarak belirlenmiştir.
Yılmaz, A.S. (2014)	Çalışmada, sosyal girişimciliğin ve bu yöndeki eğitimin toplumsal istedik değişimler için önemi üzerinde durulmuş, eğitim ve yaklaşımların desteklenmesi gereği ifade edilmiştir.
Mutlu, S. (2014)	Girişimcilik eğitiminin, girişimcilik niyetine etkisi ve bu etkide girişimsel öz-yetkinliğin aracı rolünün belirlenmesi amaçlanmıştır.
Sezer, C. (2013)	Araştırmanın amacı, girişimcilik kariyerine yönelim ve nedenlerini öğrencilerin girişimcilik dersi alıp almama durumlarına göre belirlemek ve ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir.
Bozkurt, Ö. Ç.; Alparşlan, A. M. (2013)	Girişimci özelliklerinin ne olması gerektiği ve üniversitelerdeki girişimcilik eğitiminin nasıl olması gerektiğine yönelik hem girişimcilerin hem de öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır

Yakın tarihli bir çalışma olan Özdemir'in (2016: 238) Türkiye ile ABD'deki girişimcilik eğitimlerini karşılaştırdığı çalışmasında, Türkiye'deki üniversitelerde gerçekleştirilen girişimcilik eğitimlerinin, dünya ile paralellik gösterdiği ve girişimcilik içeriğine sahip ders sayısı ortalamasının ABD üniversitelerinde aynı dönemde verilen ortalama ders sayısına eşit olduğu tespit edilmiştir.

Üniversiteler ve bu bölümde bahsedilen diğer kurumların dışında girişimcilik eğitimleri hazırlayıp sunan, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine (TOBB) bağlı olarak her ilde faaliyet gösteren Kadın ve Genç Girişimci Kurulları, Teknolojik Eğitimi Geliştirme Vakfı (TEGEV), Genç Başarı Eğitim Vakfı, Genç Liderler ve Girişimciler Derneği (JCI) gibi çeşitli Sivil Toplum Örgütleri de Türkiye'de girişimciliğin yaygınlaştırılmasına ve girişimci yetiştirilmesine katkı vermektedir.



İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

2.1. Girişimcilik Niyetine Genel Bakış

Niyet, insan davranışını açıklamada önemli bir role sahiptir (Krueger vd., 2000: 411). Niyet, bireyin belirli bir hedefe ulaşma istekliliğine işaret eder. Belirli bir davranışa yönelik niyet ne kadar büyükse, performans ve uygulamanın ortaya çıkma ihtimali de o derece yüksek olacaktır (Oosterlinck vd., 2016: 18). Girişimcilik niyeti ise girişimcilik davranışını açıklamada temel bir yapıdır (Krueger vd. 2000: 411-412) ve girişimcilik araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır (Davidsson, 1995: 1-3). Girişimcilik davranışının ortaya çıkması girişimcilik niyetinin varlığına bağlıdır. Girişimcilik niyeti olmadan girişimcilik faaliyetinde bulunmak mümkün olmamaktadır. Bu bakımdan girişimcilik faaliyeti, niyet edilerek yapılan planlanmış bir davranış olarak ifade edilmektedir (Kalkan, 2011:190). Üstelik niyetler algı temelli yapılar olduğundan öğrenilebilir ve değişiklik gösterebilir. Dolayısıyla, girişimcilik eğitimi yoluyla girişimcilik niyetinin büyütülmesi, girişimciliği teşvik etmek için etkili bir yoldur.

Girişimcilik niyetini literatürde farklı perspektiflerden yararlanarak tanımlayan araştırmacılar vardır. Lee-Ross (2017: 1182), girişimci niyeti bir kişinin kendi kendine kabul edilen bir isteklilikle bilinçli ve gönüllü biçimde yeni bir ticari girişim başlatması olarak tanımlamıştır. Katz ve Gartner (1988: 434) girişimcilik niyetini yeni girişim kurmak için bilgi ve diğer kaynakların arayışı açısından tanımlamıştır. Krueger (1995) ise girişimcilik niyetinin girişimcilik davranışı göstermeye taahhüt etme anlamına geldiğini belirtmiştir. Bu nedenle girişimsel niyet, yeni bir girişim yaratımının önemli bir öncülü olarak kabul edilmiştir (Linan, vd., 2016: 50).

Mesleki birikim, eğitim, deneyim, kariyer tercihleri, girişimcilik imajı, kişisel değerler ve benzeri birçok değişken girişimcilik niyetini etkilemekte ve güdülemektedir (Yüzüak, 2010: 30).

Girişimcilik niyeti kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için bu kavramın hangi faktörler tarafından etkilendiğini değerlendirmek faydalı olacaktır. Literatürdeki bulguları inceleyen Çelik vd. (2014: 114) aşağıda belirtilen faktörlerin:

- Bağımsızlığın, kazanç ve kariyer isteğinin (Sezer, 2013),
- Yaratıcı kişilik özelliği ve işinde orijinallik göstermenin (Karabulut, 2009),

- Kişisel tutumların, kişilik özelliklerinin, bilinçsel tarzın ve motivasyonun (Hmieleski ve Corbett, 2006; Kalkan, 2011; Şeşen ve Basım, 2012),
- Cinsiyetin (Davidsson, 1995; Kristiansen ve Indarti, 2004),
- Aile gelirinin, önceki iş deneyiminin ve yaşın (Şeşen ve Basım, 2012; İrmış ve Barutçu, 2012), girişimcilik niyeti üzerinde etkisi olduğunu ifade etmektedir.

Özetle Çelik vd. (2014: 114), girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin kişisel özellikler, çevresel faktörler ve demografik faktörler olmak üzere üç temel kategori altında toplandığını ifade etmektedir.

Bu tez çalışmasında fiili girişimcilik davranışı değil de, girişimcilik niyeti çalışılmasının birkaç önemli nedeni vardır. Bunlardan ilki, girişimcilik niyeti çalışmaları girişimcilik davranışının doğuşuna ilişkin önemli bilgiler sağlamaktadır (Chrisman, 1999). İkincisi, girişimcilik davranışı ile girişimcilik eğitimi arasındaki ilişkiyi incelemek yüksek düzeyde kaynak ve uzun zaman gerektirmektedir. Bu nedenle yapılabirlik ve pratiklik açısından girişimcilik niyeti genellikle girişimcilik eğitimi araştırmalarında bağımlı değişken olarak kullanılmaktadır (Davidsson, 1995: 6).

2.1.1. Girişimcilik Niyeti Modelleri

Literatürde farklı araştırmacıların girişimcilik niyetinin oluşumunu açıklayan çok sayıda model yer almaktadır. Bireyler ve davranışları arasındaki bağlantıyı açıklayan niyet modelleri girişimcilik olgusunu açıklamak için önemli bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Krueger vd. (2000: 415) de niyet modellerinin girişimciliğe yönelik anlayışımızı ve öngörü yeteneğimizi arttırmak için büyük bir fırsat sunduğunu ifade etmektedirler.

Bozkurt (2014: 29) ve Tung'un (2011: 83- 84) çalışmalarında derledikleri modelleri bir arada değerlendirirsek birçok model bulunduğunu görülmektedir. Bu modeller:

- Shapero ve Sokol'un (1982) Girişimcilik Etkinliği Modeli
- Bird'ün (1988) geliştirdiği ve Boyd ve Vozikis (1990) tarafından revize edilen

Girişimsel Niyet Modeli

- Girişimci Niyetin Yapısal Modeli (Luthje ve Franke, 2003)
- Ajzen'in (1991) Planlanmış Davranışlar Teorisi Modeli
- Davidsson Modeli

Tung'un çalışmasında bu modeller çeşitli kriterler açısından birbirleriyle karşılaştırılmıştır (Tablo 2.1.).

Tablo 2.1 Girişimcilik Niyet Modelleri

Perspektifler	EEM (Shapero ve Sokol, 1982)	EIM (Bird, 1988)	Revised EIM (Boyd ve Vozikis, 1994)	TPB (Ajzen, 1991)	EPM (Davidsson, 1995)	SMEI (Luthje ve Franke, 2003)
Niyet	Dikkate alındı	Dikkate alındı	Dikkate alındı	Dikkate alındı	Dikkate alındı	Dikkate alındı
Temel Teori	Niyet teorisi	Hedef belirleme teorisi	Hedef belirleme teorisi ve öz yeterlilik teorisi	Niyet teorisi	Niyet teorisi	Niyet teorisi
Bireysel algı: Arzu edirlilik	Arzu edirlilik	Dikkate alınmaz	Tutum	Girişimciliğe karşı tutum	Genel ve özel tutum	Girişimciliğe karşı tutum
Bireysel algı: Yetenek	Uygulanabilirlik algısı	Dikkate alınmaz	Öz yeterlilik	Algılanan davranışsal kontrol	İnanç	Dikkate alınmaz
Sosyal norm/Sosyal baskı	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmaz	Subjektif norm	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmaz
Kişilik Özellikleri	Tutumu ve dolaylı olarak niyeti etkileyen dışsal faktörler	Tutumu ve dolaylı olarak niyeti etkileyen dışsal faktörler	Tutumu ve dolaylı olarak niyeti etkileyen dışsal faktörler	Tutumu ve dolaylı olarak niyeti etkileyen dışsal faktörler	Dikkate alınmaz	Tutumu ve dolaylı olarak niyeti etkileyen dışsal faktörler
Davranış eğilimi	Davranış eğilimi	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmaz	Dikkate alınmaz
Durum/Bağlamsal faktörler	Harekete geçirici olay	Sosyal, politik ve ekonomik bağlam	Sosyal, politik ve ekonomik bağlam	Algılanan davranışsal kontrol (hem niyet hem de davranışları etkiler)	Mevcut istihdam durumu	Algılanan engeller ve destekler
Uygulama Alanları Kapsamı	Girişimcilik eğitimi ve uygulaması	Girişimcilik uygulamaları	Girişimcilik uygulamaları	Girişimcilik eğitimi ve uygulaması	Girişimcilik eğitimi ve uygulaması	Girişimcilik eğitimi
Girişimcilik niyetleri üzerine ampirik çalışmalar	Audet (2002), Krueger (1993), Krueger vd. (2000), Peterman ve Kennedy (2003), Segal vd. (2005), Veciana vd. (2005), Walstad ve Kourilsky (1998)		Chen vd. (1998), De Noble vd. (1999), Li (2008), Wilson vd. (2007), Zhao vd. (2005)	Audet (2002); Autio vd. (2001), Fayolle vd. (2006), Gelderen, vd. (2008), Gird ve Bagraim (2008), Kolvereid (1996), Krueger vd. (2000), Souitaris vd. (2007), Tkachev ve Kolvereid (1999), Veciana vd. (2005)	Autio vd. (1997), Davidsson (1995)	Luthje ve Franke (2003)

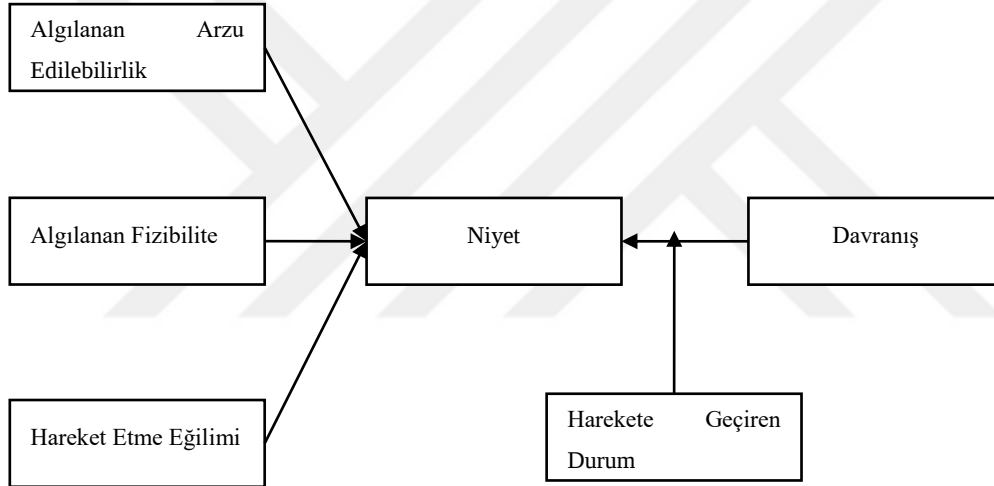
Kaynak: Tung, 2011: 85.

Tablo 2.1’de de görüldüğü gibi girişimcilik araştırmaları kapsamında çeşitli niyet modelleri kullanılmıştır ve girişimci niyet modelleri uyumludur. Hepsi girişim öncesi süreci vurgulamaktadır (Tung, 2011: 83). Ancak bu modeller içinde içerik ve kapsam bakımından farklılaşan ve literatürde baskın olan modeller bulunmaktadır. Bu niyet modelleri arasında, sadece PDT, girişimci niyetinin önceliklerini toplumsal düzeye genişletmektedir ve bu faktörün girişimcilik niyeti üzerinde doğrudan bir etkisi vardır (Tung, 2011: 89). Diğer girişimci niyet modelleri PDT kadar etkili olmamaktadır. PDT tutarlı ve genel olarak uygulanabilir bir teorik çerçeve sunmaktadır (Linan vd., 2016: 762).

2.1.1.1. Shapero'nun Girişimcilik Etkinliği Modeli

1982 yılında Shapero ve Sokol, girişimcilik niyetini inceleyen girişimcilik etkinliği modelini geliştirmiştir (Şekil 2.1). Shapero'nun girişimcilik etkinliği modeline göre, girişimci niyet; algılanan arzu edilebilirlik, algılanan fizibilite ve hareket etme eğilimi ile belirlenir (Malebana, 2016: 367; Zhang vd.,2014: 626). Bu unsurlar şu şekilde tanımlanabilir (Oosterlinck, 2016: 20):

1. Algılanan arzu edilebilirlik, bireyin kendi işlerini yaratma konusuna ne kadar yatkın olduğunu ifade eder.
2. Algılanan fizibilite, kişinin bir girişim faaliyetine başlayabileceğini düşünmesidir. Bu faktör öz-yeterliliği esas olarak yansıtmaktadır.
3. Hareket etme eğilimi, bireyin aldığı kararlara göre hareket etme isteğidir ve kontrol algıları (harekete geçerek kontrol etme arzusu) tarafından yönlendirilir.



Şekil 2.1 Shapero Modeli

Kaynak: Oosterlinck, 2016: 20.

Girişimci niyetinin oluşma sürecinin çok yönlü olduğunu gösteren Shapero modeli, bir girişimin var olma potansiyelini analiz etmektedir (Uysal ve Güney, 2016: 31). Bireyin, girişimciliğe yatkınlığının, öz-yeterliliğinin ve kontrol algılarının girişimcilik niyetinin oluşmasına neden olduğu varsayılan modelde, potansiyel girişimcilerin hareket etme eğiliminin (harekete geçiren durum) girişimcilik niyetini güvence altına aldığı kabul edilmektedir (Uysal ve Güney, 2016: 32).

Gelderden vd.'ne göre (2008), Shapero modeli ile karşılaştırıldığında PDT modelinin kuramsal spesifikasyonu daha detaylı ve tutarlıdır (Ajike vd., 2015: 122). Bu araştırmada, girişimcilik eğitim programına katılımın niyetin önceliklerini nasıl etkileyebileceğini test etme amacıyla planlı davranış teorisi modeli uygulanmaktadır. Planlı davranış teorisi modeli

birçok çalışmada uygulanmış ve test edilmiştir. Aynı şekilde, neredeyse tüm gönüllü davranışlara uygulanabilir ve çeşitli alanlarda tatmin edici sonuçlar verir (Ajike vd., 2015: 122).

2.1.1.2. Girişimsel Niyet Modeli ve Revize Edilmiş Girişimsel Niyet Modeli

Bird'ün (1988) geliştirdiği ve daha sonra Boyd ve Vozikis (1994) tarafından revize edilen girişimcilik niyet modeli literatürde sıklıkla ele alınan bir diğer modeldir. Bird (1988) modeli, “Bir hedefe ulaşmak için bir kişinin dikkatini belirli bir nesne veya yola yönlendiren bir zihin durumu” olarak tanımlamıştır. Model, bir girişim başlatmak için plan veya işletmede başarılı olmaya dair stratejik bir harita sağlamaz, girişimciliğe yönelik davranışsal analizin yapılmasına imkân sağlamaktadır. Girişimcilerin örgütleri nasıl oluşturup, sürdürdüğü ve dönüştürdüğünü açıklamaya yöneliktir. Bu model, girişimcilerin bir işletmeyi başlatması ve yönetmesi için rehberlik sağlamaktadır. Dolayısıyla girişimciliğin stratejik yönetimden ayırt edilmesini açıklamaya yardımcı olan sorulara dikkat çeker (Bird, 1988: 442).

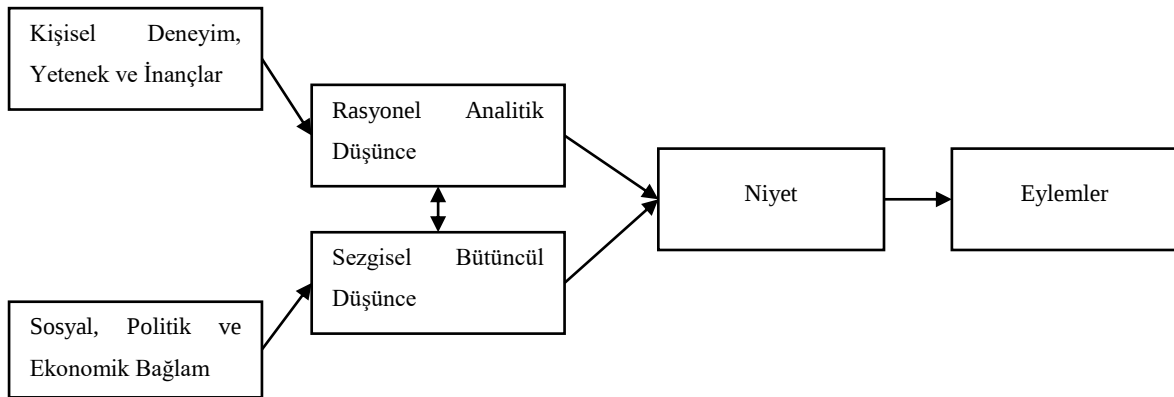
Model girişimcilere, iş kurma ve yönetme konusunda rehberlik sağlamakta (Tung, 2011: 76) ve girişimcilik niyetini üç aşamada ele almaktadır (Bird, 1988: 451):

Birinci aşama, girişimcilik ve stratejik yönetim arasındaki farklılığı belirtir ve girişim geliştirmeyi psikolojik temelde ele alır.

İkinci aşama, modelde öne sürülen önermeler ve hipotezler, girişimci niyetlerin örgütsel yönelimine, hayatta kalma, büyüme ve örgütsel formun liderlik, örgütsel gelişim ve örgüt kuramıyla tutarlı olacak şekilde çalışılması üzerinde etkisine izin verir.

Üçüncü aşama, örgütlerin oluşturulması, yapılandırılması ve sürdürülmesinin girişimcilerin kişisel fikir ve deneyimleri sonucunda şekillendiğini belirtmektedir. Bu model aracılığıyla girişimci örgüt ve teorilerin, öncelerini ve yapılarını oluşturan, intrapsişik (iç ruhsal) ve sosyal örgütler incelenebilir.

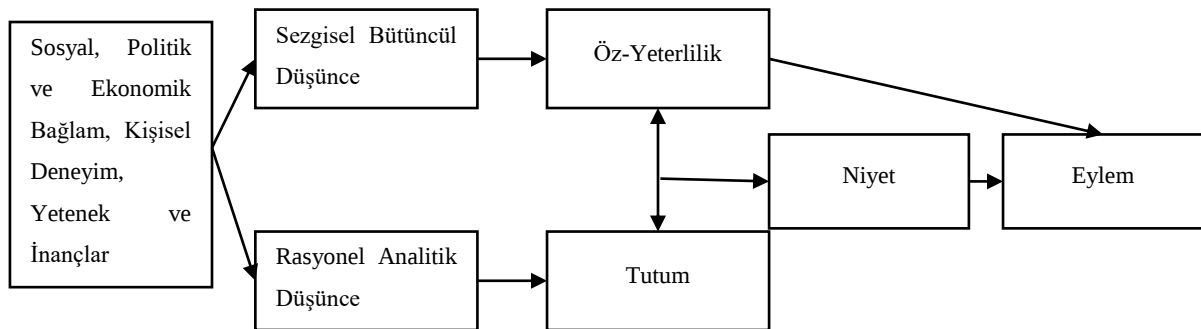
Bird, girişimcilik niyetinin kişisel faktörlerden ve sosyal, politik, ekonomik bağlamsal faktörlerden etkilendiğini belirtmektedir (Boyd ve Vozikis, 1994: 65). Girişimcilik niyetinin, bireylerin hem kişisel hem de bağlamsal faktörlerden etkilenmesine bağlı olarak şekillendiğini ifade eden model; kişisel faktörlerin bireyde hedefe yönelik davranış (rasyonel/analitik düşünce) ve vizyon (sezgisel/bütüncül düşünce) oluşmasına neden olduğunu belirtmektedir (Boyd ve Vozikis, 1994: 65).



Şekil 2.2 Bird Girişimsel Niyet Modeli

Kaynak: Bird, 1988: 444.

Bird'ün modeli daha sonra Boyd ve Vozikis (1994: 68-69) tarafından öz-yeterlik faktörü de dâhil edilerek revize edilmiştir. Öz-yeterlilik, bilişsel süreçte niyetin nasıl oluştuğu hakkında bilgi sağlar. Gözden geçirilerek düzenlenen modele göre, yeni bir girişim yaratma konusundaki tutumlar ve algılar, düşünce süreçlerinden (rasyonel analitik düşünce/sezgisel bütüncül düşünce) geçmekte ve potansiyel girişimcinin davranışsal niyetlerini etkilemektedir. Bu modelde, öz-yeterlilik, girişimci niyet ve girişim eylemleri arasındaki ilişkinin bir süreci ve ürünüdür.



Şekil 2.3 Revize Edilmiş Girişimcilik Niyeti Modeli

Kaynak: Boyd ve Vozikis, 1994: 69.

2.1.1.3. Davidsson'un Ekonomik-Psikolojik Modeli

1995 yılında Davidsson, bireylerin niyetlerini etkileyen ekonomik psikolojik modelini de literatürde yayımlamıştır. Bu modeli geliştirmesinin arkasındaki ana faktörler şunlardır (Davidsson, 1995: 4):

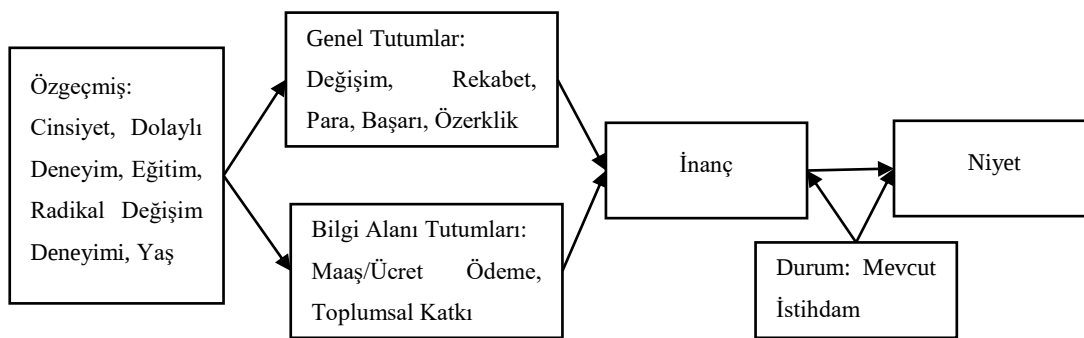
Davidsson (1995: 4) modelini geliştirirken, Bird, Shapero ve Sokol modellerini ve bu modelleri geliştiren araştırma bulgularını bütünleştirmiş, yeni girişimcilerin veya hali hazırda girişimci olan bireylerin özelliklerine yönelik görgül araştırmalarını dikkate almış ve yeni

firma oluşumu ve büyüme oranlarını, psikolojik teorileri ve temel ekonomik teorileri dikkate almıştır.

Davidsson'un Ekonomik-Psikolojik Modelinde, özgeçmişin hem genel tutumları hem de alan tutumlarını etkilediği varsayılmaktadır. Bu faktörler:

- Niyet: Yeni bir girişimde bulunma süreci, belirli bir zaman diliminde planlanmaktadır ve niyet, girişimi eyleme geçirme faaliyetinde bulunma arzusudur (Davidsson, 1995: 6).
- İnanç: Bireyin, girişimci kariyerin kendisi için uygun bir alternatif olduğuna inanmasıdır ve niyetin büyük bir belirleyicisidir (Davidsson, 1995: 6).
- Mevcut İstihdam Durumu: Çeşitli araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar da mevcut istihdam durumu ve girişimcilik arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Davidsson, 1995: 6).
- Genel Tutumlar: Bireyin psikolojik eğilimlerini ifade etmektedir (Davidsson, 1995: 7).
- Bilgi Alanı Tutumları: Girişimci adayı için girişimciliğin uygunluğuna (iş yükü, risk, kazanç, toplumsal katkı, mesleki bilgi) yönelik inancını ifade etmektedir (Davidsson, 1995: 6).
- Özgeçmiş: Genel tutumlar ile bilgi alanı tutumların oluşmasını ve farklılaşmasını sağlayan faktörlerdir (Davidsson, 1995: 8).

Bireyin özgeçmişi ile girişimciliğe yönelik psikolojik eğilimleri ve girişimciliğe yönelik inancı, girişimcilik niyeti oluşmasında etkin faktörleri oluşturmaktadır ve bireyin mevcut istihdam durumu girişimcilik niyetini kuvvetlendirmektedir.



Şekil 2.4 Davidsson Modeli

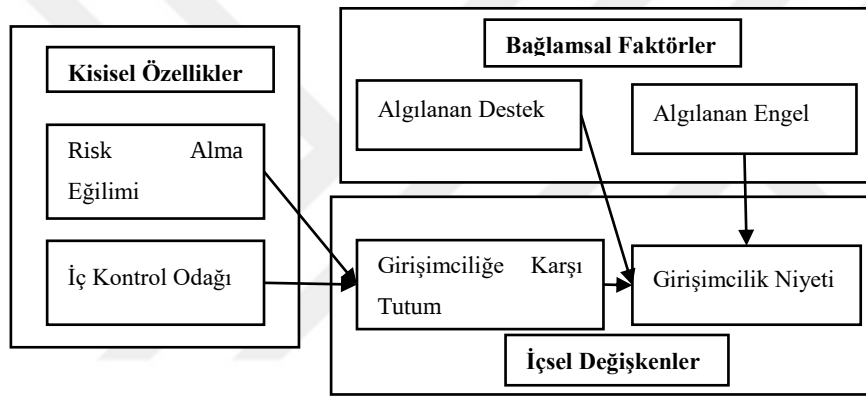
Kaynak: Davidsson, 1995: 5.

2.1.1.4. Girişimci Niyetin Yapısal Modeli

Luthje ve Franke (2003: 138) girişimcilik üzerinde tutumun etkisinin göz önüne alındığı yapısal bir girişim modeli geliştirmişlerdir. Bu modelde, kişilik özelliklerinin girişimci tutumunu etkileyerek yeni bir iş yaratma niyetini dolaylı olarak etkilediği

varsayılmaktadır. Model ayrıca bağlamsal faktörlerin etkisini vurgulamaktadır. Araştırmacılar modeli geliştirmek üzere gerçekleştirdikleri kapsamlı literatür taraması ve girişimcilikle ilgili öğrenciler ve uzmanlarla yapılan mülakatlar sonucunda, kişisel özellik olan “risk alma eğilimi” ve “kontrol odağını” yapısal modele entegre etmişlerdir. Girişimcilik alanında yapılan araştırmalarda, risk alma eğilimi ve kontrol odağı, “kişiliğin” bir parçası olarak sık sık ele alınmıştır.

Model, risk alma eğilimi, kontrol odağı, çevresel destek ve engeller olmak üzere girişim başlatma eğilimini tahmin etmek için dört faktöre odaklanmaktadır. Bu faktörlerin girişimcilik davranışları üzerinde nedensel bir etki yarattığı düşünülmektedir. Model, tutumlar, genel kişilik özellikleri ile özel girişimcilik davranışı arasındaki bağlantının ürünüdür (Luthje ve Franke, 2003: 138).



Şekil 2.5 Girişimci Niyetin Yapısal Modeli

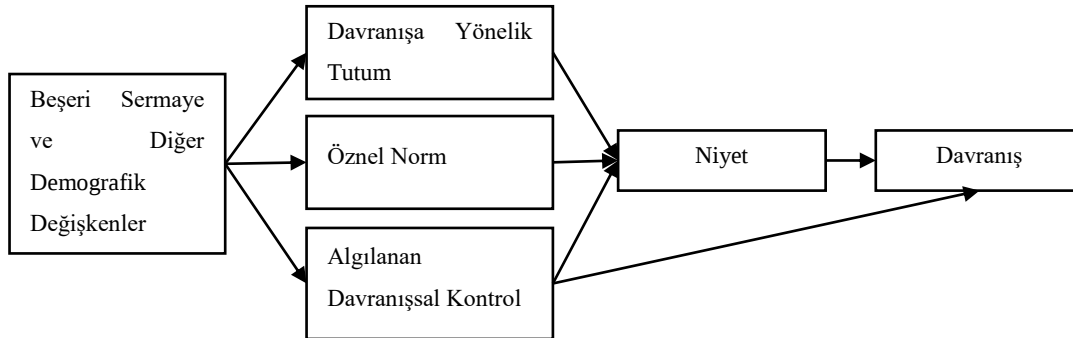
Kaynak: Luthje ve Franke, 2003: 139.

2.2. Planlanmış Davranışlar Teorisi

Planlanmış Davranışlar Teorisi (PDT), literatürdeki en çok test edilmiş teoridir (Schlaegel ve Koenig, 2014: 298). 1971 yılında Ajzen geliştirdiği “Planlanmış Davranışlar Teorisi” (PDT) modeli ile davranış ve tutum arasındaki ilişkiyi güçlendirmiştir. PDT modeli, niyet belirlemede yararlanılan popüler davranış ve inanç yaklaşımlarından birisidir (Top, 2011: 270). PDT sosyal bilişsel psikoloji literatüründe yer alır.

PDT, niyet modelleri ailesine aittir. Girişimcilik alanında sürekli olarak uygulanmaktadır (Ajike vd., 2015: 122). İnsanların rasyonel seçimler ve niyette bulunduğu, bu seçimlerin ve niyetlerin belirli davranışlara yol açtığı düşüncesi üzerine kurulmuştur (Oosterlinck vd., 2016: 18). İnsan davranışlarını incelemek için çok güçlü, popüler ve etkili bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Bu çerçeve, sadece girişimcilik niyetleri için değil aynı zamanda girişimcilik faaliyeti için ve her ikisi için de başarıyla uygulanmıştır (Maes vd., 2014: 785). Bireylerin davranışı gerçekleştirmelerinin birincil açıklayıcısının niyet olduğu

modelde; niyetlerin davranışa yönelik tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol tarafından açıklandığı ifade edilmektedir (Bozkurt, 2014: 30).



Şekil 2.6 Planlanmış Davranışlar Teorisi

Kaynak: Linan ve Chen, 2009: 597.

Modele göre; bir davranış olumlu olarak algılandığı takdirde (kişisel tutum), o davranışın hayata geçirilme olasılığı daha yüksektir. Ayrıca bireyin önemli kabul ettiği kişilerin, öznel norm etkisi olumlu ise bu faktör bireyin davranışı gerçekleştirmeye itecektir. Son olarak bireysel algılar kişinin davranış üzerinde kontrol sahibi olduğu (ADK) yönünde ise davranışın gerçekleştirilmesini daha yüksek düzeyde teşvik edecektir (Kalkan, 2011: 193).

Niyet modelleri arasında, sadece PDT girişimcilik niyetini etkileyen faktörleri toplumsal düzeye genişletmektedir. Bu geniş perspektif girişimci niyetinin nasıl oluştuğuna dair daha net bir tablo sunmaktadır. Teori girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik niyetini araştırmak için ayrıntılı bir çerçeve sunmaktadır. Teori aracılığıyla girişimcilik eğitiminin, bir veya daha fazla etkeni etkileyerek niyeti nasıl etkilediği incelenebilmektedir (Tung, 2011: 89).

Araştırma sonuçları PDT'nin sadece bireyin iradi kontrolü altında olan eylemlere değil, aynı zamanda üçüncü tarafların kararlarını içeren eylemlere de uygulanabileceğini teyit etmektedir ve sonuçlar davranış anlamak için yararlı bir kavramsal mercek olduğunu göstermektedir (Leroy vd., 2015: 410)

Özetle, teorinin öğrencilerin girişimci niyetini incelemek için diğer modellerden üstün olduğunu birçok çalışma sonucu göstermektedir. Teori diğer modellere kıyasla girişimci niyetinin oluşumu hakkında daha ayrıntılı bilgi sağlamaktadır. Bu nedenle PDT bu tezin teorik temeli olarak kullanılmaya uygundur (Tung, 2011: 89).

2.2.1. Davranışa Yönelik Tutum

Bireyin girişimci olma konusunda hissettiği olumlu veya olumsuz kişisel değerlendirme derecesi kişisel tutumu ifade eder. Sadece duygusal olarak değil, aynı zamanda mantıklı düşünceleri de içerir (Kalkan, 2011: 194). Tutum, belirli bir bilginin yararlılığına karşı olumlu ya da olumsuz bir algıdır ve söz konusu davranışa yönelik olumlu veya olumsuz değerlendirmeye yönelik verilen yanıttır (Ajike vd., 2015: 123). Davranışa yönelik tutum, bireyin girişimciliği veya davranışın cazibesinin pozitif ya da negatif kişisel değerlendirme derecesidir. Bireyin sahip olduğu davranışın, bireyin lehine veya aleyhine yönelik olduğu algısını ifade etmektedir (Top, 2011: 272). Kişisel bir faktör olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt, 2014: 30).

Girişimcilik davranışına yönelik tutum, girişimci olma konusunda bireyin pozitif veya negatif bir kişisel değerlendirme derecesine sahip olduğunu ifade eder (Linan ve Chen, 2009: 596). Davranışa yönelik tutum; kendine güven ve kendini ispatlama, zengin olma ve meydan okumaya yöneliktir (Yüzüak, 2010: 31).

2.2.2. Öznel Norm

Öznel normlar, davranışın yerine getirilmesi ya da getirilmemesi için algılanan sosyal baskıyı ölçer. Bu sosyal baskı, belirli grupların belirli bir davranışı onaylama ya da onaylamamalarına veya bireylerin ya da grupların aynı davranışta bulunup bulunmadığına dair inançlarının bir sonucu olarak ortaya çıkar (Malebana, 2016: 368). Öznel norm, girişimcilik eylemini gerçekleştirmek için sosyal baskının kişisel değerlendirilmesine dayanır. Sosyal baskı, aile, arkadaşlar, iş arkadaşları ve toplum da dâhil olmak üzere davranışa verilen desteğin tahmini ve etkisidir (Lee Ross, 2017: 1182). Öznel norm özellikle, girişimci adayının sosyal çevresinde ki “referans insanların”, girişimci adayının bir girişimci olma kararını onaylama algısını işaret eder (Linan ve Chen, 2009: 596). Bireyin öznel norm algısı üzerinde referanslar, değerler ve teşvikler, girişimcilik niyetini duygusal açıdan etkileyici bir role sahiptir (Top, 2011: 274).

2.2.3. Algılanan Davranış Kontrolü

Algılanan davranış kontrolü, girişimci olmada varsayılan kontrol ve yapılabirlik ile ilgili bir unsurdur (Bozkurt, 2014: 31). Algılanan fizibilite ve etkinliğe benzer bir kavramdır. Sadece muktedir olma duygusunu değil, ayrıca davranışın kontrol edilebilirliği algısını da içerir (Kalkan, 2011: 195).

Bireylerin sahip oldukları kaynak ve fırsatlar ne kadar fazla olursa, bekledikleri engeller ne kadar az olursa, davranış üzerinde algılanan davranışsal kontrol algısı da o derecede büyük olacaktır (Top, 2011: 275). Karar verme, yaratıcılık, problem çözme, yöntemi bilmek ve liderlik gibi kişisel özellikleri etkileyen içsel kontrol öğeleri ile finansal kaynak, girişim ortamı ve devlet desteği gibi değişkenlik gösteren dışsal kontrol öğeleri davranışa etki etmektedir ve algılanan davranışsal kontrolü oluşturmaktadır (Yüzüak, 2010: 32).

Bu tez çalışmasında Ajzen'in (1971) Planlı Davranış Teorisi (PDT) modeli temel alınmıştır. Bunun nedeni, bu modelin girişimcilik davranışına ilişkin temel bilişsel bağlantıyı güçlü bir şekilde sunması ve mevcut literatürde birçok kez test edilerek doğrulanmış olmasıdır (Zhang vd., 2014: 626). Niyet modelleri arasında, sadece PDT, girişimci niyetinin önceliklerini toplumsal düzeye genişletmektedir ve boyutlarının girişimcilik niyeti üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu görülmüştür (Tung, 2011: 89). PDT tutarlı ve genel olarak uygulanabilir bir teorik çerçeve sunmaktadır (Linan vd., 2016: 762).

2.3. Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi

Girişimcilik eğitimi, bireylerin, girişimcilik ve iş kurmaya yönelik niyetinin algılanan fizibilitesini ya da öz-yeterliliğini, algılanan arzu edilebilirliğini, doğrudan etkileyen girişimcilik bilgisiyle donatır (Malebana, 2016: 368). Yapılan çalışmaların sonuçları, girişimcilik faaliyetleri ve girişimcilik eğitimi arasında açık bir bağlantı olduğunu göstermektedir (Zhang vd., 2014: 624). Girişimcilik eğitiminin yenilikçiliği ve yaratıcılığı teşvik ettiğini ifade eden Avrupa Komisyonu raporu (2009), öğrencilerin düşüncülerini destekleyici, eğitici bir ortamda test edebiliyorlarsa girişimciliğe yönelik niyetlerini uygulamaya geçirmede kendilerini daha güvende hissettiklerini belirtmiştir (Avrupa Komisyonu, 2009: 10- 11). Ancak, farklı ülkelerde girişimcilik eğitiminin, girişimcilik niyeti ve öncülleri üzerindeki etkisi kendi özgün kültürleri temelinde değişmektedir (Malebana, 2016: 368).

Girişimcilik eğitimi, genel manada bireylere diğerlerinin göz ardı ettiği, fark etmediği fırsatları tanımak için kavram ve yeteneklere sahip olma, başkalarının çekindiği noktalarda benlik saygısı ve iç görü edinme süreci olarak tanımlanmaktadır (Zhang vd., 2014: 624). Girişimcilik eğitimi sadece potansiyel bir girişimciyi değil, inovasyon ve girişimcilik peşinde koşan bir girişimciyi de hazırlamaktadır (Khalifa ve Dhiaf, 2016: 121). Kirby (2002: 11), girişimcilik geliştirme programlarının “girişim” için eğitmediğini, girişimcilik konusunda eğittiğini ifade etmiştir ve nadiren, başarılı bir girişimcinin niteliklerini, becerilerini ve davranışlarını geliştirmeye odaklandığını ifade etmiştir. Ancak Avrupa Komisyonu ise

raporunda (2009: 11), girişimcilik eğitiminin yararlarının sadece yeni başlayanlarla, yeni ve yenilikçi iş girişimleri ile sınırlı olmadığını, herkes için bir yetkinlik kazandırdığını ve gençlerin her işte daha özgüvenli ve yaratıcı olmalarını sağladığını ifade etmiştir.

Girişimcilik eğitiminin etkisini anlamak için Çinli öğrenciler üzerinde yapılan araştırma da girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetleri üzerinde olumlu etkisi tespit edilmiş, ayrıca özellikle teknolojik üniversiteler ve erkekler için olumlu yönde etkileşimi bulgulanmıştır (Zhang vd., 2014: 626). Girişimcilik eğitiminin etki düzeyi zorunlu ve seçmeli dersler arasında farklılık göstermektedir, seçmeli ders olarak girişimcilik eğitimi, bireylerin girişimcilik niyetleri, öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol algıları üzerinde daha fazla etkiye sahiptir (Karimi vd., 2014: 13).

Girişimcilik eğitimcileri, girişimcilik niyetini etkilemek için öğrenci merkezli ve deneyimsel yaklaşımları uygulamalıdır (Malebana, 2016: 368). Girişimcilik niyeti oluşmasına etki eden davranışa yönelik tutum, algılanan davranışsal kontrol ve öznel normun sosyalleşme, deneyim ve eğitim ile geliştirildiğini ifade eden Green vd. (1996: 57), girişimcilik niyetinin gelişmesine imkân sağlamaktan ziyade, cesaret verici teşviklerde bulunulması gerekliliğini vurgulamıştır. Krueger ve Carsrud (1993: 327) PDT'nin girişimcilik ve girişimcilik eğitimi araştırmalarının analiz edilmesinde etkili bir yöntem olduğunu ve girişimcilik ile eğitim sürecinin niyeti nasıl etkilediğini analiz etmek için etkin bir model olduğunu vurgulamıştır. Araştırmacılar, girişimcilik eğitiminin girişimci niyet, algılanan davranışsal kontrol, davranışa yönelik tutum ve öznel norm üzerindeki olumlu etkisi açısından teoriyi destekleyen sonuçlar bulmuşlardır (Malebana, 2016: 369). Literatür tarafından geçerliliği ve etkililiği kabul edilmiş PDT bu teze girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini anlamak için temel model olarak kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PLANLANMIŞ DAVRANIŞLAR TEORİSİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi ve Hipotezleri

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı girişimcilik eğitime katılan kursiyerlerin girişimcilik niyet ve algısının tespit edilmesi, aldıkları eğitimin girişimcilik niyetleri ve algıları üzerinde gerçekleşen etkisinin Planlanmış Davranışlar Teorisine (PDT) göre değerlendirilmesidir.

Girişimciliğin geliştirilmesinde girişimcilik eğitimlerinin önemli bir rolü olduğu düşüncesi hem araştırmacılar, hem uygulamacılar hem de politika yapıcılar tarafından genel kabul görmektedir. Öte yandan, girişimcilik niyeti ise bireylerin girişimcilik davranışı göstermelerinde öncül şart niteliği taşımaktadır (Bozkurt, 2014: 32). Dolayısıyla niyetin oluşmasını sağlayacak mekanizmaları düşünmeye ve araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu noktadan hareketle, bu araştırmanın temel amacını, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini analiz etmek oluşturmaktadır. Araştırmada girişimcilik eğitime katılan bir grup katılımcının aldıkları eğitimin niyet davranışları üzerindeki etkisi PDT'ye göre değerlendirilmiş ve literatürdeki bulgulardan yararlanmak suretiyle yorumlanmıştır.

3.1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Bu araştırma, Akdeniz Üniversitesi Girişimcilik ve Kariyer Merkezi (AKGİM) bünyesinde gerçekleştirilen KOSGEB girişimcilik eğitimlerine katılan bir grup girişimci aday ile Eylül-Aralık 2018 ayları arasında, dört aylık zaman zarfında gerçekleştirilmiştir. Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da bazı kısıtları bulunmaktadır. İlk olarak araştırma AKGİM'in 2018 yılı Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi kursiyerleri ile sınırlıdır. İkincisi ise araştırmanın sonuçları örneklemin niteliği ile sınırlıdır.

3.1.3. Araştırmanın Yöntemi

AKGİM kursiyerlerine yönelik gerçekleştirilen bu araştırma, nicel bir çalışmadır ve araştırma modeli, eğitim içeriğine uygun seçilmiştir. AKGİM'de KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri verilmektedir. Bu eğitimler 4 gün sürmektedir.

Birinci gün eğitim içeriğini, girişimcilik ve girişimcilik özellikleri, iş fikri yaratma ve geliştirme egzersizleri gibi ansiklopedik bilgi paylaşımı ve tecrübe paylaşımı oluşturmaktadır. Eğitimin ikinci günü, işletme kavramı, fonksiyonları, türleri, kuruluş şekilleri, mali ve hukuki

sorumluluklar gibi mesleki bilgi eğitimi gerçekleştirilmektedir. Eğitimin üçüncü günü, teorik olarak iş planı kavramı ve öğeleri (pazar araştırma, pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı, finansal plan) anlatılmaktadır. Eğitimin dördüncü günü ise, kursiyerlerin hazırladıkları iş planlarının sunumu, sınıf içinde tartışma, girişimcilerin tecrübe paylaşımı gibi atölye çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Nasıl'ın bilgisi iş planı hazırlama süreciyle, Niçin'in bilgisi sunulan mesleki bilgi sayesinde kursiyerde gelişen öz yeterlilik algısı ile, Kim'in bilgisi sınıf içi iş planı sunumu, savunma ve geribildirimler ile, Ne'yn bilgisi sunulan mesleki, kurumsal ve ansiklopedik bilgi ile sağlanmaktadır. Ayrıca tüm bu bilgi türlerine tecrübe paylaşımları ve saha gezileri de katkı sağlamaktadır.

Eğitim içeriği, araştırma modeli alt boyutlarına uyum sağlamaktadır. Bu bağlamda geliştirilen soru formunda kullanılan ölçekler ile seçilen örneklemde elde edilen veriler SPSS 25 paket programı kullanılarak istatistiksel olarak incelenmiştir.

3.1.3.1. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma Akdeniz Üniversitesi Girişimcilik ve Kariyer Merkezi (AKGİM) bünyesinde gerçekleştirilen KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik eğitimlerine katılan kursiyerlerle gerçekleştirilmiştir. Kursiyerler yaş, eğitim düzeyi, aile geçmişi gibi demografik faktörler açısından çeşitlilik arz etmektedir. Eğitimler her hafta gerçekleştirilmektedir. Eğitim kapsamında sınıfın açılması için 25 kişinin kayıt olması gerekmektedir. Her hafta kurs için sınıf açılacak düzeyde kayıt gerçekleştirilmektedir ve ortalama 15 kişi eğitime katılmakta ve tamamlamaktadır. Bir yıl içinde ortalama 1300 kişi eğitime kayıt olmakta ve 800 kişi eğitimi tamamlamaktadır. Bu tespitlerden yola çıkarak, %95 güven düzeyi ve %5 örneklem hatasına göre yapılan hesaplamalar doğrultusunda, araştırma örnekleme hesabı:

$$n = (N * (t^2) * p * q) / ((d^2) * (N - 1) + (t^2) * p * q)$$

$$n = \frac{800 * (1,96^2) * 0,5 * 0,5}{(0,05^2) * (800 - 1) + (1,96^2) * 0,5 * 0,5}$$

şeklinde uygulanmıştır. Bu hesaba göre örneklem büyüklüğü 260 kişi olarak belirlenmiştir. Anketler, (Eylül ve Aralık 2018) dört aylık zaman zarfında eğitime katılan 289 kursiyere uygulanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda hatalı cevapların (eksik cevaplama, soru formunda bölüm atlayarak cevaplama, tek tip cevap verme gibi durumlar) verildiği tespit edilen 29 anket değerlendirme dışı tutulmuştur ve 260 anket değerlendirmeye alınmıştır.

3.1.3.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Araştırma nicel araştırma yöntemine dayalı olarak oluşturulmuştur. Üç bölümden oluşan soru formu ile AKGİM kursiyerlerinden veri toplanmıştır. İlk bölümde literatürden yararlanarak derlenen demografik sorular yer almıştır. Soru formunun ikinci bölümünde Planlanmış Davranış Teorisine dayalı olarak geliştirilen Linan ve Chen'in (2009) "Girişimcilik Niyeti" ölçeği kullanılmıştır. Linan ve Chen (2009) geliştirdikleri ölçeği İspanya ve Tayvan gibi çok farklı kültür ve sosyal yapıya sahip iki ülkedeki örneklemeler üzerinde deneyerek geçerlik ve güvenilirliğini test etmişlerdir. Form, 7'li Likert tipi bir ölçek olup dört boyuttan oluşmaktadır. İlk bölüm, davranışa yönelik tutumu (DYT) beş ifade ile ölçmektedir. İkinci bölüm, öznel normu (ÖN) ölçmektedir ve üç ifadeden oluşmaktadır. Üçüncü bölüm, algılanan davranışsal kontrolü (ADK) altı ifade ile ölçmektedir. Dördüncü bölüm ise girişimcilik niyetini ölçmektedir ve altı ifadeden oluşmaktadır. Linan ve Chen'in "Girişimcilik Niyeti" ölçeği literatürde genel kabul görmüş ve birçok görgül çalışmada kullanılmıştır.

Soru formunun üçüncü bölümünde Tung'un Planlanmış Davranış Teorisi ve Johannisson'un öğrenme boyutlarını temel alarak oluşturduğu "Girişimcilik Eğitimi" ölçeği yer almıştır. Johannisson'un öğrenme boyutları hatırlanacak olursa; ne'yin bilgisi (know-what), niçin'in bilgisi (know-why), kim'in bilgisi (know-who), nasıl'ın bilgisi (know-how) ve ne zaman'ın bilgisi (know-when) boyutlarından oluşmaktadır. Ancak ne zaman'ın bilgisi (know-when) olarak ölçülen sezgi, girişimcilik deneyimi sonucunda gelişmektedir ve araştırma örneklemindeki katılımcıların çoğunluğu girişimcilik deneyimi olmayan kursiyerlerden oluştuğu için bu çalışmada kullanılmamıştır.

Araştırmada kullanılan soru formunun alt ölçeklerinin içeriği Tablo 3.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1 Kullanılan Soru Formunda Yer Alan Ölçekler

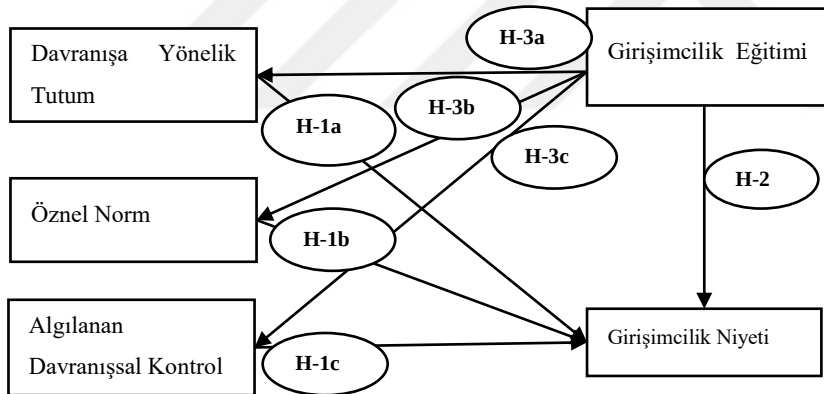
Girişimcilik Niyeti ve Girişimcilik Eğitimi Ölçeği Alt Boyutları	
Soru Formu 2. Bölümü	Girişimcilik Niyeti Ölçeği (Linan ve Chen)
İfade Aralığı	Alt Boyut
10. İfadeden 16. İfadeye kadar	Davranışa Yönelik Tutum
16. İfadeden 21. İfadeye kadar	Algılanan Davranışsal Kontrol
21. İfadeden 27. İfadeye kadar	Girişimcilik Niyeti
27. İfade ile 30. İfade dâhil ifadeler	Öznel Norm
Soru Formu 3. Bölümü	Girişimcilik Eğitimi Ölçeği (Tung)
İfade Aralığı	Alt Boyut
30. İfadeden 35. İfadeye kadar	Ne İçinin Bilgisi
35. İfadeden 40. İfadeye kadar	Nedenleri Bilmek
40. İfadeden 46. İfadeye kadar	Kim'in Bilgisi
46. İfade ile 50. İfade dâhil ifadeler	Nasıl'ın Bilgisi

3.1.3.3. Veri Analiz Teknikleri

Soru formu vasıtasıyla elde edilen veriler SPSS 25 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Ölçeklerin geçerlilik testi için faktör analizinden, güvenilirlik testi için Cronbach's Alpha değerlerinden yararlanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri frekans analizi ile ve ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişkileri pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olmaları (Tablo 3.11) nedeniyle, hipotez testleri için linear regresyon analizi kullanılmıştır.

3.1.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırma Ajzen'in modeli Planlanmış Davranışlar Teorisini (PDT) temel almıştır. Bu teori kapsamında, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerine etkisi incelenmiştir. Gerçekleştirilmiş olan görgül çalışmalar modelin farklı coğrafyalarda ve farklı demografik özellikleri olan kişilere uygulanabileceğini göstermiştir. Literatürde birçok defa test edilmiş ve geçerliliği kanıtlanmış olan kavramsal model ve bu model kapsamında geliştirilen hipotezler Şekil 3.1 ve Tablo 3.2 de gösterilmiştir.



Şekil 3.1 Kavramsal Model

Kaynak: Maresch vd., 2016: 175.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen kapsamlı literatür taraması sonucunda 7 hipotez geliştirilmiştir. Planlanmış davranışlar teorisi modelinin araştırma modeli olarak kullanıldığı çalışmalarda (Lee-Ross, 2017: 1186; Linan vd., 2016: 768-769; Linan ve Chen, 2009: 611; Leroy vd., 2015: 409-410; Leroy vd., 2015: 409-410) davranışa yönelik tutumun, algılanan davranışsal kontrolün ve özel normun girişimcilik niyeti üzerinde olumlu etkisi olduğu varsayılmaktadır. Gerçekleştirilen araştırmaların bulguları, planlanmış davranışlar teorisi alt boyutlarının girişimcilik niyeti üzerinde etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu araştırma kapsamında test edilen hipotez 1a, 1b ve 1c, literatürde planlanmış davranışlar teorisi

modelini araştırma modeli olarak kabul etmiş çalışmaların varsayımları ve sonuçları göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir.

Girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde olumlu etkisi olduğuna yönelik bulgular (Ajike vd., 2015: 130; Othman vd., 2015: 26; Aida, 2013: 13; Bignotti ve Roux, 2016: 8) ile girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti oluşmasına neden olan faktörlere etkisine yönelik bulgular (Tung, 2011: 182-185; Bignotti ve Roux, 2016: 3), girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetini ve niyet oluşmasına etken olan alt boyutları olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu araştırma kapsamında geliştirilen ve test edilen hipotez 2, 3a, 3b ve 3c, literatürde girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti ve niyet oluşmasına neden olan faktörler üzerinde gerçekleşen etkisine yönelik gerçekleştirilen çalışmaların varsayımları ve sonuçları göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir.

Tablo 3.2 Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın Hipotezleri	
H1a	Girişimciliğe yönelik tutum ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H1b	Girişimciliğe yönelik öznel norm algıları, girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye neden olmaktadır
H1c	Girişimciliğe yönelik algılanan davranış kontrolleri, girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye neden olmaktadır.
H2	Girişimcilik eğitimi alınması, girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye neden olmaktadır.
H3a	Girişimcilik eğitimi alınması, tutumun girişimcilik niyeti üzerindeki pozitif etkisini güçlendirir.
H3b	Girişimcilik eğitimi alınması, öznel normların girişimcilik niyeti üzerindeki olumlu etkisini güçlendirir.
H3c	Girişimcilik eğitimi alınması, algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyeti üzerindeki olumlu etkisini güçlendirir.

3.2. Araştırmanın Bulguları

3.2.1. Araştırmanın Örneklemine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında 289 kişi ile anket gerçekleştirilmiş ve anketlerin incelenmesi sonucunda, hatalı cevap verilen ve bazı bölümleri cevaplanmadan teslim edilen 29 anket (eksik cevaplama, soru formunda bölüm atlayarak cevaplama, tek tip cevap verme gibi durumlar) iptal edilmiştir. Bu kapsamda 260 anket değerlendirilmeye alınmıştır ve katılımcıların demografik özellikleri Tablo 3.3’de gösterilmiştir. Görüşülen kursiyerlerin % 60,4’ünü kadınlar, % 39,6’sını erkekler oluşturmaktadır. Kursiyerler arasında kadınların daha yoğun olduğu ve 25-34 yaş aralığı kadınların daha yoğun bir şekilde girişimcilik eğitimi talebinde bulundukları görülmektedir. Ayrıca her yaş aralığında girişimcilik eğitime talep olduğu görülmektedir. Kursiyerlerin eğitim seviyeleri farklılık göstermektedir. İlkametgâh ve eğitim seviyeleri çeşitliliği girişimcilik eğitiminin her kesim tarafından talep edildiğini göstermektedir. Ancak kursiyerler içinde lisansüstü eğitim seviyesinde girişimcilik eğitime katılımın az olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.3 Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırma Katılımcılarının Demografik Özellikleri			
		Frekans	Yüzde - (%)
Cinsiyet	Kadın	157	60,4
	Erkek	103	39,6
Yaş Aralığı	18-24	46	17,7
	25-34	114	43,8
	35-44	67	25,8
	45-50	20	7,7
	51+	13	5,0
Eğitim Durumu	İlkokul-Ortaokul	43	16,5
	Lise	68	26,2
	Ön lisans	50	19,2
	Lisans	85	32,7
	Lisansüstü	14	5,4
İkametgâh	Köy-Belde	8	3,1
	İlçe	74	28,5
	İl	178	68,5
Anne Çalışma Durumu	Kamu Sektörü çalışanı	11	4,2
	Özel Sektör çalışanı	20	7,7
	Kendi İşini Yapıyor	8	3,1
	Ev Hanımı	180	69,2
	Diğer	41	15,8
Baba Çalışma Durumu	Kamu Sektörü çalışanı	17	6,5
	Özel Sektör çalışanı	51	19,6
	Kendi İşini Yapıyor	53	20,4
	Çalışmıyor	12	4,6
	Diğer	127	48,8
Aile Aylık Geliri	1000 TL'den Az	8	3,1
	1001-1500	12	4,6
	1501-2000	26	10,0
	2001-2500	19	7,3
	2501-3000	39	15,0
	3001-3500	19	7,3
	3501-4000	45	17,3
	4000 TL'den Çok	92	35,4
Çalışma Durumu	Kamu Sektörü çalışanı	4	1,5
	Özel Sektör çalışanı	84	32,3
	Kendi İşini Yapıyor	9	3,5
	Ev Hanımı	30	11,5
	Diğer	133	51,2
Yakın Çevrenizde Girişimci var mı?	Evet	177	68,1
	Hayır	83	31,9
Girişimcilik Tecrübeniz var mı?	Evet	72	27,7
	Hayır	188	72,3

Kursiyerlerin % 35,4'ünün 4000 lira ve üstü aylık gelire sahip olduğu görülürken, sadece % 3,1'i 1000 lira ve altı aylık gelire sahiptir. Kursiyerler farklı sektörlerde çalışmaktadır. Kursiyerlerin sadece % 1,5'i kamu sektöründe çalışıyor görünmektedir. Kursiyerlerin çoğunluğu (% 51,2) ise diğer şikkını işaretlemiş ve işsiz olduklarını açıklamışlardır. Ayrıca kursiyerlerin % 11,5'inin halihazırda kendi işletmeleri vardır. Kursiyerlerin çoğunluğunun (% 69,2) annesi ev hanımı iken, yine çoğunluk (% 48,8) baba çalışma durumunu diğer işaretlemiş ve emekli şeklinde açıklamıştır.

Tablo 3.4 Cinsiyet ve Girişimcilik Niyeti t Testi Sonuçları

Girişimcilik Niyeti	Cinsiyet	N	Ortalama	Std.Sapma	t	P
	Kadın	157	6,4446	0,54660	-0,816	0,416
	Erkek	103	6,5049	0,63422		

Tablo 3.5 Girişimcilik Tecrübesi ve Girişimcilik Niyeti t Testi Sonuçları

Girişimcilik Niyeti	Girişimcilik Tecrübeniz var mı?	N	Ortalama	Std.Sapma	t	p
	Evet	72	6,5611	0,52071	1,592	0,113
	Hayır	188	6,4330	0,60194		

Tablo 3.6 Yakın Çevrede Girişimci Varlığı ve Girişimcilik Niyeti t Testi Sonuçları

Girişimcilik Niyeti	Yakın çevrenizde girişimci var mı?	N	Ortalama	Std.Sapma	t	p
	Evet	177	6,5028	0,55967	1,392	0,165
	Hayır	83	6,3952	0,62546		

Kursiyerlerin cinsiyet, girişimcilik tecrübesi ve yakın çevrede girişimci varlığı faktörleri ile girişimcilik niyetlerinde anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği 260 kursiyerden elde edilen verilerle test edilmiştir. Tablo 3.4 ($p:0,416>0,05$), tablo 3.5 ($p:0,113>0,05$) ve tablo 3.6 ($p:0,165>0,05$) t testi sonuçlarına göre, kursiyerlerin cinsiyetleri, girişimcilik tecrübeleri ve yakın çevrelerinde girişimci varlığının bulunması girişimci niyetlerinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen soru formunun birinci bölümünden elde edilen bulgular, çalışmanın 18 yaş üstü her yaş aralığına, çeşitli demografik özelliklere ve sektörel farklılıklara sahip kişilere uygulandığını göstermektedir.

3.2.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Yönelik Bulgular

Araştırmanın güvenilirlik analizi testi Cronbach's Alpha değerleri baz alınarak yapılmıştır. Cronbach's alpha değerleri 0 ile 1 arasında sıralanmaktadır ve 1'e yaklaştıkça güvenilirliği artmaktadır. Cronbach's alpha değeri, 0,6'nın üzerindeki değerlerin kabul edildiği varsayılmaktadır (Hair vd., 2014: 90).

Ölçeklerin alt boyutları orijinal çalışmalarda gruplandırmalar baz alınarak yapılmıştır. Güvenilirlik analizleri bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve ölçek alt boyutlarının güvenilirlik analizi yapılmış ve yapılan analizler sonucunda tüm alt boyutların birbiri ile iç tutarlığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi bulguları Tablo 3.7'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7 Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi

İncelenen Ölçek	İfade Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Standardize edilmiş Girişimcilik Niyeti Ölçeği (Linan ve Chen)	18	0,847
Standardize edilmiş Girişimcilik Eğitimi Ölçeği (Tung)	19	0,946
Standardize Edilmiş Girişimcilik Niyeti Ölçeği Alt Boyutları Alfa Değerleri		
Davranışa Yönelik Tutum	5	0,813
Öznel Norm	3	0,819
Algılanan Davranışsal Kontrol	5	0,798
Girişimcilik Niyeti	6	0,786
Standardize Edilmiş Girişimcilik Eğitimi Ölçeği Alt Boyutları Alfa Değerleri		
Nedenleri Bilmek	5	0,769
Ne İçinin Bilgisi	4	0,772
Kim'in Bilgisi	5	0,782
Nasıl'ın Bilgisi	5	0,772

3.2.3. Korelasyon ve Faktör Analizi

Araştırma kapsamında yapılan ölçümün geçerliliğinin ve kalitesinin incelenmesi için faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada faktör analizi yapılmasının temel sebebi, elde edilen değişkenlerin, aynı ölçekleri kullanan literatürdeki diğer araştırmalar ile eşleşip eşleşmediğini görmek, ayrıca faktörleri Pearson korelasyon ve regresyon analizinde değişken olarak kullanmaktır.

Kursiyerlerden elde edilen verilerin kullanılması amacıyla gerçekleştirilen faktör analizinin uygunluğunun test edilmesinde Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme ve Bartlett'in küresellik testi dikkate alınmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin testi, örneklemden elde edilen verilerin faktör analizi için yeterliliğini, Bartlett'in küresellik testi ise korelasyon matrisindeki ilişkilerin faktör analizi için yeterliliğini ölçmektedir (Ekici, 2016: 58).

Girişimcilik Niyeti ölçeğinin, Kaiser-Meyer-Olkin değerinin %80,8 ile %0,50'den yüksek olması (Çokluk vd., 2012: 207), Bartlett'in küresellik testi değerinin 1723,581 olması ve anlamlılık değerinin 0,00 ($p < 0,05$) çıkması faktör analizinin yapılabileceğini göstermektedir (Karaalioğlu, 2015: 5).

Tablo 3.8'de yer alan özdeğer (Eigenvalue), faktör sayısına karar vermekte kullanılır ve özdeğeri 1'den büyük olan faktörler değerlendirmeye alınır. Özdeğerleri 1'den büyük olan değerlerin varyans miktarı önemsenir ve toplam varyansın en az %50 olması beklenir (Ekici, 2016: 58). Faktör dağılımının anlamlı bir şekilde tüm alt boyutlarda gerçekleşmesi için girişimcilik niyeti alt boyutundan iki ifade değerlendirme dışında tutulmuştur. Faktör alt boyutlarına dağılan yük değerlerinin, 0,40 ya da daha yüksek olması seçim için yeterlidir (Çakır, 2014: 11). Tablo 3.8 incelendiğinde dört faktör tanımlandığı görülmektedir ve dört faktör toplam varyansın % 56,67'sini açıklamaktadır. Faktörlerin dağılımı Tablo 3.8'de gösterilmiştir.

Tablo 3.8 Girişimcilik Niyeti Ölçeği (Linan ve Chen) Faktör Dağılımı

Girişimcilik Niyeti Ölçeği (Linan ve Chen) Faktör Analizi				
Faktörler				
İfadeler	Girişimcilik Niyeti	Öznel Norm	Davranışa Yönelik Tutum	Algılanan Davranışsal Kontrol
Gelecekte kendi işimi kurma konusunda kararlıyım	0,869			
Bir işletme kurmayı ciddi olarak düşünüyorum	0,863			
Bir gün kendi işimi kurmaya gerçekten niyetliyim	0,838			
Kendi işimi kurmak ve işletmek için elimden gelen her şeyi yapacağım	0,696			
Girişimci olmak için her şeyi yapmaya hazırım	0,507			
Eğer kendi işinizi kurmaya karar verseydiniz yakın arkadaşlarınız bunu ne derecede onaylardı?		0,797		
Eğer kendi işinizi kurmaya karar verseydiniz aileniz bunu ne derecede onaylardı?		0,654		
Eğer kendi işinizi kurmaya karar verseydiniz sınıf arkadaşlarınız bunu ne derecede onaylardı?		0,607		
Girişimci olarak kariyer yapmak bana cazip gelmektedir			0,781	
Benim için girişimci olmanın avantajı dezavantajından fazladır			0,758	
Girişimci olmak beni mutlu eder			0,637	
Uygun fırsatları yakaladığımda ve gerekli kaynaklara sahip olduğumda kendi işlerimi kurmak isterim			0,620	
Karşıma çıkacak olan iş fırsatları arasında en çok girişimci olmayı tercih ederim			0,433	
Bir iş fikrini girişimcilik projesine dönüştürebilecek bilgi ve beceriye sahibim				-0,794
Yeni bir iş kurma sürecini kontrol edebilirim				-0,731
Eğer yeni bir iş kurmayı deneseydim büyük olasılıkla başarılı olurum				-0,610
Kendi işimi kurma konusunda gerekli hazırlıklara sahibim				-0,606
Bir işi kurmak ve onu çalıştırmak benim için kolaydır				-0,514
Özdeğer (Eigenvalue)	5,351	1,895	1,647	1,309
Açıklanan Varyans %	29,728	40,254	49,402	56,677

İlk faktör, girişimcilik niyetidir. Faktör özdeğeri 5,351 ve açıklanan varyansı yaklaşık %30'dur. Bu faktör 7 maddeden oluşmaktadır ancak sağlıklı bir faktör dağılımı için 20. ve 22 ifadeler değerlendirme kapsamından çıkarılmıştır. Standardize edilmiş model 5 maddeden oluşmaktadır ve kursiyerlerin girişimciliğe yönelik niyetini ölçmektedir.

İkinci faktör, öznel normdur. Faktör özdeğeri 1,895 ve açıklanan varyansı yaklaşık % 40'dır. Bu faktör üç maddeden oluşmakta ve kursiyerlerin davranışlarına/davranış niyetlerine yönelik algıladıkları sosyal baskıyı ölçmektedir.

Üçüncü faktör, davranışa yönelik tutumdur. Faktör özdeğeri 1,647 ve açıklanan varyansı yaklaşık % 49'dur. Bu faktör beş maddeden oluşmaktadır ve kursiyerlerin girişimci davranışa yönelik tutumunu ölçmektedir.

Ne'yin bilgisi alt boyutu tüm boyutları kapsamakta ve bilen-kim alt boyutu aynı zamanda bilinen-yöntemlerin alt boyutunu oluşturmaktadır. Bu nedenle alt boyutların birbirleri ile yoğun bir korelasyonu bulunmaktadır. Bu nedenle faktör analizinde anlamlı bir faktör dağılımı elde etmek için kim'in bilgisi ve niçin'in bilgisi alt boyutlarından toplam iki ifade (33 ve 45. ifadeler) değerlendirme dışı tutulmuştur. Faktörlerin dağılımı Tablo 3.10'da gösterilmiştir.

Tablo 3.10 Girişimcilik Eğitimi Ölçeği (Tung) Faktör Dağılımı

Girişimcilik Eğitimi Ölçeği (Tung)				
Faktörler				
İfadeler	Nasıl'ın Bilgisi	Kim'in Bilgisi	Niçin'in Bilgisi	Ne'yin Bilgisi
Girişimcilik eğitimi, riskler ve belirsizliklerle başa çıkma becerimi geliştirdi	0,902			
Girişimcilik eğitimi, bir girişimcilik projesi yürütme becerilerimi geliştirdi	0,806			
Girişimcilik eğitimi, bir iş fırsatını belirleme yeteneğimi geliştirdi	0,740			
Girişimcilik eğitimi, kaynakları paylaşırma becerimi geliştirdi	0,736			
Girişimcilik eğitimi bir iş planı geliştirmek konusunda becerilerimi geliştirdi.	0,638			
Girişimcilik eğitimine katılan konuşmacıların görüşleri girişimcilik düşüncelerim için ilham verdi		-0,836		
Girişimcilik derslerindeki yaratıcı atmosfer girişimcilik düşüncelerim için ilham verdi		-0,776		
Girişimcilik eğitimi, sosyal ağ oluşturma yeteneğimi geliştirdi		-0,652		0,543
Yerel girişimcilerin başarı hikayeleri girişimcilik düşüncelerim için ilham verdi		-0,587		
Girişimcilik eğitmeninin görüşleri girişimcilik düşüncelerim için ilham verdi		-0,567		
Girişimcilik eğitimi, girişimciliğin hem toplum hem de bireyler açısından önemini daha iyi anlamamı sağladı			0,915	
Girişimcilik eğitimi, girişimcilerin tutumlarını daha iyi anlamamı sağladı			0,799	
Girişimcilik eğitimi, girişimcileri kişisel özelliklerini daha iyi anlamamı sağladı			0,598	
Girişimcilik eğitimi, girişimcilerin girişimcilik faaliyetlerinde bulunma nedenlerini daha iyi anlamamı sağladı			0,530	
Girişimcilik eğitimi, bir işin planlanması gerekliliğini daha iyi anlamamı sağladı				0,675
Girişimcilik eğitimi girişimci firmalar için pazar araştırması gerekliliğini daha iyi anlamamı sağladı				0,643
Girişimcilik eğitimi, girişimci firmaların çevresel faktörleri nasıl değerlendirdiklerini daha iyi anlamamı sağladı				0,641
Girişimcilik eğitimi, girişimci firmalar için finansal hazırlık gerekliliğini daha iyi anlamamı sağladı				0,632
Girişimcilik eğitimi, yenilikçi fikirler yaratma anlayışımı geliştirdi				0,474
Özdeğer (Eigenvalue)	9,634	1,451	1,184	1,002
Açıklanan Varyans %	50,706	58,341	64,572	69,843

İlk faktör, nasıl'ın bilgisi: Faktör özdeğeri 9,634 ve açıklanan varyansı yaklaşık %51'dir. Bu faktör beş maddeden oluşmaktadır ve mesleki eğitimle desteklenen yetenekleri analiz etmektedir.

İkinci faktör, kim'in bilgisi: Faktör özdeğeri 1,451 ve açıklanan varyansı yaklaşık %58'dir. Bu faktör altı maddeden oluşmaktadır ancak sağlıklı bir faktör dağılımı için 45. ifade değerlendirme kapsamından çıkarılmıştır. Standardize edilmiş model beş maddeden

oluşmaktadır ve kursiyerlerin davranışlarına/davranış niyetlerine yönelik algıladıkları sosyal baskıyı ölçmektedir.

Üçüncü faktör, niçin'in bilgisi: Faktör özdeğeri 1,184 ve açıklanan varyansı yaklaşık %65'dir. Bu faktör beş maddeden oluşmaktadır ancak sağlıklı bir faktör dağılımı için 33. ifade değerlendirme kapsamından çıkarılmıştır. Standardize edilmiş model dört maddeden oluşmaktadır ve kursiyerlerin kişisel özelliklerini ölçmektedir.

Dördüncü faktör, ne'yin bilgisi: Faktör özdeğeri 1,002 ve açıklanan varyansı yaklaşık %70'dir. Bu faktör beş maddeden oluşmaktadır ve kursiyerlerin mesleki/ansiklopedik bilgi düzeyini ölçmektedir.

Ölçek alt boyutlarının birbiriyle ilişkisini analiz etmek için pearson korelasyon analizi ve bulguların testi için linear regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz yöntemlerini gerçekleştirmek için alt boyutların normal dağılıp dağılmadığı tespit edilmiştir. Normallik analizin de Skewness ve Kurtosis değerlerinin +2, -2 değerleri arasında olması alt boyutların normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2010). Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin alt boyutlarının normallik dağılımı Tablo 3.11'de gösterilmiştir.

Tablo 3.11 Ölçek Alt Boyutlarının Normallik Dağılımı Analizi

İncelenen Ölçek Alt Boyutları	Skewness Değeri	Kurtosis Değeri
Davranışa Yönelik Tutum	-0,974	1,080
Öznel Norm	-0,680	-0,462
Algılanan Davranışsal Kontrol	-0,625	0,677
Girişimcilik Niyeti	-1,130	0,884
Niçin'in Bilgisi	-0,789	-0,101
Ne'yin Bilgisi	-0,484	-0,932
Kim'in Bilgisi	-0,655	-0,272
Nasıl'ın Bilgisi	-0,400	-0,729

Ölçeklerin güvenilirlik, faktör ve normallik dağılımı analizi bulguları, ölçeklerin ve alt boyutlarının kendi içlerinde tutarlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin alt boyutlarının birbiri ile ilişkileri pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Alt boyutların normal dağılıma sahip olmaları nedeniyle pearson korelasyon analizi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 3.12'de gösterilmiştir.

Tablo 3.12 Kullanılan Ölçeklerin Alt Boyutları Arasındaki İlişkiler

Değişkenler Arası Pearson Korelasyon Analizi								
	Girişimcilik Niyeti	Davranışa Yönelik Tutum	Algılanan Davranışsal Kontrol	Öznel Norm	Niçin'in Bilgisi	Ne'yn Bilgisi	Kim'in Bilgisi	Nasıl'ın Bilgisi
1-Girişimcilik Niyeti	1							
2-Davranışa Yönelik Tutum	0,412**	1						
3-Algılanan Davranışsal Kontrol	0,511**	0,377**	1					
4-Öznel Norm	0,183**	0,90	0,323**	1				
5-Niçin'in Bilgisi	0,391**	0,237**	0,331**	0,233**	1			
6-Ne'yn Bilgisi	0,401**	0,184**	0,353**	0,237**	0,709**	1		
7-Kim'in Bilgisi	0,310**	0,153*	0,195**	0,217**	0,573**	0,635**	1	
8-Nasıl'ın Bilgisi	0,334**	0,213**	0,260**	0,207**	0,613**	0,709**	0,693**	1
**p<= 0.01 *p<0.05								

Bulgular, tüm alt boyutların arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kılıç (2012: 192) çalışmasında;

- 0 ile 0,249 arası değerlerin zayıf,
- 0,25 ile 0,499 arası değerlerin zayıf-orta,
- 0,50 ile 0,699 arası değerlerin orta,
- 0,70 ile 0,899 arası değerlerin iyi,
- 0,90 ile 1 arası değerlerin çok iyi derece de ilişki temsil ettiğini ifade etmektedir.

Pearson korelasyon analizi bulgularına göre girişimcilik niyeti ile davranışa yönelik tutum, algılanan davranışsal kontrol, ne'yn bilgisi, niçin'in bilgisi, kim'in bilgisi ve nasıl'ın bilgisi alt boyutları arasında orta değerde bir ilişki söz konusu iken öznel norm alt boyutu ile arasında zayıf değerde bir ilişki bulunmaktadır ve tüm ilişkiler çift yönlüdür. Girişimcilik Niyeti ölçeği ile Girişimcilik Eğitimi ölçeği alt boyutları arasında anlamlı ve çift yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Ancak öznel norm alt boyutu ile davranışa yönelik tutum alt boyutu arasında (Sig=0,149) anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Girişimcilik Eğitimi ölçeği alt boyutları arasında kuvvetli ve anlamlı bir ilişki vardır.

3.2.4. Regresyon Analizi

Araştırma modeli kapsamında geliştirilen hipotezleri test etmek için bağımlı değişkene etki ettiği varsayılan değişkenlerin etki düzeyini açıklamak için regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Girişimcilik niyetine etki ettiği varsayılan bağımsız değişkenlerin etki seviyesini görmek amacıyla gerçekleştirilen; hipotez 1 çoklu doğrusal regresyon analizi testi tablo 3.13, hipotez 2 ve hipotez 3 basit doğrusal regresyon analizi testleri tablo 3.14, 3.15,

3.16 ve 3.17’de gösterilmiştir. Regresyon analizi VIF değerleri +10 ve -10 aralığında olması nedeniyle kabul edilebilir seviyededir¹.

Hipotez 1 testi kapsamın da gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları tablo 3.13 de gösterilmiştir. Tablo 3.13’e göre R^2 sütununda ki bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişken girişimcilik niyeti değişkenine ait varyansı %31 oranında açıkladığı görülmektedir. VIF değerleri 10’dan küçük olduğu için çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca anlamlılık değerleri (Sig.= Davranışa yönelik tutum: 0,000; Algılanan davranışsal kontrol: 0,000; Özel norm:0,591) incelendiğinde davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrol ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3.13 Hipotez 1 Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Linear Regresyon Analizi						
Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	Çoklu Bağlantı İstatistikleri		
	B (Katsayı)	Std. Sapma	Beta	t	Sig. Anlamlılık	VIF
(Sabit)	2,644	0,467		5,665	0,000	
Davranışa Yönelik Tutum	0,271	0,059	0,257	4,604	0,000	1,168
Algılanan Davranışsal Kontrol	0,327	0,047	0,404	6,889	0,000	1,293
Özel Norm	0,030	0,056	0,029	0,538	0,591	1,118
a Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti						
$R^2 = ,310$; $F = 39,744$ (Anova Testi) $p = ,000$						

Tablo 3.13’e göre kabul edilen denklem aşağıda verilmiştir.

$$Y = 2,644 + 0,271 * X_1 + 0,327 * X_2 + 0,030 * X_3$$

Denkleme göre bağımsız değişkenler davranışa yönelik tutum ve algılanan davranışsal kontrolde gerçekleşecek bir birimlik artış, bağımlı değişken girişimcilik niyetinde 0,271 ve 0,327 katlık artışa neden olmaktadır.

Hipotez 2 testi kapsamında gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi bulguları Tablo 3.14’de gösterilmiştir. Tablo 3.14’e göre R^2 sütunundaki bağımsız değişken girişimcilik eğitimi, bağımlı değişken girişimcilik niyeti değişkenine ait varyansı %16,7 oranında açıkladığı görülmektedir. Tabloya göre VIF değeri 10’dan küçük olduğu için çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca anlamlılık değeri (Sig.= 0,000) incelendiğinde girişimcilik eğitimi ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

¹¹¹ <https://newonlinecourses.science.psu.edu/stat501/node/347/> (erişim tarihi:21.05.2019)

Tablo 3.14 Hipotez 2 Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Linear Regresyon Analizi						
Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	Çoklu Bağlantı İstatistikleri		
	B (Katsayı)	Std. Sapma	Beta	t	Sig. Anlamlılık	VIF
(Sabit)	3,281	0,444		7,390	0,000	
Girişimcilik Eğitimi	0,497	0,069	0,409	7,198	0,000	1,000
a Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti						
$R^2 = ,167$; $F = 51,817$ (Anova Testi) $p = ,000$						

Tablo 3.14' e göre kabul edilen denklem aşağıda verilmiştir.

$$Y = 3,281 + 0,497 * X_1$$

Denkleme göre bağımsız değişken girişimcilik eğitimi, bağımlı değişken girişimcilik niyetinde 0,497 katlık artışa neden olmaktadır.

Hipotez 3 testi kapsamın da gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi bulguları tablo 3.15, 3.16 ve 3.17' de gösterilmiştir.

Tablo 3.15'e göre R^2 sütunundaki bağımsız değişken girişimcilik eğitiminin tutuma etkisinin, bağımlı değişken girişimcilik niyeti değişkenine ait varyansı %15,5 oranında açıkladığı görülmektedir. Tabloya göre VIF değeri 10'dan küçük olduğu için çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca anlamlılık değeri (Sig.= 0,000) incelendiğinde girişimcilik eğitiminin tutuma etkisi ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3.15 Hipotez-3-a Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Linear Regresyon Analizi						
Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	Çoklu Bağlantı İstatistikleri		
	B (Katsayı)	Std. Sapma	Beta	t	Sig. Anlamlılık	VIF
(Sabit)	3,437	0,441		7,786	0,000	
Girişimcilik Eğitiminin Tutuma Etkisi	0,471	0,068	0,394	6,886	0,000	1,000
a Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti						
$R^2 = ,155$; $F = 47,422$ (Anova Testi) $p = ,000$						

Tablo 3.15'e göre kabul edilen denklem aşağıda verilmiştir.

$$Y = 3,437 + 0,471 * X_1$$

Denkleme göre bağımsız değişken eğitimin tutuma etkisinde gerçekleşecek bir birimlik artış, bağımlı değişken girişimcilik niyetinde 0,471 katlık artışa neden olmaktadır.

Tablo 3.16'ya göre R^2 sütunundaki bağımsız değişken girişimcilik eğitiminin öznel norma etkisinin, bağımlı değişken girişimcilik niyeti değişkenine ait varyansı %14,8 oranında

açıkladığı görülmektedir. Tabloya göre VIF değeri 10'dan küçük olduğu için çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca anlamlılık değeri (Sig.= 0,000) incelendiğinde girişimcilik eğitiminin öznel norma etkisi ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3.16 Hipotez-3-b Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Linear Regresyon Analizi						
Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	Çoklu Bağlantı İstatistikleri		
	B (Katsayı)	Std. Sapma	Beta	t	Sig. Anlamlılık	VIF
(Sabit)	3,668	0,420		8,742	0,000	
Girişimcilik Eğitiminin Öznel Norma Etkisi	0,437	0,065	0,385	6,697	0,000	1,000
a Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti						
$R^2 = ,148$; $F = 44,844$ (Anova Testi) $p = ,000$						

Tablo 3.16'ya göre kabul edilen denklem aşağıda verilmiştir.

$$Y = 3,668 + 0,437 * X_1$$

Denkleme göre bağımsız değişken eğitimin öznel norma etkisinde gerçekleşecek bir birimlik artış, bağımlı değişken girişimcilik niyetinde 0,437 katlık artışa neden olmaktadır.

Tablo 3.17'ye göre R^2 sütununda ki bağımsız değişken girişimcilik eğitiminin algılanan davranışsal kontrole etkisinin, bağımlı değişken girişimcilik niyeti değişkenine ait varyansı %18,4 oranında açıkladığı görülmektedir. Tabloya göre VIF değeri 10'dan küçük olduğu için çoklu bağlantı sorunu bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca anlamlılık değeri (Sig.= 0,000) incelendiğinde girişimcilik eğitiminin algılanan davranışsal kontrole etkisi ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3.17 Hipotez-3-c Basit Doğrusal Regresyon Analizi

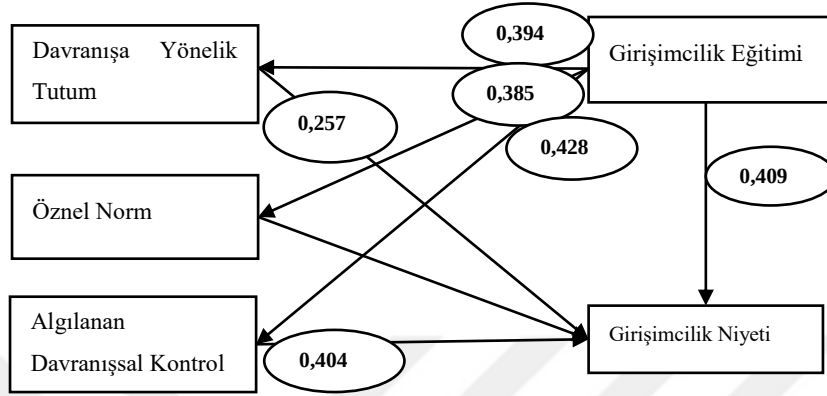
Linear Regresyon Analizi						
Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	Çoklu Bağlantı İstatistikleri		
	B (Katsayı)	Std. Sapma	Beta	t	Sig. Anlamlılık	VIF
(Sabit)	2,915	0,468		6,231	0,000	
Girişimcilik Eğitiminin Algılanan Davranışsal Kontrole Etkisi	0,547	0,072	0,428	7,616	0,000	1,000
a Bağımlı Değişken: Girişimcilik Niyeti						
$R^2 = ,184$; $F = 58,001$ (Anova Testi) $p = ,000$						

Tablo 3.17'ye göre kabul edilen denklem aşağıda verilmiştir.

$$Y = 2,915 + 0,547 * X_1$$

Denkleme göre bağımsız değişken eğitimin algılanan davranışsal kontrole etkisinde gerçekleşecek bir birimlik artış, bağımlı değişken girişimcilik niyetinde 0,547 katlık artışa neden olmaktadır.

Regresyon analizi sonuçları Şekil 3.3’de ve hipotezlere ilişkin sonuçlar Tablo 3.18’de gösterilmiştir.



Şekil 3.3 Hipotez Testleri Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 3.18 Hipotez Testi Sonuçları

Araştırmanın Hipotezleri		Anlamlılık	K/R*
H1a	Girişimciliğe yönelik tutum ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır.	0,000	K
H1b	Girişimciliğe yönelik öznel norm algıları, girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye neden olmaktadır.	0,591	R
H1c	Girişimciliğe yönelik algılanan davranış kontrolleri, girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye neden olmaktadır.	0,000	K
H2	Girişimcilik eğitimi alınması, girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye neden olmaktadır.	0,000	K
H3a	Girişimcilik eğitimi alınması, tutumun girişimcilik niyeti üzerindeki pozitif etkisini güçlendirir.	0,000	K
H3b	Girişimcilik eğitimi alınması, öznel normların girişimcilik niyeti üzerindeki olumlu etkisini zayıflatır.	0,000	K
H3c	Girişimcilik eğitimi alınması, algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyeti üzerindeki olumlu etkisini zayıflatır.	0,000	K

*K=Kabul R=Ret

Hipotez testi sonuçları;

Girişimciliğe yönelik tutum ve girişimciliğe yönelik algılanan davranışsal kontrolü ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Araştırma bulguları, Linan ve Chen’in (2009) araştırma bulguları ve Tung’un (2011) araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Ancak çalışmada girişimciliğe yönelik öznel norm algısının anlamlı bir etkisi olmadığı bulgulanmıştır. Araştırma bulguları, Veciana vd. (2005: 177), Krueger vd. (2000: 421), Kalkan (2011: 203), Ekici (2016: 68) gibi araştırmacıların bulgularına benzerlik göstermektedir. Öznel norm algısının kültürle yakından ilişkili olduğu ve toplumdan topluma farklılık gösterebildiği belirtilmektedir (Lee-Ross, 2017: 1187).

Girişimcilik niyetinin, girişimcilik eğitimi ve girişimcilik eğitiminin davranışa yönelik tutum, algılanan davranışsal kontrol ve öznel norma etkisi ile pozitif yönlü ve anlamlı bir

ilişki görülmüştür. Araştırma bulguları, Tung (2011), Doğan (2015: 89), Ekici (2016: 71), Yang (2013: 371), Linan vd. (2011: 2019) gibi araştırmacıların araştırma bulgularına benzerlik göstermektedir. Hipotez testleri girişimcilik eğitiminin önemini göstermiştir ve girişimcilik niyetinin gelişmesi için girişimcilik eğitiminin gerekliliğini bir kez daha teyit etmiştir.



SONUÇ

Girişimcilik bireylerin kendini gerçekleştirmesinde ve toplumsal, ulusal ve küresel boyutta gelişmenin gerçekleşmesinde etkili faktörlerdendir. Bu nedenle birinci bölümde de belirtildiği gibi girişimcilik ve girişimcilik eğitimi üzerine birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Girişimcilik tanımlamaları, dönem şartları değiştikçe değişmiş ve çeşitli girişimcilik tipleri oluşmuştur. Her dönemde girişimcilik üzerine araştırmalar gerçekleştirilmiş ve bireysel/toplumsal farklılıklar nedeniyle girişimcilik özellikleri ve önem düzeyleri çeşitlilik göstermiştir. Birinci bölümde de ifade edildiği gibi girişimcilik tarihin her sürecinde önemli bir etken olmuş ve tarihsel süreçte gelişim kat etmiştir. Tarihsel süreçte gelişen ve sürekli dinamik bir yapıya sahip olan girişimciliği destekleyen eğitim programlarının hazırlanması, yaygınlaştırılması ve bu programların uygulanmasında oyunusal taktiklerin kullanılması ile öğrenmenin desteklenmesi ise başarılı girişimciler yetişmesinde son derece önemlidir (Efeoğlu vd., 2016: 21). Ayrıca girişimciler ortaya çıkan sorunları çözebilmek için örgün eğitim ve öğretimin yanı sıra, öz-yönelimli öğrenme yoluyla da sürekli öğrenmektedirler (Antoncic vd., 2007: 116). Ancak bireysel tecrübelerle öğrenmek ya da sadece girişimcilik eğitimi almak yeterli değildir.

Girişimcilik eğitimi, fırsatları tanımak için kavram ve yeteneklere sahip olma, başkalarının çekindiği noktalarda benlik saygısı ve iç görü edinme süreci olarak tanımlanmaktadır (Zhang vd., 2014: 624). Girişimcilik eğitimi ve bireysel tecrübeler bir araya gelirse başarılı bir girişimcilik süreci gerçekleştirilir. Ayrıca girişimcilik sürecinin başarıya ulaşması için en önemli etkenlerden birisi de bireyin içinde bulunduğu kültür yapısıdır. Kültür belirli kişisel özellikleri güçlendirdiğinden veya cezalandırdığından, bazı kültürlerin girişimciliğin oluşmasına diğerlerinden daha yatkın bir şekilde olması beklenir (Mueller ve Thomas, 2000: 58). Bu nedenle bireylere ve toplumlara girişimcilik bilincini kazandırmak, girişimcilik özelliklerini geliştirmek, girişimcilik sürecinde toplumsal teşvik ve destek sağlanmasının gerçekleşmesine imkân sağlamak için gerçekleştirilen girişimcilik eğitimleri önem kazanmıştır.

Girişimcilik eğitimi sadece bireylere katkı sunmamakta, girişimciliğin oluşmasına sunduğu katkıyla küresel manada domino etkisi gerçekleştirmekte ve gelişime katkı sağlamaktadır. Öneminin birçok çalışmada vurgulandığı girişimcilik eğitiminin etkisi ve daha etkin hale nasıl getirileceği üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada Akdeniz Üniversitesi Girişimcilik ve İş Geliştirme Merkezi (AKGİM) girişimcilik kursuna katılan

kursiyerlere girişimcilik eğitiminin etkisi incelenmiş ve Planlanmış Davranışlar Teorisine (PDT) göre girişimcilik niyetine etkisi incelenmiştir.

Hipotezler 1-a, 1-b, 1-c testi sonucunda, literatürde gerçekleştirilmiş olan ampirik araştırmalarla eş değer sonuçlara ulaşılmış ve davranışa yönelik tutumun (DYT), algılanan davranışsal kontrolün (ADK) modelimizde ki gibi niyet oluşmasına neden olan faktörler olduğu doğrulanmıştır. Toplumsal boyutta girişimciliğin yaygınlaşması için DYT ve ADK geliştirilmelidir.

Hipotez 2'nin testi sonucunda, literatürde birçok çalışmada da gözlemlenmiş olan girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde ki etkisi gözlemlenmiştir. Girişimcilik eğitiminin etkisinin arttırılması daha çok girişimcinin var olmasına imkân sağlayacaktır. Bu nedenle girişimcilik eğitiminin etkinliğini arttırmak için girişimcilik eğitimi müfredatı ve eğitim yöntemleri geliştirilmelidir. Mevcut eğitim stili girişimcilik niyetine katkı sunsa da birçok ülke girişimcilik eğitimi daha etkin hale getirmek için müfredat ve yöntem geliştirme çabasını sürdürmektedir.

Türkiye geliştirmekte olan bir ülkedir ve bulunduğu konumdan dolayı daha hızlı gelişme durumundadır. Geliştirmekte olan bir ekonomiye sahip olan Türkiye, girişimcilik müfredatını ve eğitim yöntemini daha etkin hale getirmelidir. Bu nedenle gelecekte yapılacak olan araştırmaların bu alanda gerçekleşmesi önem arz etmektedir.

Hipotezler 3-a, 3-b, 3-c girişimcilik eğitiminin etkisini daha detaylı bir şekilde inceleme imkânı sağlamıştır. Girişimcilik eğitiminin DYT, ADK ve ÖN üzerinde ki etkisi ile bu etkinin girişimcilik niyeti üzerinde ki pozitif yönlü etkisi gözlemlenmiştir. Girişimcilik eğitiminin geliştirilmesi ve daha etkin hale getirilmesi, PDT modelin de niyete etki eden faktörlerinde gelişmesine olanak sağlamaktadır. Hipotez 2 ve hipotez 3-a, 3-b, 3-c sonuçları girişimcilik eğitiminin önemini ve etkin hale getirilmesi için içerik ve yöntemin önemini daha iyi vurgulamıştır. Bu nedenle girişimcilik eğitiminin içeriği ve yöntemleri ile ilgili araştırmalar yapılması önemli görülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile hipotez testi sonuçları bölümünde ifade edilen bulgulara benzerlik göstermektedir. Zhang vd.'nin (2014: 624) araştırma bulgularında ifade ettikleri gibi girişimcilik faaliyetleri ve girişimcilik eğitimi arasında açık bir bağlantı bulunmaktadır. Bu araştırma ve Malebana'nın da (2016: 369) ifade ettiği gibi bu alanda gerçekleştirilen diğer araştırmalar da, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti oluşmasında ADK, DYT ve öznel normun (ÖN) olumlu etkisi açısından teoriyi kısmi olarak destekleyen sonuçlar bulmuştur.

Girişimciliğin daha etkin şekilde var olması ve girişimcilik eğitiminin daha etkili hale gelmesi için gelecek araştırmalarda girişimcilik eğitimi içeriği, yöntemleri ve girişimciliğin sürdürülebilirliği için gerekli yolların incelenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda bireysel, toplumsal ve ülke düzeyinde destekler, teşvikler ve programlar hazırlanmalıdır. Dolayısıyla, girişimcilik ve girişimcilik eğitimi konusunda yapılacak çalışmalar da önem arz etmektedir. Girişimcilik eğitiminin içerik ve yönteminin geliştirilmesi, girişimciliğin daha etkin hale getirilmesi, girişimcilik niyetine etki eden alt boyutların analiz edilmesi gibi çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu çalışmanın odaklandığı girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin incelenmesi gibi, etkili eğitim içerikleri ve eğitim yöntemlerinin geliştirilmesine yönelik incelemeler gerçekleştirilmelidir. Farklı leklerin kullanılması, daha geniş çaplı ve farklı örneklem grupları üzerinde incelemeler yapılması, bu çalışmadan elde edilen bulguların genellenebilirliğinin artırılması için önemlidir.

KAYNAKÇA

- Aida , L. V. (2013). "Entrepreneurship Education in the Philippines". *DLSU Business & Economics Review*, 22(2): 1-14.
- Ajike, D., Goodluck, N. K., Hamed, A., Onyia, V., Kwarbai, J. D. (2015). "Entrepreneurship Education and Entrepreneurial Intentions: The Role of Theory of Planned Behaviour". *International Journal of Advanced Research in Social Engineering and Development Strategies*, 3(1): 118-135.
- Akın, A. (2010). "İnsan Sermayesi Kaynakları Açısından Girişimci Özellikleri". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,(26): 8-22.
- Akolaş, D. (2004). "Bilişim Sistemleri ve Bilişim Teknolojisinin Küreselleşme Olgusu ve Girişimcilik Üzerine Yansımaları". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,(12): 29-43.
- Aksoy, B., Koçancı, M., Namal , M. K. (2019). "Girişimcilik Motivasyonu: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılımcıları Örneği". *Journal of Management & Economics*, 26(1): 109-129.
- Aksoy, M. S., ve Kula, F. (2006). "Girişimcilerin Türki Cumhuriyetlerde Yatırım Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Kayserili Girişimciler Üzerine Bir Araştırma". *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları*,(86): 396-404.
- Antoncic, B., ve Hisrich, R. D. (2001). "Intrapreneurship: Construct Refinement and Cross-Cultural Validation". *Journal of Business Venturing*,(16): 495-527.
- Antoncic, B., Erzetic, B. H., Zorn, O., Hisrich, R. D. (2007). "Entrepreneurship Education:Non-Linearity in the Satisfaction –Continuation Relationship". *Management*, 2(2): 101-119.
- Arthur, S. J., ve Hisrich, R. D. (2011). "Entrepreneurship Through The Ages: Lessons Learned". *Journal of Enterprising Culture*, 19(1): 1-40.
- Asghar , M. Z., Gul , F., Hakkarainen, P. S., Taşdemir, M. Z. (2019). "Girişimcilik Eğitiminin Etkisini Değerlendirmek için Girişimcilik Niyetleri Anketinin Doğrulanması". *Education & Science*, (44): 383-399.
- Aydemir, S. (2018). "Yükseköğretimde Girişimcilik Eğitimi ve Çıktı Olarak Girişimcilik Farkındalığının İncelenmesi". *Journal of Management & Economics Research*, 16(3): 192-209.

- Aydın, Z. B. ve Coşkun Kasap, G. (2019). "Demografik Özelliklerin ve Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: U.Ü. Teknik Bilimler Yüksek Okulu Örneği". *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15(1): 97-118.
- Balay, R. (2004). "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2): 61-82.
- Baschiera, B., Santini, S., Socci, M. (2018). "Intergenerational Entrepreneurship Education: Older Entrepreneurs Reducing Youngsters' Social and Work Disengagement". *Problems of Education in the 21st Century*, 76(1): 7-20.
- Başer, H. ve Büber, H. (2012). "İş Kurma Amacı Olan Adayların Girişimcilik Özelliklerinin Ölçülmesi: Aydın İlinde Bir Uygulama". *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1): 135-143.
- Bechard, J. P. ve Toulouse, J. M. (1998). "Validation of a Didactic Model for The Analysis of Training Objectives in Entrepreneurship". *Journal of Business Venturing*, 13(4): 317-332.
- Bignotti, A. ve Roux, I. I. (2016). "Unravelling The Conundrum of Entrepreneurial Intentions, Entrepreneurship Education, and Entrepreneurial Characteristics". *Acta Commercii - Independent Research Journal in the Management Sciences*, 16(1): 1-10.
- Bird, B. (1988). "Implementing Entrepreneurial Ideas: The Case for Intention". *Academy of Management Review*, 13(3): 442-453.
- Bischoff, K., Volkmann, C. K., Audretsch, D. B. (2018). "Stakeholder collaboration in entrepreneurship education: an analysis of the entrepreneurial ecosystems of European higher educational institutions". *The Journal of Technology Transfer*, (43): 20-46.
- Boyd, N. G. ve Vozikis, G. S. (1994). "The Influence of Self-Efficacy on the Development of Entrepreneurial Intentions and Actions". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 63-77.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011). "*Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*" (1 b.). Ankara: Detay Yayınları.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2014). "Planlanmış Davranış Teorisi Çerçevesinde Öğrencilerin Girişimci Olma Niyetlerinin İncelenmesi". *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 27-47.
- Bozkurt, Ö. Ç. ve Alparlan, A. M. (2013). "Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1): 7-28.

- Bozkurt, Ö. ve Erdurur, K. (2013). "Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi:Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2): 57-78.
- Bucar, B., Glas, M., Hisrich, R. D. (2003). "Ethics and entrepreneurs An international comparative study". *Journal of Business Venturing*, (18): 261-281.
- Büyükyılmaz, O., Karakaya, A., Yıldırım, C. (2015). "Girişimcilik eğitimi alan bireylerin demografik özellikleri açısından girişimcilik eğilimleri arasındaki farklar". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2): 105-125.
- Chrisman, J. J. (1999). "The Influence of Outsider-Generated Knowledge Resources on Venture Creation". *Journal of Small Business Management*, 37(4): 42-58.
- Cooper, S., Bottomley, C., Gordon, J. (2004). "Experiential learning in entrepreneurship education". *Industry & Higher Education*, 11-22.
- Cope, J. (2005). "Toward a Dynamic Learning Perspective of Entrepreneurship". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(4): 373-397.
- Crookall, D. (2010). "Serious Games, Debriefing, and Simulation/Gaming as a Discipline". *Simulation & Gaming*, 41(6): 898-920.
- Cumming, D. ve Zhan, F. (2018). "International Entrepreneurship Education". *Journal of Teaching in International Business*, 29(3): 181-184.
- Çakır, A. (2014). "*Faktör Analizi*". Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1-12.
- Çatı, K. (2016). *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi* (1 b.). Ankara: Nobel Kitap.
- Çavuş, Ş., Karadeniz, G., Cumaliyeva, D. (2013). "Girişimci Adayların Girişimcilik Özellikleri". *Procedia V International Congress* , 128-134
- Çelik, A., İnce, M., Bozyiğit, S. (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma". *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3): 113-124.
- Çokluk , Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2012). "*Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*". Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çolakoğlu, H. ve Çolakoğlu, T. (2016). "Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitimi İle Öz Yeterlilik Algısı ve Girişimcilik Potansiyeli İlişkisi Üzerine Bir Saha Araştırması". *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 17(37): 70-84.
- Dagdilelis, V., ve Giossi, S. (2015). "Teaching Entrepreneurship in Innovative Ways". *11th International Conference of ASECU*, 403-414.

- Davidsson, P. (1995). "Determinants Of Entrepreneurial Intentions". *RENT (Research in ENTrepreneurship) Conference*, Piacenza, Italy, 1-31.
- Deshmukh, S., Salgaonkar, A., Harichandan, D. (2015). "*Entrepreneurship Management*" (Cilt 2). Mumbai: University of Mumbai.
- Doğan , E. (2015). "The effect of entrepreneurship education on entrepreneurial intentions of university students in Turkey.". *Ekonometri ve İstatistik e-Dergisi*, (23): 79-93.
- Drucker, P. F. (1985). *Innovation and Entrepreneurship* (1 b.). New York: Harper.
- Durak, İ. (2011). "Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2): 195-213.
- Duran, C., Büber, H., Gümüştekin, G. E. (2013). "Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksek Okulu Makine Programı Örneği". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2): 33-56.
- Efeoğlu, I. E., Pekkan, N. Ü., Ciritci, S., Cansalı, T. (2016). "Girişimcilik Eğitiminde Yeni Metotlar: Girişimcilik Oyunu Örneği". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2): 17-26.
- Ekici, E. (2016). "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimini Belirlemede Planlanmış Davranışlar Teorisi ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü". *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekici, E., ve Turan, M. (2017). "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimi: Planlanmış Davranışlar Teorisi Ve Girişimcilik Eğitiminin Rolü". *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1): 201-215.
- Farhangmehr, M., Gonçalves, P., Sarmento, M. (2016). "Predicting Entrepreneurial Motivation Among University Students: The Role of Entrepreneurship Education". *Education + Training*, 58(7/8): 861-881.
- Friedman, B. A. ve Aziz, N. (2012). "Turkey and the United States: Entrepreneurship Activity, Motives, Aspirations, and Perceptions". *International Journal of Business and Social Science*, 3(3): 96-107.
- Fritsch, M. ve Wyrwich, M. (2014). "The Effect of Regional Entrepreneurship Culture on Economic Development – Evidence for Germany". *The JENA Economic Research Papers*, (14): 1-32.
- Gartner, W. B. (1989). "Who Is an Entrepreneur? Is the Wrong Question". *Entrepreneurship Theory Practice*, 47-67.
- Gartner, W. (1990). "What Are We Talking About When We Talk About Entrepreneurship?". *The Journal of Business Venturing*, (5): 15-28.

- Gelderen, M. V., Brand, M., Praag, M. V., Bodewes, W., Poutsma, E., Gils, A. V. (2008). "Explaining Entrepreneurial Intentions by Means of The Theory of Planned Behaviour". *Career Development International*, 13(6): 538-559.
- George, D., ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.)*. Boston: Pearson Education India.
- Gibb, A. (2002). "In Pursuit of a New 'Enterprise' And 'Entrepreneurship' Paradigm for Learning: Creative Destruction, New Values, New Ways of Doing Things And New Combinations of Knowledge". *International Journal of Management Reviews*, 4(3): 233-269.
- Green, R., David, J., Dent, M., Tyshkovsky, A. (1996). "The Russian Entrepreneur: A Study of Psychological Characteristics". *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 2(1): 49-58.
- Güner, H. ve Korkmaz, A. (2011). "İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi: Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İŞGEM'LER". *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 2(2): 42-65.
- Güner, H. ve Korkmaz, A. (2016). "Kosgeb Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi-Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kurmayanlar Üzerine Bir Araştırma". *İş ve Hayat*, 2(4): 155-182.
- Gürol, Y., ve Atsan, N. (2006). "Entrepreneurial Characteristics Amongst University Students: Some Insights for Entrepreneurship Education and Training in Turkey". *Education + Training*, 48(1): 25-38.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis*. Pearson (1 b.). Edinburgh Gate, İngiltere: Pearson Education Limited.
- Havinal, V. (2009). *"Management and Entrepreneurship"*. New Delhi: New Age International (P) Limited.
- Henry, C., Hill, F., Leitch, C. (2005). "Entrepreneurship Education and Training: Can Entrepreneurship be Taught? Part I". *Education + Training*, 47(2): 98-111.
- Henry, C., Hill, F., Leitch, C. (2005). "Entrepreneurship Education and Training: Can Entrepreneurship be Taught? Part II". *Education + Training*, 47(3): 158-169.
- Honça, A. A. ve Çetinkaya, T. (2019). "A Research for Determining Entrepreneurship Levels of University Students". *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17): 1454-1475.

- İrmiş, A., ve Barutçu, E. (2012). "Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2): 1-26.
- Ismail, A. B., Sawang, S., Zolin, R. (2018). "Entrepreneurship Education Pedagogy: Teacher-Student-Centred Paradox". *Education + Training*, 60(2): 168-184.
- Johannisson, B. (1991). "Entrepreneurship & Regional Development: An International Journal". *Entrepreneurship & Regional Development*, (3): 67-82.
- Kailer, N. ve Weib, G. (2018). "1. Entrepreneurship-Kompetenzen". *Gründungsmanagement kompakt*, 1-10.
- Kalkan, A. (2011). "Kişisel Tutum, Özel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14): 189-206.
- Karaalioglu, Z. (2015). "SPSS'de Output Analiz". Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karesioğlu, F. ve Duman, H. (2006). "Gelişmekte Olan Ülkelerde Girişimcilik Kültürü ve Risk Sermayesi Üzerine Bir İnceleme". *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları*, (86): 148-160.
- Karimi, S., Biemans, H. J., Lans, T., Chizari, M., Mulder, M. (2014). "The Impact of Entrepreneurship Education: A Study of Iranian Students' Entrepreneurial Intentions and Opportunity Identification". *Journal of Small Business Management*, 54(1): 187-209.
- Kassean, H., Vanevenhoven, J., Liguori, E., Winkel, D. E. (2015). "Entrepreneurship Education: A Need for Reflection, Real-World Experience and Action". *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 21(5): 690-708.
- Katz, J. A. (2003). "The Chronology and Intellectual Trajectory of American Entrepreneurship Education: 1876–1999". *Journal of Business Venturing*, 18(2): 283-300.
- Katz, J. ve Gartner, W. B. (1988). "Properties of Emerging Organizations". *Academy of Management Review*, 13(3).
- Kerse, G., Babadağ, M., Kerse, Y. (2017). "Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Girişimsel Öz-Yetkinliğin Aracı Rolü". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29): 633-656.

- Khalifa, A. H. ve Dhiaf, M. M. (2016). "The Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intention: The UAE Context". *Polish Journal of Management Studies*, 14(1): 119-128.
- Kılıç, S. (2012). "Bağıntı Analizi Sonuçlarının Yorumlanması". *Journal of Mood Disorders*, 2(4): 191-193.
- Kılıçer, T. (2013). "KOBİ'ler İçin Girişimci Pazarlamanın Anahtarı: Pazarlama İlişki Ağları". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2): 141-167.
- Kınay, H. F. (2007). "*Girişimcilik, Kalkınma ve Rekabet İlişkisi, Kütahya'da KOBİ'lerin Girişimcilik Profili*". Eskişehir: Türkiye Odalar Birliği Yayınları.
- Kirby, D. A. (2002). "Entrepreneurship Education: Can Business Schools Meet the Challenge?". *International Council for Small Business 47th World Conference*, San Juan, Puerto Rico, 1-25.
- Kirzner, I. M. (1997). "Entrepreneurial Discovery and the Competitive Market Process: An Austrian Approach". *Journal of Economic Literature*, 35(1): 60-85.
- Kirzner, I. M. (1999). "Creativity and/or Alertness: A Reconsideration of the Schumpeterian Entrepreneur". *Review of Austrian Economics*, (11): 5-17.
- Krueger, N. F., ve Carsrud, A. L. (1993). "Entrepreneurial Intentions: Applying the Theory of Planned Behaviour". *Entrepreneurship & Regional Development*, (5): 315-330.
- Krueger, N. F. (1995). "Prescription for Opportunity: How Communities can Create Potential for Entrepreneurs.". *Small Business Foundation of America*.
- Krueger, N. F., Reilly, M. D., Carsrud, A. L. (2000). "Competing Models of Entrepreneurial Intentions". *Journal of Business Venturing*, (15): 411-432.
- Krueger, N. F. (2009). "The Microfoundations of Entrepreneurial Learning and Education: The Experiential Essence of Entrepreneurial Cognition.". *Handbook of university-wide entrepreneurship education*, 35-59.
- Kuratko, D. F. (2005). "The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29(5): 577-597.
- Küçükaltan, D. (2009). "Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4(1): 21-28.
- Lee-Ross, D. (2017). "An Examination of the Entrepreneurial Intent of MBA Students in Australia". *Journal of Management Development*, 36(9) 1180-1190.
- Leroy, H., Manigart, S., Meuleman, M., Collewaert, V. (2015). "Understanding the Continuation of Firm Activities when Entrepreneurs Exit their Firms: Using Theory of Planned Behavior". *Journal of Small Business Management*, 53(2): 400-415.

- Linan, F. ve Chen, Y.-W. (2009). "Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3): 593-617.
- Liñán, F., Juan, C.C., José, M.C. (2011). "Factors affecting entrepreneurial intention levels: a role for education.". *International entrepreneurship and management Journal*, 7(2): 195-218.
- Linan, F., Moriano, J. A., Jaen, I. (2016). "Individualism and Entrepreneurship: Does the Pattern Depend on the Social Context?". *International Small Business Journal*, 34(6), 760-776.
- Lotulung, C. F., Ibrahim, N., Tumurang, H. (2018). "Effectiveness of Learning Method Contextual Teaching Learning (CTL) for Increasing Learning Outcomes of Entrepreneurship Education". *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 17(3): 37-46.
- Luthje, C. ve Franke, N. (2003). "The 'Making' of an Entrepreneur: testing A Model of Entrepreneurial Intent Among Engineering Students at MIT". *R&D Management*, 33(2): 135-147.
- Maes, J., Leroy, H., Sels, L. (2014). "Gender Differences in Entrepreneurial Intentions: A TPB Multi-Group Analysis at Factor and Indicator Level". *European Management Journal*, (32): 784-794.
- Malebana, M. (2016). "Does Entrepreneurship Education Matter for the Enhancement of Entrepreneurial Intention?". *Southern African Business Review*, (20): 365-387.
- Maresch, D., Harms, R., Kailer, N., Wimmer-Wurm, B. (2016). "The Impact of Entrepreneurship Education on the Entrepreneurial Intention of Students in Science and Engineering Versus Business Studies University Programs". *Technological Forecasting & Social Change*, (104): 172-179.
- Matlay, H. (2008). "The Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Outcomes". *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 15(2): 382-396.
- Mueller, S. L. ve Thomas, A. S. (2000). "Culture and Entrepreneurial Potential: A Nine Country Study of Locus of Control and Innovativeness". *Journal of Business Venturing*, (16): 51-75.
- Mutlu, S. (2014). "KOSGEB'in Uygulamalı Girişimcilik Sertifikası Eğitimi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Potansiyelleri ve Eğilimleri". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1): 1-22.

- Nakagawa, K., Takata, M., Kato, K., Matsuyuki, T., Matsuhashi, T. (2017). "A University–Industry Collaborative Entrepreneurship Education Program as a Trading Zone: The Case of Osaka University". *Technology Innovation Management Review*, 7(6): 38-49.
- Oosterlinck, J. (2016). "The Influence of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Behavior". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Belçika: Üniversiteit Gent Faculteit Economie en Bedrijfskunde, 1-55.
- Othman, A. K., Hamzah, M. I., Zahari, A. S., Amri, S. (2015). "The Influence of Entrepreneurship Education and Experience on Students' Entrepreneurship Spirit: The Moderating Effects of Internal Locus of Control". *Advances in Business Research International Journal*, 11-29.
- Özdemir, L., ve Karadağ, S. (2013). "Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Kişilik Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi". *Beşinci Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Almatı: Procedia, 7-12.
- Özdemir, P. (2016). "Girişimcilik Eğitimi ve Üniversitelerimiz". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1): 224-240.
- Özdemir, A., Özgüner, M., Alkış, H. (2018). "Üniversitelerde Verilen Girişimcilik Eğitimi Girişimci Kişilik Özelliklerini Nasıl Etkiler? Deneysel Bir Araştırma". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(2): 430-447.
- Özden, K., Temurlenk, M. S., Başar, S. (2008). "Girişimcilik Eğitimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk". *Faculty of Business and Economics*, 10: 10 - 11.
- Özer, E., Durutürk, B., Sanal, Y. (2019). "Girişimcilik Eğitimi Alan Bireylerin Eğitime Katılım Amaçları ve Girişimciliğe Yönelik Kişilik Özelliklerin Değerlendirilmesi". *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1): 1-26.
- Özkul, G. (2008). "Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde İmalat Sanayi Kobi'lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Türkiye: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, 1-215.
- Özpeynirci, R., Erdemir, N. K., Duman, H. (2006). "Girişimcilik Sürecinde Finansal Başarısızlığın Etkileri Üzerine Bir İnceleme". *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları*, (86): 160-169.
- Pişkinsüt, E. (2011). "Girişimciliğin Türkiye'deki Ekonomik Kalkınmaya Etkileri: Kobi Örneği". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 14(2): 95-116.
- Raposo, M., ve Paco, A. d. (2011). "Entrepreneurship Education: Relationship Between Education and Entrepreneurial Activity". *Psicothema*, 23(3): 453-457.

- Sakarya, S., Kosa, G., Namal, B. (2006). "Girişimcilik Sürecinde Fırsat ve Kırgızistan Örneği". *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları*, (86): 99-111.
- Sarah , L. J. ve Anderson, A. R. (1999). "Entrepreneurship Education Within The Enterprise Culture". *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 5(3): 110-125.
- Schlaegel, C. ve Koenig, M. (2014). "Determinants of Entrepreneurial Intent: A Meta-Analytic Test and Integration of Competing Models". *Entrepreneurship Theory and Practice*, 38(2): 291-332.
- Šebestová, J. (2014). "*Entrepreneurship in Small and Medium Sized Businesses*". Karviná: Silesian University in Opava.
- Semerci, A. B. ve Cimen, M. (2017). "Environmental Incentives of Entrepreneurship: Fuzzy Clustering Approach to OECD Countries". *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 7(27).
- Seyfullahoğulları, A. (2011). "Türk Girişimcilerin İş ve Yaşam Değerlerinin Demografik Değerkenlerle İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Bursa İli Uygulaması". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1): 163-185.
- Sezer, C. (2013). "Girişimcilik Kariyerine Yönelim Nedenleri ve Girişimcilik Dersinin Etkisi Üzerine Bir İçerik Analizi: KTMÜ Örneği". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4): 63-86.
- Shinnar, R., Pruett, M., Toney, B. (2009). "Entrepreneurship Education: Attitudes Across Campus". *Journal of Education for Business*, 151-158.
- Stam, E. (2009). "Entrepreneurship, Evolution and Geography". *The Papers on Economics and Evolution*, (0913): 1-22.
- Tan, F. Z. (2015). "Kosgeb Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Adayları Üzerine Kastamonu İlinde Bir Araştırma". *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 3(3): 382-417.
- Tanrıverdi, H., Bayram, G. N., Alkan, M. (2016). "Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi". *Girişimcilik Kalkınma Dergisi*, 11(1): 1-29.
- Thornberry, N. (2001). "Corporate Entrepreneurship: Antidote or Oxymoron?". *European Management Journal*, 19(5): 526-533.
- Top, S. (2011). "MYO Öğrencilerinin Gelecekteki Girişimcilik Kariyer Niyetlerinin Planlı Davranış Modeli Kapsamında Değerlendirilmesi". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1): 269-289.

- Troudt, E. E., Schulman, S. A., Winkler, C. (2017). "An Evolving Entrepreneurship Simulation as a Vehicle for Career and Technical Education". *New Directions for Community Colleges*, (178): 35-44.
- Tuncer, M. ve Doğan , S. (2018). "Girişimcilik Eğiliminde Eğitimin Etkisi: Turizm İşletmeciliği Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma". *Turizm Akademik Dergisi*, 5(2): 97-108.
- Tung, L. C. (2011, Nisan). "The Impact of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intention of Engineering Students." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çin: Cıty University of Hong Kong, 1-282.
- Uluköy, M., Demireli, C., Kahya, V. (2013). "KOSGEB Girişimcilik Eğitimi Kurslarına Katılan Katılımcıların Girişimcilik Profiline Yönelik Bir Alan Araştırması". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2): 79-96.
- Uygun , M., Mete, S., Güner, E. (2012). "Genç Girişimci Adayların Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler". *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2): 145-156.
- Uygun, M. ve Güner, E. (2016). "Girişimcilik Eğiliminin Gelişiminde Girişimcilik Eğitimin Rolü". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(5): 37-57.
- Uygun, M., Mete, S., Güner, E. (2018). "Girişimcilik Motivasyonu İle Girişimcilik Eğitimi Arasındaki İlişkiler". *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(3): 879-894.
- Uysal, B. ve Güney, S. (2016). "Entrepreneurial Intentions of Turkish Business Students: An Exploration Using Shapero's Model". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(28): 27-47.
- Veciana, J., Marinés, A., David , U. (2005). "University students' attitudes towards entrepreneurship: A two countries comparison.". *The International Entrepreneurship and Management Journal*, 1(2): 165-182.
- Velasco, A. L. (2013). "Entrepreneurship Education in the Philippines". *DLSU Business & Economics Review*, 22(2): 1-14.
- Venter, R. ve Urban, B. (2015). "Entrepreneurship: Theory in Practice" (Cilt 2). Oxford University Press Southern Africa.
- Vučijak, B., Pašić, M., Jovanović, J., Idrizi, A., Xhevdet, T., Kurbanov, E., Gojković, R. (2018). "Practices in Entrepreneurship Education in South East Europe and Russia". *International Journal for Quality Research*, 12(3): 741-756.
- Wilson, K. E. (2008). "Chapter 5: Entrepreneurship Education in Europe". *Entrepreneurship and Higher Education Chapter:5*.

- Yang, J. (2013). "The theory of planned behavior and prediction of entrepreneurial intention among Chinese undergraduates.". *Social Behavior and Personality: an international journal*, 41(3): 367-376.
- Yelkikalan, N., Kandemir, G., Serez, M. (2016). "Girişimcilik Mesleği ve Türkiye'deki İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde Girişimcilik Eğitimi". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1): 218-235.
- Yılmaz, A. S. (2014). "Bir Sosyal Değişim Ajanı Olarak Girişimcilik Eğitimi". *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 6(1).
- Yüzüak, E. (2010). "*Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği*". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, Türkiye: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, 1-94.
- Zhang, Y., Duijsters, G. M., Cloudt, M. M. (2014). "The Role of Entrepreneurship Education as a Predictor of University Students' Entrepreneurial Intention". *International Entrepreneurship and Management Journal*, 10(3): 623-641.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Detecting Multicollinearity Using Variance Inflation Factors., The Pennsylvania State University: <https://newonlinecourses.science.psu.edu/stat501/node/347/> (erişim tarihi: 05.21.2019).
- European Commission. (2009). "*Entrepreneurship in Vocational Education and Training: Final Report of the Expert Group*". European Commission. https://www.abdn.ac.uk/spe/documents/Entrepreneurship_education_European_Commission/Entrepreneurship_in_vocational_education_and_training.pdf (erişim tarihi: 04.05.2019).
- Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, KOSGEB: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1231/girisimcilik-destek-programi> (erişim tarihi: 03.07.2019).
- Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018. KOSGEB: https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf (erişim tarihi: 03.07.2019).

EK-1

Sayın Katılımcı;

Bu anket formu “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisinin Planlanmış Davranışlar Teorisine Göre Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Tezimizin amacına ulaşabilmesi ve gerçekçi sonuçlar verebilmesi, sizlerin anketi doğru ve eksiksiz doldurmanıza bağlıdır. Bu nedenle anket formunu özenle doldurmanızı rica ederim. Cevaplarınız gizli tutulacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Berkant USLAN
Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

1.BÖLÜM: DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

- 1.Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek
- 2.Yaşınız ☐ 18 – 24 ☐ 25- 34 ☐ 35 – 44 ☐ 45 – 50 ☐ 51 +
3. Eğitim Durumunuz
☐ İlkokul-Ortaokul ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
4. İkametgahınızın bulunduğu yer: ☐ Köy- Belde ☐ İlçe ☐ İl
5. Lütfen aşağıdaki seçenekleri anne ve babanız için ayrı ayrı doldurunuz.
- a. Anne çalıştığı alan
☐ Kamu sektörü ☐ Özel Sektör ☐ Kendi işini yapıyor ☐ Ev hanımı ☐ Diğer (.....)
- b. Baba çalıştığı alan
☐ Kamu sektörü ☐ Özel Sektör ☐ Kendi işini yapıyor ☐ Çalışmıyor ☐ Diğer (.....)
6. Ailenizin aylık geliri nedir (TL)?
☐ 1000 TL'den az ☐ 1000- 1500 ☐ 1501- 2000 ☐ 2001- 2500
☐ 2501- 3000 ☐ 3001- 3500 ☐ 3501- 4000 ☐ 4000+
7. Aile, akraba ve/veya arkadaş çevrenizde girişimci olan var mı? ☐ Evet ☐ Hayır
8. Daha önce girişimcilik tecrübeniz var mı? ☐ Evet ☐ Hayır
9. Şu anda çalışıyorsanız hangi sektörde?
☐ kamu sektöründe ☐ özel sektörde ☐ öğrenciyim ☐ kendi firmam var. ☐ Diğer.....

48.Girişimcilik eğitimi, bir iş fırsatını belirleme yeteneğimi geliştirdi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
49.Girişimcilik eğitimi, riskler ve belirsizliklerle başa çıkma becerimi geliştirdi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
50.Girişimcilik eğitimi, kaynakları (sermaye, personel, zaman gibi) paylaştırma becerimi geliştirdi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐



ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Berkant USLAN
Doğum Yeri - Tarihi	Muğla/Fethiye- 20/06/1992
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Ortaklar Anadolu Öğretmen Lisesi
Lisans Diploması	2,65/4
Tez/ Dönem Projesi Konusu	GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN PLANLANMIŞ DAVRANIŞLAR TEORİSİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
E-Posta	berkantuslan01@gmail.com-berkantuslan48@gmail.com